

SUOMEN PANKIN
74. VUOSIKIRJA 1993

TOIMINTAKERTOMUS

Vuosikirjan luvut perustuvat
vuoden 1994 helmikuun alussa
käytävissä olleisiin tietoihin.

ISSN 0355-5925

Vammalan Kirjapaino Oy
Vammala 1994

Sisällys

Pääjohtajan katsaus	7	ETA-sopimus vaikutti rahoitusmarkkinoihin	34
Taloudellinen kehitys	9	ETA-sopimuksen vaikutukset rahoituslaitoksia koskevaan lainsäädäntöön.....	34
Kansantalouden velkakierre pysähtyi.....	9	ETA-sopimuksen vaikutukset arvopaperimarkkina-lainsäädäntöön.....	35
Teollisuusmaiden taantuma pitkittyi.....	9	Pääomatulojen verotus ja yritysverotus uudistuivat	36
Vienti kasvoi uusille markkina-alueille.....	11	Rahoitustarkastuksen uudelleenjärjestely toteutettiin	36
Yritysten ja kotitalouksien velkaantuneisuus rajoitti kotimaista kysyntää.....	12	Suomen Pankin ohjesääntöä muutettiin ja asetettiin komitea selvittämään Suomen Pankin asemaa	37
Kokonaistuotanto supistui ja työllisyys heikentyi.....	13		
Vaihtotase tasapainottui nopeasti.....	14		
Inflaatio hidastui.....	14		
Valtiontalouden alijäämä kasvoi.....	15		
Rahapolitiikka	17	Maksujärjestelmät ja maksuvälinehuolto	38
Markan kellunta jatkui – rahapolitiikkaa kevennettiin.....	17	Maksuliikkeen riskien hallintaa kehitettiin	38
Suomen Pankki täsmensi inflaatiotavoitteen.....	18	Päivänsisäistä velkaantumista rajoitettiin.....	38
Korkojen nopea aleneminen lisäsi epävakautta alkuvuodesta.....	18	Keskuspankkiluoton vakuusvaatimuksia täsmennettiin.....	39
Työmarkkinaneuvottelut kiristivät tunnelmaa valuuttamarkkinoilla.....	20	Korttirahajärjestelmän laajeneminen alkanut	40
Kansainväliset paineet vaikuttivat korkoihin ja markan kurssiin.....	20	Rahahuolto uudistui merkittävästi	40
Peruskorkoa alennettiin viisi kertaa.....	21	Liikkeessä olevan rahan määrä nousi vuoden lopussa.....	40
Valtion osuus ulkomaisesta velasta kasvoi voimakkaasti.....	22	Uusia rahoja laskettiin liikkeeseen.....	41
Pankkien luotonanto ja raha-aggregaatit kehittyivät hillitysti.....	23	Rahojen käsittely lisääntyi.....	42
Vähimmäisvarantojärjestelmä korvasi kassavarantotalletukset.....	23	Setelit ovat turvallisia.....	43
Maksuvalmiusjärjestelmän korkoehtoja muutettiin.....	25	Muutoksia rahahuoltopalveluissa.....	43
Valuuttatukisopimukset edelleen voimassa.....	25	Uusi rahalaki tuli voimaan.....	43
		Käteisvaraluottojärjestelmä purettiin.....	44
Rahoitusmarkkinat	26	Muu toiminta	45
Pankkien tappiot pienenevät	26	Kansainvälinen yhteistyö	45
Pankkituen hallinnointia ja valtuuksia muutettiin	26	Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF).....	45
Eduskunta vakuutti turvaavansa pankkien toiminnan.....	27	Kansainvälinen järjestelypankki (BIS).....	46
Julkisen vallan tukitoimet	29	Integraatiokysymykset.....	46
Pankkien taseet supistuivat edelleen, ja pankkien toiminnan rationalisointi jatkui.....	29	Muu kansainvälinen yhteistyö.....	46
Arvopaperimarkkinoiden merkitys kasvoi ja niiden toimintaedellytyksiä kehitettiin	30	Valuuttavarannon hoito	47
Joukkovelkakirjamarkkinat kasvoivat nopeasti.....	31	Taloudellinen analyysi ja tutkimus	47
Viitelainojen päämarkkinatakaajajärjestelmä lisäsi kaupankäyntiä.....	32	Tiedotus ja julkaisut	48
Osakkeiden hinnat nousivat nopeasti.....	32	Hallinto ja henkilöstö	48
Arvopaperimarkkinoiden edelleen kehittämistä selvitettiin.....	33	Koulutus	48
		Tietojenkäsittely	49
		Tilinpäätös	50
		Tase.....	50
		Tuloslaskelma.....	52
		Tilinpäätöksen liitteet.....	53

Tilinpäätöksen kommentit.....	54
Yleiset tilinpäätös- ja kirjausperiaatteet.....	54
Taseen kommentit.....	54
Tuloslaskelman kommentit.....	55
Tilintarkastuskertomus.....	57

Liitteet.....	59

Raha- ja valuuttapolitiikkaa ja rahoitus- markkinoita koskevia toimenpiteitä.....	60
Suomen Pankin antamia lausuntoja.....	64
Suomen Pankin julkaisuja.....	86
Suomen Pankin johto ja organisaatio.....	87

Taulukot

1. Suomen Pankin tase kuukausittain.....	68
2. Vaihdeettava ja sidottu valuuttavaranto.....	72
3. Ecu:n markkakurssi ja ulkomaankauppapainoinen valuuttaindeksi.....	72
4. Suomen Pankin korkoja.....	72
5. Suomen Pankin vähimmäisvarantojärjestelmä.....	73
6. Pankkien maksuvalmiusasema Suomen Pankissa.....	73
7. Suomen Pankin maksuvalmiusjärjestelmä.....	73
8. Kotimaisia korkoja.....	74
9. Suomen Pankin rahamarkkinainterventiot.....	74
10. Suomen Pankin avistainterventiot.....	75
11. Suomen Pankin termiini-interventiot.....	75
12. Valuuttojen avistakeskurssit vuosittain.....	76
13. Valuuttojen avistakeskurssit kuukausittain.....	78
14. Setelien ja metallirahojen toimitukset.....	82
15. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat.....	83
16. Setelien lajittelu Suomen Pankissa.....	84
17. Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat.....	84
18. Kotimainen clearingliike.....	85

Kuviot

1. Bruttokansantuote.....	10
2. Keskeiset kysyntäerät.....	10
3. Talouden kehitys Suomessa ja kansainvälisesti.....	10
4. Yrityssektori.....	11
5. Kotitaloussektori.....	13
6. Työmarkkinat, palkat ja hinnat.....	14
7. Ulkoinen tasapaino.....	15
8. Valtiontalous.....	16
9. Keskeisiä korkoja.....	18
10. Koti- ja ulkomaisten korkojen ero.....	18
11. Suomen Pankin interventiot.....	19
12. Markan ulkoinen arvo.....	20
13. Suomen Pankin valuuttavaranto.....	22
14. Pankkien luottokanta.....	22
15. Raha-aggregaatit.....	24
16. Vähimmäisvarantotalletukset.....	24
17. Suomen Pankin maksuvalmiusjärjestelmä.....	25
18. Talletuspankkien luotto- ja takaustappiot.....	27
19. Pankkien uusien markkaluottojen korkosidonnaisuudet.....	30
20. Pankkien markkatalletuskannan korkosidonnaisuudet.....	30
21. Pankkien markkavarainkäytön ja -hankinnan keskikorko sekä niiden erotus.....	31
22. Markkamääräisten joukkovelkakirjalainojen emissiot.....	31
23. Osakehinnat ja pörssiyhtiöiden riskipääoman hankinta.....	33
24. Sekkitilin päivänsäinen saldokehitys, esimerkki.....	39
25. Liikkeessä olevat rahat.....	41
26. Liikkeessä oleva raha, % BKT:sta.....	42
27. Rahan kierto Suomen Pankin kautta.....	43

Pääjohtajan katsaus

Kansainvälinen ympäristö antoi Suomen taloudelle vuonna 1993 epäedulliset puitteet. Kysyntä tärkeimmillä vientimarkkinoilla supistui, ja kansainväliset rahoitusmarkkinat olivat loppukesään asti varsin levottomat. Asteittaisesta alenemisesta huolimatta Euroopan korkotaso säilyi taloudelliseen tilanteeseen nähden korkeana. Raha- ja valuuttamarkkinat rauhoittuivat sen jälkeen, kun EY-maat sopivat elokuussa valuuttojen vaihtokurssimekanismeissa ERM:ssä sovellettavien valuuttakurssien vaihteluvälien merkittävästä laajentamisesta.

Vaikka valuuttakurssien vaihteluvälejä laajennettiin, kurssisuhteet ERM:ssä pysyivät loppuvuoden aikana varsin vakaina. Korkotason asteittainen aleneminen jatkui syksyllä. Taantumaa ja valuuttamarkkinahäiriöiden aiheuttamista vaikeuksista huolimatta Euroopan unionin maat pyrkivät etenemään sovitun aikataulun mukaisesti integraatioprosessissa. Erilaisten maakohtaisten toimenpiteiden ohella ja sijasta etsittiin yhteistä linjaa talouspolitiikan muuttamiseksi elvyttäväksi. Maastrichtin sopimus tuli voimaan 1.11.1993 sen jälkeen, kun se oli ratifioitu kaikissa jäsenmaissa, ja Euroopan yhteisöstä tuli Euroopan unioni. Sopimuksen edellyttämä rahapoliittisen yhteistyön tiivistämiseen tähtäävä Euroopan rahapoliittinen instituutti aloitti toimintansa kuluvan vuoden alussa.

Suomen talouden kehityksen kannalta on positiivista, että alkaneena vuonna taloudellinen toimeliaisuus EU-alueella näyttää kääntyneen nousuun –

joskin lievään. Inflaation vaimentuminen tukee raha- ja valuuttamarkkinoiden vakautta ja luo edellytyksiä sille, että korot yhä alenevat Euroopassa.

Heikosta kansainvälisestä kysynnästä huolimatta Suomen viennin määrä kasvoi hyvän kilpailukyvyyn turvin vuonna 1993 poikkeuksellisen nopeasti ja ylitti selvästi edellisessä suhdannehuipussa saavutetun tason. Erityisen myönteistä oli, että samalla viennin maantieteellinen jakautuma edelleen monipuolistui. Viennin hyvän kilpailukyvyyn tärkeä osatekijä markan heikkenemisen ohella on ollut vientituotannon kustannusten sopeutuminen: palkat ja muiden kotimaisten panosten hinnat ovat nousseet hyvin maltillisesti, ja samalla tuottavuus on tuntuvasti parantunut.

Paljolti suotuisa vientikehitys mutta myös heikon kotimaisen kysynnän takia vähäisenä pysynyt tuonti paransivat ulkoista tasapainoa nopeasti viime vuoden aikana. Vaihtotase kääntyi vuoden jälkipuolella lievästi ylijäämäiseksi, mikä merkitsi sitä, että Suomen suureksi paisunut ulkomainen velka alkoi vähentyä.

Vaihtotase tasapainottui yksityisten yritysten ja kotitalouksien sopeutumisen ansiosta, kun taas valtion ja kuntien rahoitusaliijäämät ja velka kasvoivat edelleen nopeasti. Kotitalouksien säästäminen pysyi varsin korkeana samalla, kun yritykset supistivat investointejaan entisestään. Yritykset vahvistivat taseitaan investointihankkeita karsimalla, maksamalla velkojaan ja tehostamalla tuotantoaan. Vientiyrityksissä tämä tapahtui tuotannon kasvaessa ja kannatta-

vuoden selvästi parantuessa. Sen sijaan kotimarkkinayritykset joutuivat heikkenevän kotimaisen kysynnän vuoksi supistamaan toimintaansa ja irtisanoimaan työvoimaa.

Talouspolitiikan lähiajan keskeinen haaste on kotimarkkinoiden laman pysäyttäminen niissä rajoissa, jotka viennin kasvu ja ulkomainen velkaantuminen antavat. Rahapolitiikan tavoitteena on ollut korkotason saaminen alas ilman vaikeasti hallittavia valuuttakurssireaktioita.

Viime vuoden mittaan saadut kokemukset valuuttamarkkinoiden reaktioista ovat osoittaneet, että kelluvien kurssien antamasta periaatteellisesta rahapoliittisesta liikkumavarasta huolimatta käytännössä voidaan edetä vain varovaisesti, varsinkin kun ulkomainen velkaantuneisuus on suurta. Suureen ulkomaiseen velkaan liittyneet valuuttakurssiriskit johtivat vuoden 1993 aikana ajoittain vaikeasti hallittaviin, itseään voimistaviin kierteisiin. Markkinakorkojen aleneminen synnytti paineita markan heikentymiseen, ja ne puolestaan lisäsivät valuuttalainojen kuoletuksia. Markan ulkoisen arvon heikentyminen vaikeutti merkittävästi valuuttavelkaisten kotimarkkinayritysten tilaa, aiheutti konkurssreja ja kasvatti työttömyyttä, mikä taas oli omiaan lisäämään odotuksia markan heikkenemisestä.

Jotta odotukset markan heikentymisestä kääntyisivät ja mahdollistaisivat korkojen alenemisen, Suomen Pankki julkisti helmikuussa tavoitteen vakiinnuttaa ns. pohjahintainflaatioindikaattorilla (lähinnä julkisen vallan toimenpiteiden vaikutuksista puhdistetulla kuluttajahintaindikaattorilla) mitattu hintojen nousuvauhti noin kahden prosentin tasolle vuoteen 1995 mennessä.

Rahapolitiikan harjoittamista vaikeutti vuoden mittaan myös se, että valtion taloutta, tuloratkaisuja ja sekä kansainvälistä että kotimaista talouskehitystä koskevat odotukset heijastuivat herkästi markan ulkoiseen arvoon.

Rahoitusmarkkinatilanne vakiintui Suomessa selvästi vuoden loppua kohti. Korot alenivat koko vuoden ajan, mutta alkuvuodesta niiden lasku perustui valtion runsaaseen pääomantuontiin. Vaihrotaseen tasapainottuminen, talouden paranemista koskevien odotusten vahvistuminen, valtiontalouden säästötavoitteet ja vahvistunut luottamus inflaation pysymiseen matalana ovat näkyneet loppuvuodesta paineina markan arvon vahvistumiseen ja pitkien korkojen alenemiseen. Nämä myönteiset seikat ovat mahdollistaneet rahapolitiikan keventämisen siinä määrin, että lyhyet rahamarkkinakorot ovat vuoden lopulla laskeneet selvästi Saksan korkojen alapuo-

lelle. Suomen ja Saksan pitkien markkinakorkojen ero, jonka voidaan katsoa mittaavan markkinoiden luottamusta inflaationvastaiseen politiikkaan, on kuitenkin vielä prosenttiyksikön luokkaa. Verovapaiden talletusten ja vanhojen lainojen viitekorkona toimivaa – ja siten lähinnä tulonjakoon vaikuttavaa – peruskorkoa alennettiin vuoden 1993 aikana asteittain markkinakorkojen kehitystä seuraten yhteensä neljällä prosenttiyksiköllä 5½ prosenttiin.

Raha- ja suhdannepolitiikan keinoin ei voida ratkaista talouden keskeisiä rakenteellisia ongelmia, laajaa työttömyyttä ja suurta julkisen sektorin alijäämää. Julkisen sektorin vajetta kasvattavat yhä enemmän lisääntyneen velan aiheuttamat korkomenot. Tiukka sitoutuminen julkisen talouden tervehtyttämiseen lähivuosina on keskeinen tekijä rahapolitiikan liikkumatilan turvaamisessa ja poliittikalinjassa, jonka tavoitteena on luoda yksityistä vientikapasiteettia ja elvyttää kotimaista kysyntää ilman ulkomaista velkaa.

Alkanut vuosi antaa toiveita talouden tilan kohentumisesta. Markkinakorkojen aleneminen ja lisääntynyt luottamus markan arvon vahvistumiseen omalta osaltaan tukevat tuotantoa ja tulonmuodostusta ja samalla parantavat pankkien kannattavuutta rahoituskustannusten alenemisen ja luottotappioiden pienenemisen kautta. Viennin kasvun ansiosta kohoava kapasiteetin käyttöaste ja kansainvälisen kysynnän toipuminen parantavat edellytyksiä investointien asteittaiseen lisääntymiseen. Voimakasta talouden kasvun elpymistä ei kuitenkaan ole syytä odottaa. Kotitalouksien ostovoiman supistuminen, epävarmuus työpaikkojen säilymisestä ja edelleen suuret velat pitävät säästämisalukkuuden korkeana ja investointihalukkuuden maltillisena.

Missä määrin rahapolitiikalla on tässä tilanteessa liikkumavaraa tukea talouden elpymistä, riippuu yhtäältä luottamuksesta valtiontalouden rahoitustilanteen tervehtyttämiseen, toisaalta kotimaisten kustannusten, myös muiden kustannusten kuin palkkojen, kehityksestä. Niin kauan kuin inflaatio-odotukset pysyvät maltillisina, yleisen luottamuksen lisääntyminen voi kanavoitua korkojen laskuun. Olennaista on välttää vientisektorin ylikuumeneminen ja kustannusten karkaaminen. Tämä onnistuu varmimmin markan arvon vahvistumisen myötä.

Taloudellinen kehitys

Kansantalouden velkakierre pysähtyi

Suomen kansantalouden ulkoinen tasapaino parani nopeasti vuonna 1993. Vuoden loppukuukausina vaihtotase kääntyi ylijäämäiseksi, mikä merkitsi kansantalouden velkakierteen pysähtymistä. Vientien kasvun ansiosta kokonaistuotanto hieman elpyi vuoden lopulla, mutta koko vuoden tuotanto supistui 2.6 % edellisvuotisesta. Tuotanto on laskenut vuosien 1989 ja 1990 vaihteen huipusta lähes 15 % (kuvio 1). Työllisten määrä väheni edelleen tuntuvasti ja työttömyysaste nousi joulukuussa 19 prosenttiin. Valtiontalouden menot ylittivät tulot vuonna 1993 vieläkin selvemmin kuin vuonna 1992 suurtyöttömyyden, veropohjan supistumisen ja korkomenojen paisumisen seurauksena.

Kuluttajahinnat nousivat vuoden aikana ai-noastaan 1.5 %. Ansiotaso oli keskimäärin vain hiukan korkeampi kuin edellisenä vuonna, ja maltillinen palkkalinja säilyi myös vuoden lopulla solmituissa uusissa palkkasopimuksissa. Vuoden alkukuukausia sävytti valuuttakurssikehityksen epävarmuus, mutta vähitellen korot alenivat yleiseurooppalaiselle tasolle, ja myös valuuttakurssi vahvistui vuoden loppua kohti.

Teollisuusmaiden taantuma pitkittyi

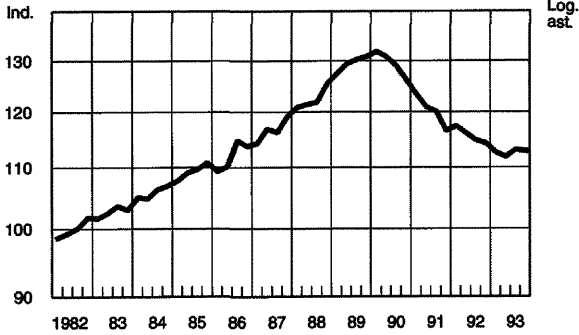
Teollisuusmaiden suhdannekehitys oli selvästi kaksijakoinen. Manner-Euroopassa ja Japanissa taantuma syveni edelleen, ja monissa Suomen viennille tärkeissä maissa tuotanto supistui. Sen sijaan muita teollisuusmaita aikaisemmin taantumaan joutuneet Pohjois-Amerikka ja Iso-Britannia elpyivät jo selvästi. Vuoden lopulla myös Manner-Euroopan taloudet kääntyivät lievään nousuun. Keskimäärin OECD-maiden kokonaistuotanto kasvoi vuonna 1993 vain prosenttia, ja Euroopan OECD-maissa tuotanto supistui hieman. Kaukoidän teollistuvien maiden voimakkaan kasvun ansiosta maailmankaupan määrä lisääntyi kuitenkin noin 2 %.

Hitaan kasvun seurauksena kansainvälinen inflaatio pysyi maltillisena. Kuluttajahinnat nousivat vuoden aikana OECD-maissa alle 3 %. Raaka-aineiden ja öljyn hinnat alenivat selvästi, vaikka tuotantoa pyrittiin rajoittamaan.

Korkotaso aleni Euroopassa asteittain vuoden aikana. Saksassa rahapolitiikkaa kevennettiin vain hitaasti, koska hintojen nousu oli vuoden alkupuoliskolla muista maista poiketen nopeaa. Monien maiden suhdannetilanteeseen nähden korkotaso pysyi korkeana. Alkuvuodesta valuuttamarkkinat säilyivät Euroopan yhteisön valuuttojen vaihtokurssimekanismin (ERM) sisällä vakaina, mutta keväällä Irlannin, Espanjan ja Portugalin valuutat joutuivat

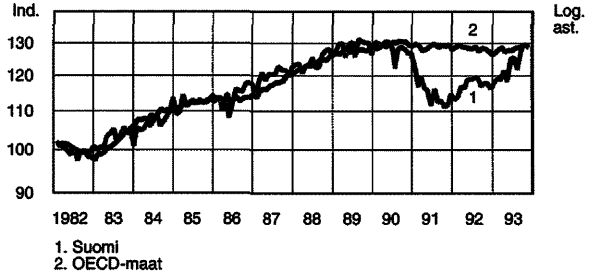
**Kuvio 1.
BRUTTOKANSANTUOTE**

Määrän indeksi, 1982 = 100

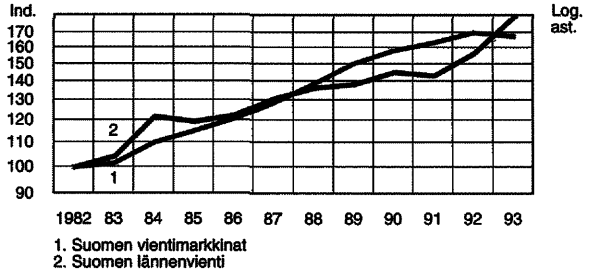

**Kuvio 3.
TALouden KEHITYS SUOMESSA JA
KANSAINVÄLISESTI**

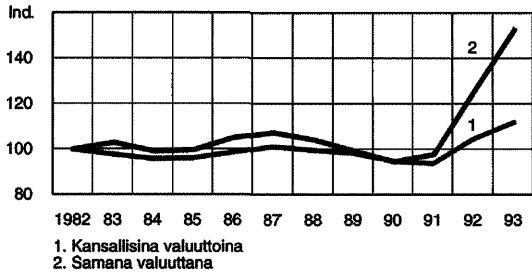
Teollisuustuotanto
Määrän indeksi, 1982 = 100

Suomen vientimarkkinat ja lännenvienti
Määrän indeksi, 1982 = 100

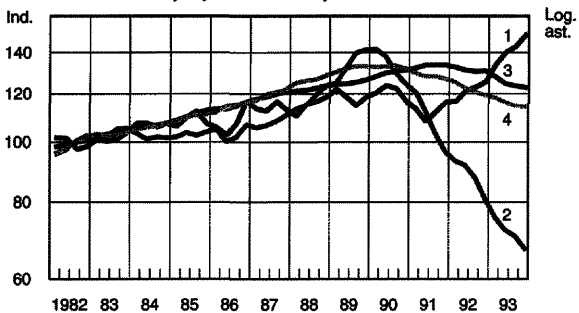

Teollisuuden suhteelliset yksikkötyökustannukset,
14 maata/Suomi
Indeksi, 1982 = 100

**Kuvio 2.
KESKEISET KYSYNTÄERÄT**

Määrän indeksi, 1982 = 100, kahden neljänneksen liukuva kesklarvo merkittynä jälkimmäisen neljänneksen kohdalle

1. Vienti
2. Kiinteät investoinnit
3. Julkinen kulutus
4. Yksityinen kulutus

uudestaan paineen kohteeksi ja ne devalvoitiin. Kun talouden heikkeneminen jatkui Länsi-Euroopassa eikä Saksan korkotason nopealle laskulle näyttänyt olevan edellytyksiä, syntyi uusia voimakkaita spekulatioita muita ERM-valuuttoja kohtaan. Elokuun alussa ERM-maat sopivat valuuttojen vaihteluvälien leventämisestä ± 15 prosenttiin.

Vaikka valuuttakurssien vaihteluväliä oli laajennettu, kurssien muutokset jäivät vähäisiksi ja pelot kilpailevista devalvaatioista väistyivät. Elokuun jälkeen rahapolitiikkaa kevennettiin Saksassa asteittain inflaation hidastumisen myötä, ja myös muissa maissa korot alenivat vastaavasti. Reaalisesti korot pysyivät kuitenkin edelleen korkeina.

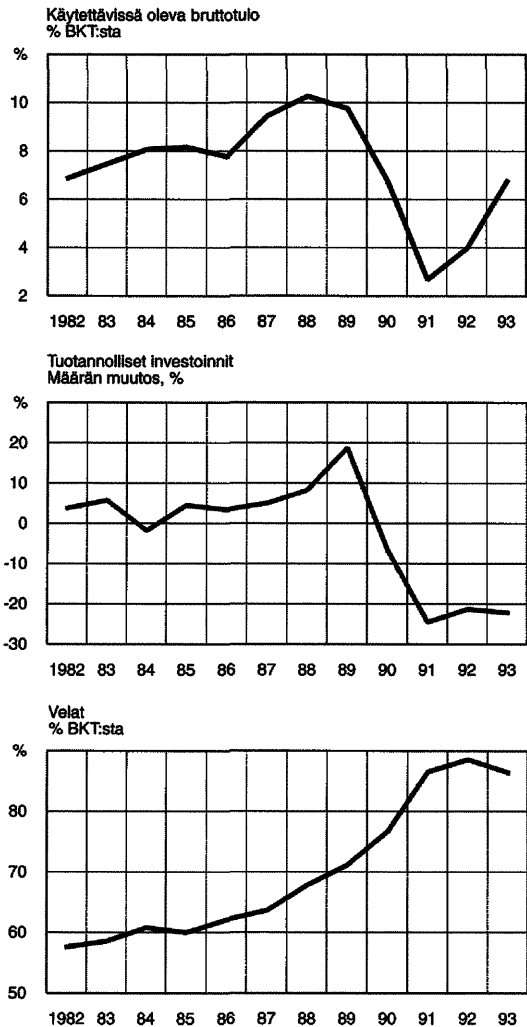
Taantumun syvenemisen seurauksena valtiontalouden alijäämät kasvoivat suuriksi useimmissa maissa. Koska valtiontalouden kehitys näytti kestävämmältä, monissa maissa ryhdyttiin taantumasta huolimatta leikkaamaan valtion menoja. Vain Japanissa oli mahdollista harjoittaa elvyttävää finanssipolitiikkaa, joskin myös Euroopan unionissa pyrittiin erilaisten maakohtaisten toimenpiteiden ohella etsimään yhteistä kasvua tukevaa talouspolitiikan linjaa.

Vienti kasvoi uusille markkina-alueille

Tavara- ja palveluviennin määrä kasvoi 17% (kuvio 2) ja arvo noin neljänneksen vuonna 1993. Kysyntä heikkeni monissa Suomen viennille tärkeissä maissa, joten tavaroiden viennin määrä EY- ja Efta-alueille kasvoi vain hieman. Teollisuuden poikkeuksellisen hyvän ja vuoden 1993 aikana entisestään parantuneen hintakilpailukyvyyn ansiosta yritykset pystyivät kuitenkin suuntaamaan tarjontaa kasvaville markkinoille mm. Kaukoitään sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan (kuvio 3). Myös vienti Baltian maihin ja Venäjälle vilkastui tuntuvasti. Tavaraviennin määrä Länsi-Euroopan ulkopuolisille markkina-alueille kasvoi yli 50%.

Markan heikkenemisestä huolimatta markkamääräisten vientihintojen nousu jäi vähäiseksi. Metsäteollisuustuotteiden ulkomaan rahan määräiset hinnat laskivat selvästi tärkeimpien markkina-alueiden laman ja alan maailmanlaajuisen ylikapasiteetin takia. Myös metallien valmistuksessa ja kemian teollisuudessa vientihintojen nousu jäi vähäiseksi. Metalliteollisuustuotteiden vientihintojen kehitys oli sen sijaan parempi kuin massatavaroiden

Kuvio 4.
YRITYSSEKTORI

viennissä. Tuontihinnat alenivat vähemmän kuin vientihinnat. Vuoden jälkipuolella ulkomaankaupan vaihtosuhteen heikkeneminen kuitenkin pysähtyi.

Yritysten ja kotitalouksien velkaantuneisuus rajoitti kotimaista kysyntää

Yritysten kiinteät investoinnit vähenivät määrältään viidenneksen. Viennin nopeasta kasvusta huolimatta useimmilla yrityksillä oli edelleen runsaasti käyttämätöntä tuotantokapasiteettia. Kapasiteetin vajaa-käyttöisyyden ohella investointihalukkuutta rajoitti yritysten velkaantuneisuus (kuvio 4). Yritykset vahvistivat rahoitusrakennettaan ja pienensivät valuuttariskejään lyhentämällä runsaasti ulkomaan rahan määräisiä lainoja.

Teollisuusyritysten velkarasitus keveni vuonna 1993. Sen sijaan kotimarkkinayritysten rahoitusasema muuttui entistä vaikeammaksi, osaksi siitä syystä että valuuttamääräisten velkojen markka-

arvo nousi markan ulkoisen arvon alennuttua. Vuoden aikana konkurssiuhan alaiseksi joutui entistä suurempia yrityksiä, ja muutama suuri yritys päätyikin konkurssiin tai velkasaneeraukseen. Konkursien kokonaismäärä ei kuitenkaan enää lisääntynyt.

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot vähenivät reaalisesti 4 % vuoden aikana maksetuista kaksista veronpalautuksista huolimatta. Yksityinen kulutus supistui määrältään 5 %. Kun kotitaloudet olivat tulojen pienennyttyä vähentäneet aikaisemmin lähinnä kestokulutustavaroiden hankintoja, tingittiin vuonna 1993 myös palveluiden ja päivittäistarvikkeiden kulutuksesta. Kotitaloudet säästivät edelleen huomattavan osan tuloistaan; tästä huolimatta velkojen määrä suhteessa tuloihin pysyi jokseenkin ennallaan (kuvio 5).

Asuntokauppa vilkastui tuntuvasti, mutta keskittyi pääosin vanhoihin asuntoihin. Lähes kolme vuotta kestänyt asuntojen hintojen lasku pysähtyi alkuvuodesta. Vaikka syksyllä hinnat kääntyivät lievään nousuun, hintataso pysyi rakennuskustannuksiin verrattuna alhaisena. Tuotannon heikon kannat-

Kotimainen kehitys

	keskimäärin				
Vienti	2.2	1.4	-6.6	10.0	17.0
Yksityiset investoinnit	-1.1	-6.2	-23.1	-19.4	-19.9
Yksityinen kulutus	2.0	0.0	-3.6	-5.1	-4.7
Kotimainen kokonaiskysyntä	1.8	-0.4	-8.3	-5.8	-7.2
-siitä julkinen	2.5	5.1	2.1	-2.5	-6.4
Tuonti	3.2	-0.6	-11.7	1.1	0.1
BKT	1.5	0.0	-7.1	-3.8	-2.6

Ansiotaso	7.7	9.2	6.3	1.9	0.8
Viennin yksikköarvoindeksi	3.3	-1.2	0.3	6.3	5.0
Tuonnin yksikköarvoindeksi	2.3	1.7	2.3	10.5	12.5
Vaihtosuhte	1.2	-2.8	-1.9	-3.8	-6.7
Kuluttajahinnat	5.3	6.2	4.3	2.9	2.2
-joulukuu - joulukuu	..	5.0	4.1	2.3	1.5
Työttömyysaste, %	5.8	3.4	7.6	13.1	17.9

% bruttokansantuotteesta

Bruttoinvestoinnit	24.2	27.5	22.4	17.7	14.6
Bruttosäästäminen	21.3	23.0	15.1	12.0	12.1
Vaihtotase = rahoitusjäämä	-3.0	-5.1	-5.4	-4.6	-1.2
-yrityssektori	-4.1	-7.4	-5.8	-3.1	1.9
-rahoituslaitokset	0.3	0.8	0.5	-0.2	0.6
-kotitaloudet	-1.5	-4.2	1.0	3.4	4.1
-julkinen sektori	2.4	5.7	-1.2	-4.7	-7.9

tavuuden ohella asuntorakentamista hillitsi myös se, että pankkien ja rakennusliikkeiden hallussa oli myymättömiä asuntoja. Asuntojen uustuotanto väheni näin ollen tuntuvasti. Korjausrakentaminen vilkastui vuoden aikana, osaksi valtion tuen ansiosta. Rakennuslupien määrän kehitys syksyllä antoi viitteitä tuotannon vähittäisestä elpymisestä.

Kokonaistuotanto supistui ja työllisyys heikentyi

Lähinnä vientiin suuntautuvilla teollisuuden toimialoilla, mm. metsäteollisuudessa sekä sähkö- ja elektroniikkatuoteteollisuudessa, tuotannon määrä kasvoi yli 10 %. Kotimainen kysyntä oli kuitenkin heikkoa, joten koko teollisuuden tuotanto kasvoi 5 %.

Vastareaktionä 1980-luvun lopun ylikuumentumiseen rakennustoiminnan ja palvelualojen tuotanto supistui edelleen. Näiden alojen suuren tuotantoosuuden vuoksi bruttokansantuote supistui 2,6 %. Teollisuustuotanto saavutti loppuvuodesta aikaisemman suhdannehuippunsa, mutta muu yksityinen ja julkinen tuotanto oli lähes viidenneksen pienempi kuin korkeimmillaan vuonna 1990.

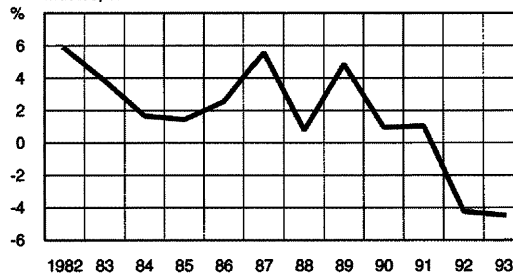
Tuonti on vuosina 1992–1993 supistunut markan arvon heikkenemisestä huolimatta hitaammin kuin kokonaistuotanto. Vuoden 1993 alkupuolelle ajoittui eräitä jo aikaisemmin tilattuja suuria tuontitoimituksia; myös teollisuustuotannon kasvu on osaltaan lisännyt tuontia. Pitkään jatkunut lama on entisestään kaventanut kotimaista tuotantopohjaa, mikä näyttää rajoittaneen mahdollisuuksia korvata tuonti kotimaisella tuotannolla, vaikka kilpailukykyyn parantuminen on sinänsä luonut tähän hyvät edellytykset.

Vuoden 1990 jälkeen Suomessa on menetetty noin 450 000 työpaikkaa. Vuonna 1993 työllisten määrä väheni talouden kaikilla sektoreilla, myös julkisella sektorilla. Työllisten määrä supistui vuoden aikana teollisuudessa keskimäärin 7 %, mutta alkoi lisääntyä vuoden loppupuolella metalliteollisuudessa.

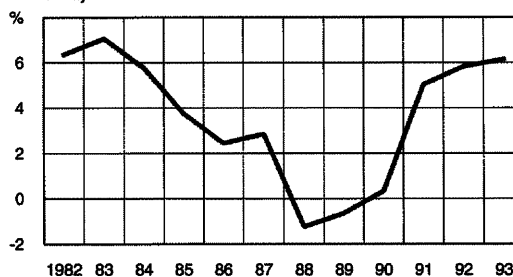
Työttömyysaste oli vuonna 1993 lähes 18 % (kuvio 6). Vuoden lopussa työttömänä oli noin 470 000 henkeä. Laman pitkittyessä pitkäaikaisyöttömien osuus on lisääntynyt. Vuoden lopulla jo joka neljäs työtön oli ollut työttömänä yli vuoden ja keskimääräisenkin työttömyysjakson pituus ylitti 34

Kuvio 5.
KOTITALOUSSEKTORI
(ml. voittoa tavoittelemattomat yhteisöt)

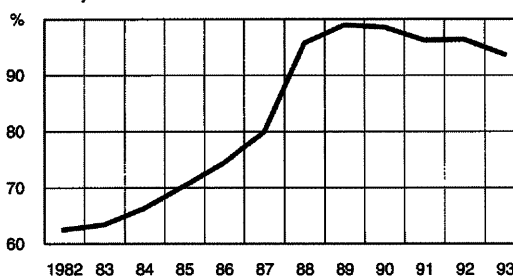
Käytettävissä oleva reaali-tulo
Muutos, %

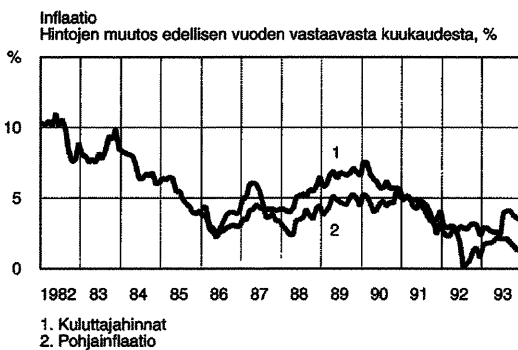
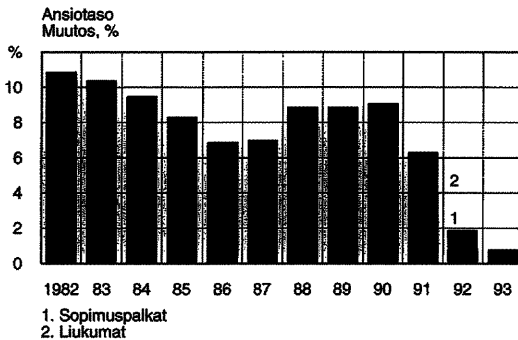
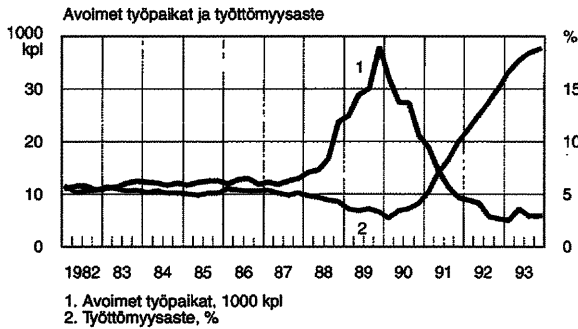
Nettosäästäminen
% käytettävissä olevasta nettotulosta

Velat
% käytettävissä olevasta nettotulosta

Kuvio 6.
TYÖMARKKINAT, PALKAT JA HINNAT

viikkoa. Työttömistä alle 25-vuotiaita oli 86 000; tässä ikäryhmässä työttömyysaste oli 36 %. Työvoiman tarjonta on supistunut laman aikana yli 70 000 hengellä. Varsinkin nuorten osuus työvoimasta on pienentynyt.

Vaihtotase tasapainottui nopeasti

Voimakkaasti lisääntyneen viennin ansiosta kauppataseen ylijäämä kasvoi edellisestä vuodesta yli kaksinkertaiseksi, yli 30 mrd. markkaan (kuvio 7). Palvelutaseen tulot kasvoivat lähes viidenneksen, kun taas menot pysyivät likimain ennallaan. Palvelutasetta kohensi lähinnä Suomesta ulkomaille suuntautuneen matkailun väheneminen. Ulkomaisen velan korkomenot kasvoivat edelleen ulkomaisen velan kasvun ja markan devalvoitumisen vuoksi. Nettomääräisesti korkomenot olivat 6 % BKT:sta. Koko vuoden vaihtotase oli vielä lähes 6 mrd. markkaa alijäämäinen. Edellisestä vuodesta alijäämä supistui noin 17 mrd. markkaa. Vaihtotaseen tasapainottuminen johtui yksityisen sektorin rahoitusylijäämän nopeasta kasvusta; julkisen sektorin alijäämän sijaan kasvoi.

Inflaatio hidastui

Markan arvon heikkenemisestä johtunut tuontihintojen nousu pysähtyi vuoden alkukuukausina, mutta keskimäärin tuontihinnat olivat silti 9 % korkeammat kuin vuotta aikaisemmin. Maltillisen kotimaisen kustannuskehityksen ansiosta kuluttajahinnat nousivat edellisestä vuodesta keskimäärin 2.2 % (kuvio 6). Kuluttajahintaindeksin nousua hidasti korkojen aleneminen runsaan yksi ja asuntohintojen lasku 0.3 prosenttiyksikköä. Julkisen sektorin toimenpiteet korottivat kuluttajahintaindeksiä puolestaan noin puoli prosenttia.

Suomen Pankki julkisti helmikuussa 1993 tavoitteen vakiinnuttaa ns. pohjahintainflaation noin kahden prosentin tasolle vuoteen 1995 mennessä. Näin arvioitu inflaatio oli vuoden 1993 marraskuussa 3.6 prosenttia.

Syksyllä 1992 työmarkkinasopimukset tehtiin toisena vuonna peräkkäin sopimuspalkkoja nostamatta. Kun myös liukumät jäivät vähäisiksi, palkansaajien ansiotaso oli vuonna 1993 keskimäärin vain vajaan prosentin korkeampi kuin vuotta aikaisem-

min. Julkisella sektorilla palkat nousivat hieman enemmän kuin yksityisellä. Välillisten työvoimakustannusten nousu kasvatti tuntikohtaisia työkuksannuksia, mutta tuottavuuden nousun ansiosta kansantalouden työkuksannukset tuoteyksikköä kohti laskettuna alenivat yli 3 %.

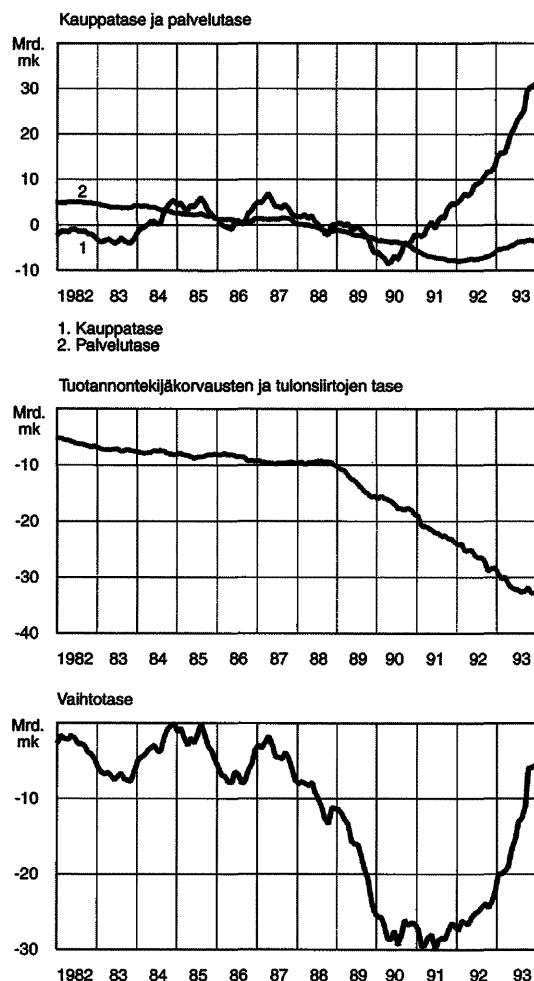
Syksyn 1993 palkkaneuvotteluissa päädyttiin liittokohtaisiin neuvotteluihin. Niissä teollisuuden työmarkkinajärjestöt sopivat keskimäärin 3 prosentin suuruisista palkankorotuksista vuodeksi eteenpäin. Palvelualoilla ja julkisella sektorilla ansiotaso säilyy ennallaan, mutta työkuksannukset alenevat hieman työntekijöiden etuuksien heikennyttyä. Päätöksentekoa työehtojen yksityiskohdista hajautettiin paikallistasolle ja mm. työaikajärjestelyjen joustavuutta lisättiin.

Valtiontalouden alijäämä kasvoi

Finanssipolitiikan keskeinen tavoite oli edelleen valtion menojen hillintä. Vuoden 1992 helmikuussa sovitussa menokehyksessä hallitus oli päättänyt palauttaa valtion menot vuoteen 1995 mennessä vuoden 1991 tasolle. Maaliskuussa 1993 hallitus vahvisti vuosien 1994–95 talousarvioiden osalta sitoutumisensa asetettuun menokehykseen. Menokehystä tarkistettiin kuitenkin siten, että uudeksi merkittäväksi menolisäykseksi muodostunut pankkien pääomatuki ja siitä aiheutuvat korkomenot rajattiin kehysten ulkopuolelle. Toisaalta hallitus asetti tavoitteekseen pysäyttää velkaantumisen nousun vuoteen 1997 mennessä, siten että velan ja kokonaistuotannon suhde saisi tuolloin olla enintään 70 %.

Syyskuussa 1993 eduskunnalle annetussa talousarvioesityksessä hallitus tavoitteli menokehyksessä tarkoitettujen budjettitalouden menojen määrän supistamista noin 4 prosentilla vuonna 1994. Samanaikaisesti verotusta esitettiin kiristettäväksi lähinnä nostamalla kotitalouksien veroja ja sosiaalivakuutusmaksuja. Joulukuun alussa hallitus päätti kuitenkin investointien ja työllisyyden elvyttämiseksi lieventää hieman syyskuusia päätöksiään sääntämisestä ja verotuksen kiristämisestä. Ulkoisen tasapainon paranemisen katsottiin lisäävän finanssipolitiikan liikkumavaraa. Samalla hallitus vahvisti sitoutumisensa valtiontalouden pitkän aikavälin tasapainottamistavoitteisiin.

Kuvio 7.
ULKOINEN TASAPAINO
(12 kuukauden liukuva summa merkittynä viimeisen kuukauden kohdalle)

Kuvio 8.
VALTIONTALOUS
(% BKT:sta)

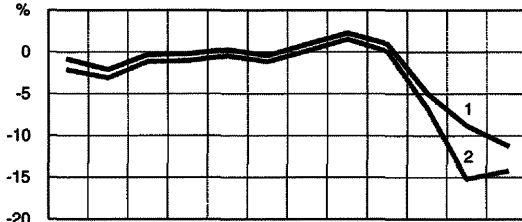
Tulot ja menot

1982 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93

1. Tulot ilman rahoitustaloustoimia
2. Menot ilman rahoitustaloustoimia

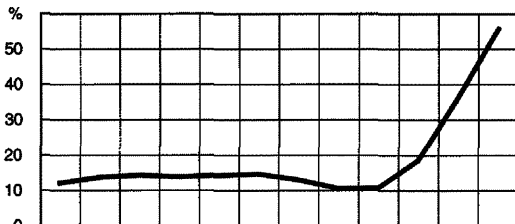
Rahoitustasapaino

1982 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93

1. Tuloylijäämä
2. Nettorahoitustarve (-)

Valtionvelka

1982 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93

Valtion menojen hillintää 1993 vaikeutti talouden heikkous. Menojen määrä ylitti budjettitaloudelle asetetun menokehyksen vuonna 1993, kun työttömyyskorvausmenot ja valtionvelan korkomenot paisuivat odotettua suuremmiksi. Kun toisaalta verokertymä supistui, valtiontalouden tuloalijäämä lisääntyi 11 prosenttiin bruttokansantuotteesta (kuvio 8). Nettorahoitustarve ei kuitenkaan enää kasvanut, sillä pankkien saama pääomatuki pieni edellisestä vuodesta. Valtionvelka oli vuoden lopussa 255 mrd. markkaa eli 54 % bruttokansantuotteesta; valuuttamääräinen velka oli runsaat 160 mrd. markkaa.

Rahapolitiikka

Markan kellunta jatkui – rahapolitiikkaa kevennettiin

Vuoden 1993 aikana rahapolitiikkaa kevennettiin, vaikka sekä kotimainen että kansainvälinen toimintaympäristö vaikeuttivatkin aika ajoin rahapolitiikan toteuttamista. Suomen Pankin tavoitteena oli korkojen alentaminen inflaatio- ja valuuttakurssikehitystä vaarantamatta. Markka jatkoi vuoden 1992 syyskuun 8. päivänä alkanutta kellumistaan.

Valuuttamarkkinat säilyivät herkinä koko vuoden. Markkinoiden reaktiot osoittivat, että suuren ulkomaisen velan vuoksi rahapolitiikan keventämisessä voidaan käytännössä edetä vain varovaisesti. Erityisesti alkuvuodesta kotimaisten ja ulkomaiden korkojen eron nopea supistuminen synnytti paineita markan arvon heikkenemiseen. Tämä puolestaan kiihdytti valuuttalainojen kuolettamista ja vaikeutti valuuttavelkaisten kotimarkkinayritysten asemaa. Konkurssit lisääntyivät ja työttömyys kasvoi, mikä lisäsi odotuksia markan ulkoisen arvon edelleen heikkenemisestä.

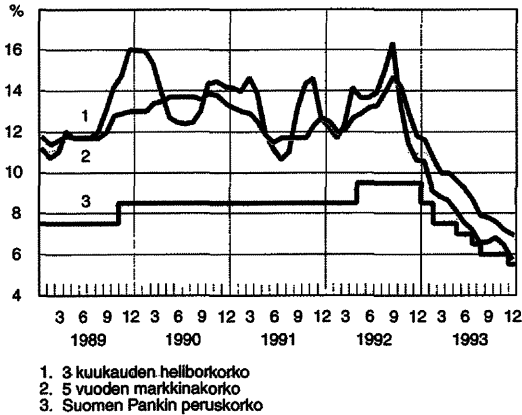
Inflaatio- ja valuuttakurssiodotusten hälventämiseksi Suomen Pankki täsmensi helmikuussa inflaatiotavoitteensa. Tavoitteeksi asetettiin inflaation vakiinnuttaminen pysyvästi noin kahden prosentin tasolle vuoteen 1995 mennessä. Inflaation mittariksi otettiin ns. pohjainflaatioindikaattori, jossa kuluttajahintaindeksistä vähennetään lähinnä asuntokus-

tannusten sekä valtion verojen ja maksujen vaikutus. Vuoden mittaan Suomen Pankki korosti alhaisen inflaation merkitystä korkojen alenemisen ja myönteisemmän taloudellisen kehityksen edellytyksenä.

Kansainväliset taloudelliset ja poliittiset tapahtumat heijastuivat Suomen raha- ja valuuttamarkkinoihin läpi vuoden. Suomen markan ja Ruotsin kruunun kurssit liikkuivat pitkälti samansuuntaisesti. Kesällä kruunun heikentymisen vaikutusta Suomen raha- ja valuuttamarkkinoihin lievennettiin Suomen Pankin interventioin. Euroopan valuuttakurssijärjestelmän vaikeudet ja syksyllä Venäjän poliittiset ongelmat pyrkivät heikentämään markan ulkoista arvoa. Sen sijaan loppuvuodesta käydyt työmarkkinaneuvottelut, valtion budjetin käsittely ja Suomen Säästöpankin jakaminen eivät johtaneet häiriöihin raha- ja valuuttamarkkinoilla. Loppuvuodesta markkinat rauhoittuivat ja luottamus markkaan lisääntyi.

Korot alenivat merkittävästi vuoden mittaan (kuvio 9). Suomen Pankki alensi peruskorkoa asteittain 9.5 prosentista 5.5 prosenttiin. Rahamarkkinakorot laskivat markan kelluntaa edeltäneeltä tasolta yli 10 prosenttiyksikköä ja olivat vuoden päättyessä 5–6 prosentin tuntumassa. Vuoden lopulla lyhytaikaiset rahamarkkinakorot olivat laskeneet Saksan vastaavien korkojen alapuolelle. Myös pitkäaikaiset viitekorot alenivat noin 8 prosenttiyksikköä, mutta olivat kuitenkin vielä noin prosenttiyksikön Saksan

Kuvio 9.
KESKEISIÄ KORKOJA

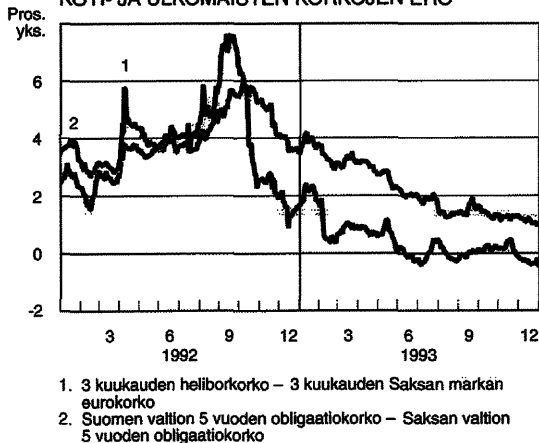
vastaavien korkojen yläpuolella. Korkojen alenemisen taustalla oli mm. Euroopan korkotason aleneminen. Valtion pääomantuonti alkuvuodesta samoin kuin pyrkimykset vahvistaa julkisen talouden tasapainoa sekä maltillinen kotimainen kustannuskehitys tukivat korkotason alentumista.

Suomen Pankki täsmensi inflaatiotavoitteen

Markan kellutus päätöksen myötä valuuttakurssi menetti roolinsa rahapolitiikan välitavoitteena. Rahapolitiikan arvioinnissaan Suomen Pankki käyttää useita indikaattoreita kuten luottojen määrää, rahaagregaatteja, korko- ja valuuttakurssikehitystä. Lisäksi seurataan varallisuushintojen kehitystä. Täsmällisiin julkisiin välitavoitteisiin sitoutuminen osoittautui mahdottomaksi. Valuuttamarkkinoiden vakauden vuoksi ja pitkän aikavälin inflaatio-odotusten hillitsemiseksi katsottiin välttämättömäksi täsmentää rahapolitiikan tavoite ja pelisäännöt.

Helmikuussa 1993 esittäessään peruskoron alentamista Suomen Pankin johtokunta täsmensi ne periaatteet, joiden mukaan lähivuosien rahapolitiikka mitoitetaan. Tavoitteeksi asetettiin vakiinnuttaa inflaatio pysyvästi kahden prosentin tasolle vuoteen 1995 mennessä. Inflaation mitaksi otettiin pohja-inflaatioindikaattori, joka lasketaan vähentämällä kuluttajahintaindeksistä välillisten verojen, tuki-palkkioiden, asuntojen hintojen ja asuntolainojen korkojen vaikutus. Vuoden mittaan Suomen Pankki korosti inflaatiotavoitteen merkitystä. Odotukset inflaation säilymisestä alhaisena ovat keskeinen edellytys korkojen alentamiselle ja talouden elpymiselle. Suomen Pankki korosti myös sitä, että kilpailukyvyyn tulisi vastedes tasapainottua markan arvon vahvistumisen eikä inflaation kiihtymisen kautta.

Kuvio 10.
KOTI- JA ULKOMAISTEN KORKOJEN ERO

Korkojen nopea aleneminen lisäsi epävakautta alkuvuodesta

Vuoden 1993 alussa oli nähtävissä, että taloudellinen kehitys, erityisesti kotimarkkinoilla, tulee olemaan ennakoitua heikompi. Tuontihintojen noususta huolimatta inflaatio pysyi matalana ja loi siten tilaa korkojen alenemiselle. Helmikuussa kotimaisten ja ulkomaisten korkojen eron nopea kaventuminen kuitenkin kiihdytti uudelleen markan arvon heikke-

nemistä, ja Suomen Pankki joutui pysäyttämään devalvoitumisen mittavilla interventioilla.

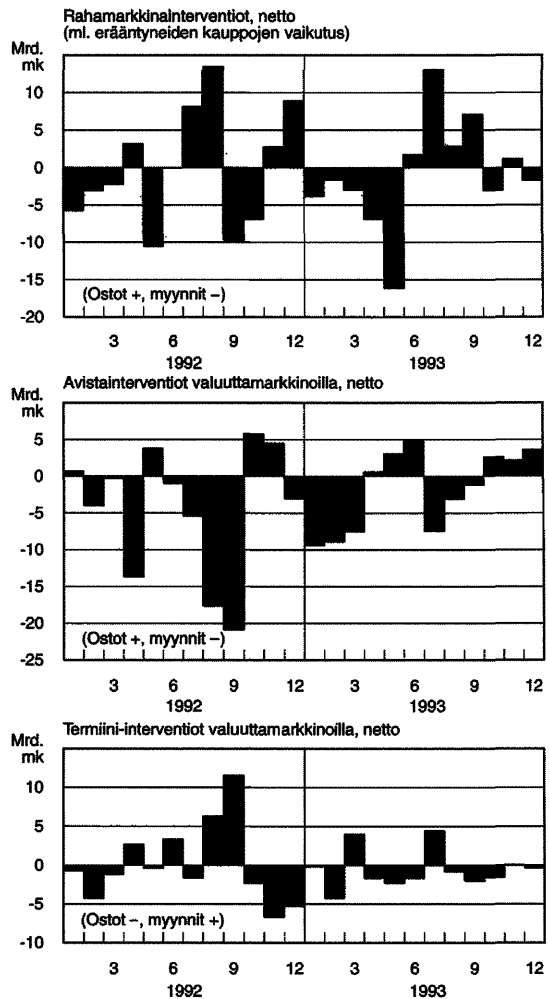
Helmikuun alussa Suomen Pankki päätti alen-
taa peruskorkoa yhdellä prosenttiyksiköllä 7.5
prosenttiin kuun puolivälistä alkaen. Sattumalta samaan
päivään ajoittuivat Saksan Bundesbankin sekä mui-
den Saksan rahapolitiikkaa myötäilevien maiden
koronalennuspäätökset. Yhdessä nämä korkojen
muutokset aiheuttivat voimakkaita alenempaineita
markkinakorkoihin. Suomen Pankki sallikin huuto-
kauppakoron ja lyhytaikaisten markkinakorkojen
laskea, jolloin ero Saksan rahamarkkinakorkoihin
supistui noin prosenttiyksikön verran (kuvio 10).

Korkoeron supistuessa yksityisen sektorin va-
luuttalainojen takaisinmaksu kiihtyi. Markan ulkoi-
nen arvo lähti heikkenemään, ja valuuttakurssien
vaihtelu kasvoi tuntuvasti. Epävarmuuden lisään-
tyessä myös osto- ja myyntikurssien erot kasvoivat.
Valuuttamarkkinoiden rauhoittamiseksi Suomen
Pankki ryhtyi tukemaan markan ulkoista arvoa.

Odotukset markan lisädevalvoitumisesta kui-
tenkin jatkuivat, ja Suomen Pankki joutui seuraavina
viikkoina myymään runsaasti valuuttaa markan ar-
von tukemiseksi (kuvio 11). Vuoden ensimmäisen
neljänneksen aikana Suomen Pankki myi valuuttaa
avistamarkkinoilla kaikkiaan 25.7 mrd. markan ar-
vosta. Suomen Pankin nettovaranto (valuuttavaranto
termiini-asema mukaan lukien) aleni helmikuun alun
26 mrd. markasta noin 17½ mrd. markkaan maalisi-
kuun loppuun mennessä. Valtion pääomantuonti
korvasi yksityisen sektorin pääomanvientiä: ensim-
mäisellä neljänneksellä valtio toi nettomääräisesti
pääomaa 28.4 mrd. markan edestä.

Odotukset markan lisädevalvoitumisesta hellit-
tivät huhtikuun alussa ennen pääsiäistä. Korot aleni-
vat ja markka alkoi vahvistua, ja huhtikuun puoles-
sa välissä Suomen Pankki osti ensimmäistä kertaa
valuuttaa avistamarkkinoilla vuoden 1993 aikana.
Markan vahvistumisen taustalla olivat aluksi odo-
tukset eräiden suurten vientikauppojen toteutumi-
sesta ja myöhemmin viennin ennustettua nopeampi
kasvu ja vaihtotaseen paraneminen, teollisuuden
lomautusten väheneminen sekä merkit vientiyritys-
ten kannattavuuden kohentumisesta. Bundesbankin
odottamaton korkojen alentaminen helpotti niin
ikään tilannetta ja loi tilaa korkojen alenemiselle
myös muualla Euroopassa. Huhtikuun lopussa korot
alenivat myös Suomessa.

Kuvio 11.
SUOMEN PANKIN INTERVENTIOT

Työmarkkinaneuvottelut kiristivät tunnelmaa valuuttamarkkinoilla

Työmarkkinoilla tunnusteltiin jo toukokuussa mahdollisuutta sopia uusista työehtosopimuksista. Työntajat esittivät mm., että sopimusten yleissitovuutta väljennetään ja työmarkkinoiden joustoa lisätään alentamalla nuorten minimipalkkaa ja pitkäaikaisyöttömien työllistämiskynnystä. Hallitus asettui tukemaan minimipalkkojen alentamista ja uhkasi ajaa nuorten minimipalkkalain läpi eduskunnassa, elleivät työmarkkinajärjestöt pääse asiasta sopimukseen. SAK:n hallitus päätti aloittaa työtaistelutoimien valmistelut, jos hallitus antaa lakiesityksen eduskunnalle ilman työmarkkinajärjestöjen tukea. Lakonuhka peruuntui kuitenkin ennen helatorstaita, kun hallitus luopui minimipalkkojen alentamisesta.

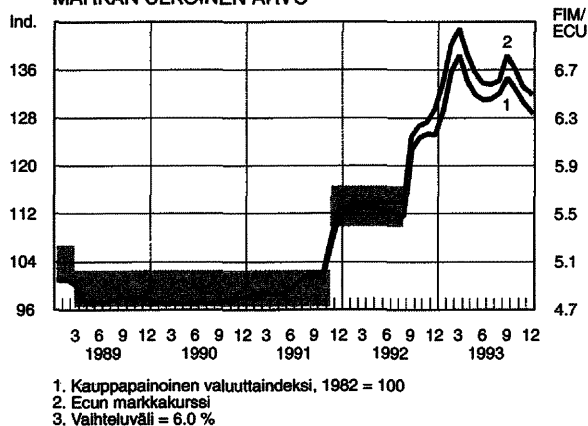
Lakonuhka ja samanaikainen talousennusteiden synkentyminen jarruttivat korkojen alenemista ja ero Saksan rahamarkkinakorkoihin kasvoi jälleen. Tilanteen laukeamisen jälkeen korkojen aleneva suunta jatkui ja lyhytaikaiset rahamarkkinakorot saavuttivat Saksan korkotason kesäkuun puolivälissä.

Kansainväliset paineet vaikuttivat korkoihin ja markan kurssiin

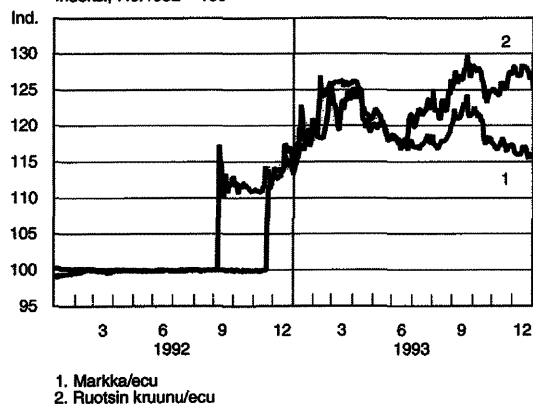
Euroopan valuuttajärjestelmän (EMS) muutokset syksyllä 1992 eivät olleet purkaneet kaikkia paineita, vaan osittain jopa olivat synnyttäneet uusia jännitteitä. Saksan yhdentymisestä aiheutuneen inflaation kiihtymisen vuoksi Bundesbank mitoitti rahoitoliikkansa edelleen tiukaksi. Kun muut ERM-maat yrittivät pitää kiinni sovituista valuuttakurssi-pariteeteista, Saksan korkotaso pitkälti määräsi korot ERM-maissa samoin kuin muissakin Länsi-Euroopan maissa. Useissa ERM-maissa Saksan korkotaso oli kuitenkin liian korkea suhteessa niiden omaan talouskehitykseen.

Irlannin punta, Espanjan peseta ja Portugalin escudo devalvoitiin vuoden alkupuoliskolla. Nämkään korjaukset eivät kuitenkaan riittäneet, ja kesän edetessä paineet erityisesti Ranskan frangia ja Tanskan kruunua kohtaan kohosivat. Odotukset Saksan korkotason alentamisesta kasvoivat, ja heinäkuun lopulla Bundesbank alensikin lombard-korkoa $\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä, mutta ei muuttanut diskonttokorkoa. Päätös oli pettymys markkinoille, ja se johti välittömästi paineisiin ERM-maissa, erityisesti spekulaa-

Kuvio 12.
MARKAN ULKOINEN ARVO

Indeksi, 7.9.1992 = 100

tioihin Ranskan frangia, Tanskan kruunua ja Belgian frangia vastaan. Elokuun ensimmäisenä viikonloppuna EY:n keskuspankkien pääjohtajat ja valtiovainministerit päättivät leventää ERM-valuuttojen kurssien vaihteluvälejä ± 15 prosenttiin, lukuun ottamatta Saksan markan ja Alankomaiden guldenin arvojen vaihteluvälejä, jotka jätettiin ennalleen ± 2.25 prosenttiin. Keskuskursseja ei muutettu, ja vaihteluvälien leventämisen ilmoitettiin olevan voimassa toistaiseksi. Vaihteluvälien leventäminen ei kuitenkaan johtanut rahapolitiikan tuntuvaan keventämiseen Euroopassa.

Suomen markan ja Ruotsin kruunun arvot liikuivat kruunun 19.11.1992 tehdyn kelluntapäätöksen jälkeen pitkään samaan tahtiin (kuvio 12). Markan ja kruunun yhteinen heikkenevä kehitys katkesi helmikuun alussa, kun markka devalvoitui voimakkaasti. Kesäkuun lopussa alkaneen kruunun uuden heikentymisen vaikutusta Suomen raha- ja valuuttamarkkinoihin lievennettiin Suomen Pankin interventioin. Elokuun loppupuolella uutisten Ruotsin taantumien syvenemisestä ja valtion talouden ongelmista annettiin heijastua Suomen markan ulkoiseen arvoon. Myös pitkäaikaiset korot nousivat lievästi.

Venäjän poliittiset häiriöt – presidentti Boris Jeltsinin päätös syyskuussa hajottaa Venäjän parla-

menti ja sitä seurannut yhteenotto – aiheuttivat paineita markan ulkoista arvoa kohtaan syys-lokakuun vaihteessa. Joulukuun parlamenttivaalien tulos sen sijaan vaikutti markkinoihin enää vain vähän.

Marraskuun puolivälissä markan ulkoista arvoa heikensivät Ruotsin kruunun heikkenemisen lisäksi työmarkkinaneuvotteluihin liittynyt pankkilakon uhka. Toisaalta pankkilakon uhka sai yritykset kotiuttamaan valuuttoja, mikä vahvisti markan kurssia. Lakon uhan väistymisen jälkeen markan ulkoinen arvo vahvistui vuoden loppua kohti ja korot alenivat edelleen.

Vuoden päättyessä 3 kuukauden heliborkorko oli vajaat 5 prosenttiyksikköä matalampi kuin vuoden alussa. Markan arvo suhteessa Saksan markkaan oli lähes sama kuin vuoden alussa eli noin 15 % heikompi kuin ennen markan kelluntapäätöstä syyskuussa 1992.

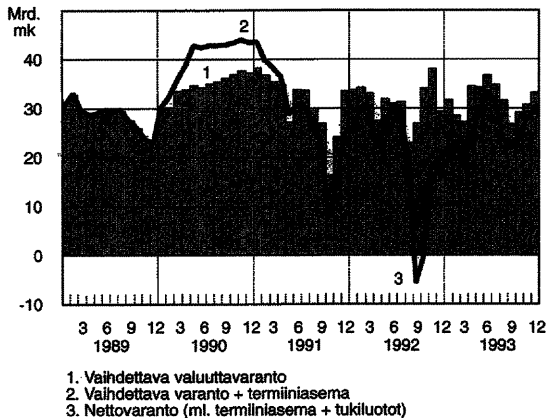
Peruskorkoa alennettiin viisi kertaa

Eduskunnan pankkivaltuusto muutti peruskorkoa vuoden 1993 aikana aikaisempaa useammin (kuvio 9). Markkinoilla peruskoron muutokset tulkittiin entistä selvemmin rahapolitiittisiksi signaaleiksi. Eri-

Vaihtotaseen rahoitus, milj. mk

		I	II	III	IV	I-IV
Kauppatase	12 622	5 279	7 826	8 105	9 708	30 918
A. VAIHTOTASE	-22 035	-5 521	-2 236	1 025	1 206	-5 526
B. PÄÄOMANTUONTI	12 786	-174	12 942	-12 092	5 966	6 643
Lainat (ei-jälkimerkkinakelpoiset)	2 044	9 682	3 962	4 069	-1 249	16 464
Suorat sijoitukset	-44	-1 149	-702	565	-5 799	-7 085
Portfoliosijoitukset (osakkeet ja joukkovelkakirjalainat), netto	36 405	12 800	16 084	5 527	-1 524	32 887
Muut pääomanliikkeet	-25 619	-21 507	-6 402	-22 253	14 538	-35 623
A.+B. VALUUTTAVARANNON MUUTOS	-9 249	-5 694	10 706	-11 067	7 173	1 117
Lisätieto: Valtion pääomanliikkeet, netto	50 773	28 548	16 232	2 395	1 477	48 652

Kuvio 13.
SUOMEN PANKIN VALUUTTAVARANTO

tyisesti helmikuun alussa, kun peruskorkoa päätettiin alentaa 7.5 prosenttiin kuun puolivälistä lähtien, markkinakorot alkoivat heti laskea, ero ulkomaisiin korkoihin supistui ja markan arvo heikkeni. Markkinakorkojen laskua myötäillen pankkivaltuusto alensi jälleen peruskorkoa $\frac{1}{2}$ prosenttiyksiköllä 7.0 prosenttiin toukokuun 17. päivästä alkaen. Matala inflaatio ja merkit sen jatkumisestakin alhaisena sallivat peruskoron alentamisen edelleen: se alennettiin 6.5 prosenttiin heinäkuun puolivälistä lähtien, 6 prosenttiin elokuun 16. alkaen ja 5.5 prosenttiin joulukuun alusta alkaen.

Valtion osuus ulkomaisesta velasta kasvoi voimakkaasti

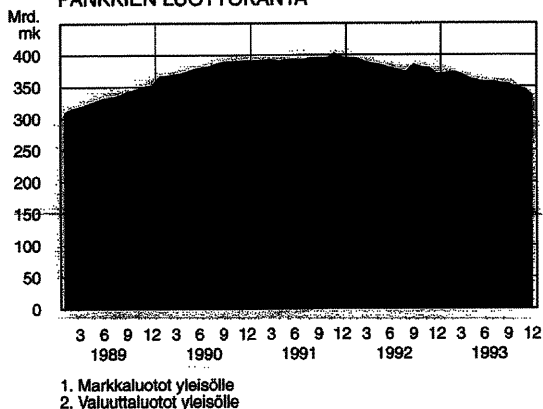
Valuuttavaranto kasvoi alkuvuodesta lähinnä valtion pääoman tuonnin ansiosta ja ylitti kesällä markan arvon kelluntaa edeltäneen tason. Alkusyksystä valuuttavaranto jälleen väheni, kun markan heikentymispaineita helpotettiin valuutan myynnein. Vuoden lopulla valuuttavaranto sen sijaan kasvoi jälleen ja oli vuoden päättyessä termiinipositio mukaan lukien 33.9 mrd. markkaa eli lähes 20 mrd. markkaa suurempi kuin vuotta aiemmin (kuvio 13).

Suomen ulkomainen nettovelka kasvoi vuoden 1993 aikana 276.9 mrd. markkaan ja oli siten vuoden lopussa vajaat 60 % bruttokansantuotteesta. Velan arvon kasvu aiheutui ensisijaisesti markan arvon devalvoitumisesta. Valtion ja yksityisen sektorin pääomanliikkeet olivat vastakkaissuuntaiset: valtio toi ja yksityinen sektori vei pääomaa (taulukko). Valtio toi pääomaa tukeakseen valuuttamarkkinoiden vakautta ja korkotason alentamista. Valtion osuus Suomen ulkomaisesta velasta nousi vuoden aikana noin kahteen kolmasosaan, kun se vuoden 1992 lopussa oli vajaa puolet.

Valtio on lisännyt ulkomaista velkaansa merkittävästi vasta parin viime vuoden aikana. Velan lyhennykset olivat vielä vuonna 1993 suhteellisen pienet, kun valtaosa näistä lainoista on kertakuoletteisia ns. bullet-lainoja. Valtion valuuttavelan korot sen sijaan nousivat noin 10 mrd. markkaan eli 2 prosenttiin BKT:sta.

Valtio on tuonut ulkomaista pääomaa lähinnä myymällä joukkovelkakirjoja. Yksityinen sektori on velkaantunut ulkomaille sekä ottamalla ulkomaisia pankkiluottoja että myymällä joukkovelkakirjalainoja. Vuoden 1993 aikana yritykset kuolettivat jouk-

Kuvio 14.
PANKKIEN LUOTTOKANTA

kolainojaan enemmän kuin ottivat uusia. Ulkomailta otettujen pankkilainojen nettomäärä sen sijaan kasvoi yritysten ja pankkien pitkäaikaisten lisälainojen vuoksi. Kokonaisuudessaan pankkien ulkomaisen rahoituksen määrä kuitenkin supistui huomattavasti.

Avoimen sektorin suuret yritykset ovat ottaneet ulkomaista velkaa suoraan omissa nimissään, kun taas suljetun sektorin yritykset ovat saaneet valuuttaluottoja suurimmaksi osaksi rahoituslaitosten kautta. Yritysten suoraan ulkomailta ottamien luottojen määrä kasvoi jonkin verran vuonna 1993. Valuuttaluottoja kuolettivat lähinnä suljetun sektorin yritykset, jotka eivät voineet ulkomaankaupan tuloilla hoitaa valuuttaluottojen kuoletuksia. Osan valuuttamääräisistä luotoista pankit joutuivat siirtämään järjestämättömiin saamisiin yritysten maksuvaikeuksien tai konkurssien vuoksi. Nämä valuuttamääräiset luotot muutettiin markkaluotoiksi tai kirjattiin luottotappioiksi. Valuuttaluottojen nettovähennys ei siten kokonaisuudessaan aidosti pienentänyt yritysten kokonaisvelkoja.

Ulkomaalaisten arvopaperisijoitukset Suomeen lisääntyivät huomattavasti. Osakkeiden myynti ulkomaalaisille vapautettiin rajoituksista vuoden 1993 alusta lähtien. Niitä myytiin vuoden aikana nettomääräisesti 12.7 mrd. markkaa; suurin osa oli yritysosakkeita. Kun osakkeiden ja joukkovelkakirjojen hinnat nousivat vuoden mittaan, ulkomaalaisten hallussa olevien arvopapereiden markkina-arvo kasvoi selvästi.

Kaiken kaikkiaan ulkomaalaisten portfolio-sijoitukset Suomeen olivat vuonna 1993 huomattavasti suuremmat kuin ulkomaalaisten tekemät termiinisuojuukset. Ulkomaalaiset olivat siten selvästi aiempaa halukkaampia pitämään markkapositiota, mikä oli eräs osoitus luottamuksen lisääntymisestä Suomen talouteen.

Pankkien luotonanto ja raha-aggregaatit kehittyivät hillitysti

Pankkien luotonanto yleisölle supistui vuoden aikana edelleen. Keskeinen syy pankkien luotonannon supistumiseen oli talouden taantumien jatkuminen, joka korkotason alenemisesta huolimatta hillitsi yleisön luottojen kysyntää. Tosin myös pankkien omaksuma entistä varovaisempi toimintapolitiikka ja tiukat vakuusvaatimukset rajoittivat luotonantoa. Devalvoitumisodotusten ja kotimaisten korkojen

alenemisen vuoksi yleisö pyrki siirtymään valuuttamääräisistä luotoista markkaluottoihin (kuvio 14).

Muiden rahoituslaitosten luotonannon kasvu on viime vuosina jossain määrin korvannut pankkiluottojen supistumista. Vuonna 1993 niiden luotonanto kuitenkin supistui lähinnä TEL-takaisinlainaus-ehtojen kiristymisen vuoksi.

Pankkien sekä antolainauksen että ottolainauksen keskikorot alenivat yli 3 prosenttiyksikköä vuoden aikana. Uusien luottojen keskikorko oli vuoden loppupuoliskolla alempi kuin koko antolainauksen keskikorko. Pankkien korkomarginaalit kasvoivat korkotason alenemisen myötä.

Laajojen raha-aggregaattien¹ M2 ja M3 kehitys oli hyvin samanlainen kuin pankkien luotonannon. Sen sijaan suppea raha-aggregaatti M1 kasvoi kulu- neen vuoden aikana 5–10 prosentin vuosivauhdilla. Korkotason aleneminen sekä lähdeveroprosentin nousu olivat keskeisiä syitä kasvuvauhtien näinkin selvään eroon (kuvio 15). Lähdeverollisten talletusten määrä väheni ja käyttelytilien ja muiden verottomien tilien kanta kasvoi. Korkeisiin talletuskorkoihin tottuneet sijoittajat siirsivät osan varoistaan paremmin tuottaviin joukkolainoihin ja käyttely- tileille odottamaan tulevia sijoituspäätöksiä.

Vähimmäisvarantojärjestelmä korvasi kassavarantotalletukset

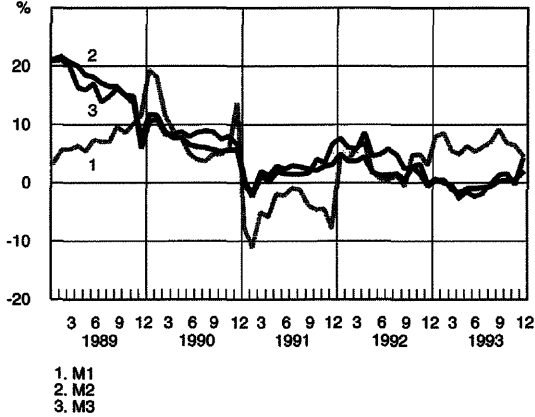
Kassavarantosopimus, jonka Suomen Pankki oli tehnyt pankkien kanssa 26.4.1990, osoittautui ongelmalliseksi markkinakorkojen laskiessa. Sopimuksen mukaan Suomen Pankki maksoi kassavarantotalletuksille korkoa, joka on kolme prosenttiyksikköä alle kolmen kuukauden heliborkoron, kuitenkin vähintään 8 %. Tämä merkitsi käytännössä sitä, että kolmen kuukauden heliborkoron laskiessa alle kahdeksan prosentin kassavarantojärjestelmä muuttui korkotueksi pankeille. Tästä syystä kassavarantotalletukset maksettiin pankeille kokonaan takaisin kesäkuun alussa.

Suomen Pankki kävi kevään aikana neuvotte- luja pankkien kanssa kassavarantosopimuksen kor-

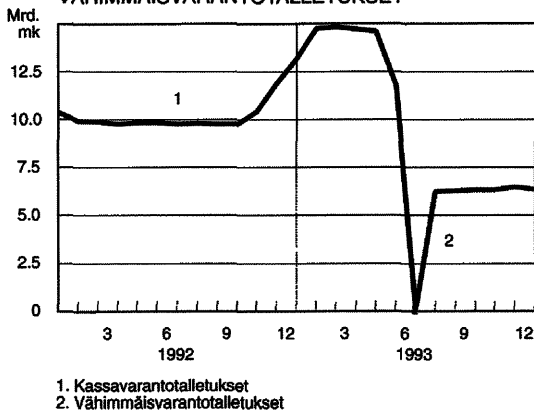
¹ Raha-aggregaatti M1 sisältää yleisön hallussa olevan rahan sekä yleisön sekki-, siirto- ja käyttelytilit pankeissa. M2 sisältää M1:n lisäksi määräaikaistalletukset ja muut talletukset pankeissa. M3 sisältää M2:n lisäksi pankkien liikkeessä olevat sijoitus- todistukset, jotka ovat yleisön hallussa.

Kuvio 15.
RAHA-AGGREGAATIT

Muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta, %

Kuvio 16.
VÄHIMMÄISVARANTOTALLETUKSET

vaamiseksi uudella ns. vähimmäisvarantojärjestelmällä. Nämä neuvottelut eivät johtaneet tulokseen, minkä vuoksi kassavarantojärjestelmä korvattiin lainsäädäntöteitse vähimmäisvarantojärjestelmällä heinäkuun alusta alkaen.

Vähimmäisvarantojärjestelmässä pankeilla on velvollisuus pitää Suomen Pankin kulloinkin vahvistama prosentiosuus varainhankinnastaan korottomana talletuksena Suomen Pankissa. Velvoitteen suuruus voi olla korkeintaan 5 % varantovelvollisen hallussa olevan vieraan pääoman määrästä. Varantovaatimus on porrastettu Suomen Pankin käyttämien raha-aggregaattien mukaisesti. Varantovaatimus on sitä suurempi, mitä enemmän rahaominaisuuksia kuhunkin pankin varainhankinnan erään liittyy.

Suppeaan raha-aggregaattiin M1 kuuluville talletuksille johtokunta asetti toistaiseksi 2.0 prosentin velvoitteen. Laveaan rahakäsitteeseen M2 kuuluville muille erille asetettiin toistaiseksi 1.5 prosentin velvoite ja laajimpaan rahakäsitteeseen M3 sisältyville muille erille 1.0 prosentin velvoite. Mikäli pankki ei ole täyttänyt määräajassa velvoitetaan, on puuttuvasta varannon määrästä maksettava vuotuista viivästyskorkoa, jonka suuruus on Suomen Pankin keskuspankkiluotostaan kulloinkin perimän ylimmän koron määrä korotettuna 5 prosenttiyksiköllä.

Vähimmäisvarantojärjestelmän tarkoituksena on tehostaa Suomen Pankin rahapoliittista välineistöä. Kun vähimmäisvarannoille ei makseta korkoa, pankkien varantojen pidon kustannus kasvaa korkotason noustessa ja pienenee korkotason aletessa. Näin vähimmäisvarantojärjestelmä vakauttaa rahaja luottomäärien kehitystä ja lisää automaattisesti rahapolitiikan tehokkuutta, vaikka velvoiteprosentti pysyisi ennallaan. Järjestelmän rahapoliittista tehoa voidaan lisätä suurentamalla tai pienentämällä varantovaatimusta taloudellisen ja rahapoliittisen tilanteen mukaan. Vähimmäisvarantotalletukset toimivat pankkien maksuvalmiusluoton ja päivän sisäisen sekkililuiluoton vakuutena (maksuvalmiusluotosta, päivän sisäisestä sekkililuiluotosta ja vakuusvaatimuksista lähemmin s. 39).

Vähimmäisvarantotalletusten määrä Suomen Pankissa oli vuoden 1993 lopussa 6.4 mrd. markkaa (kuvio 16); edellisen vuoden lopussa pankeilla oli korollisia kassavarantotalletuksia 13.2 mrd. markkaa.

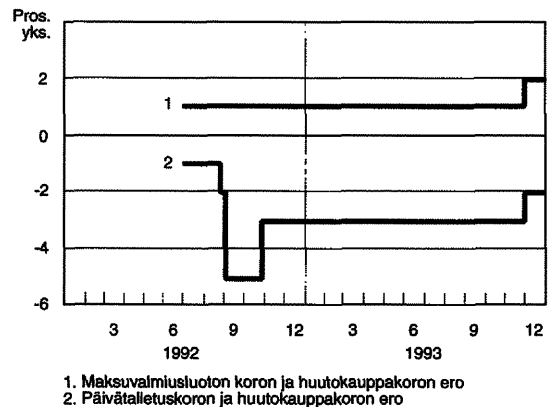
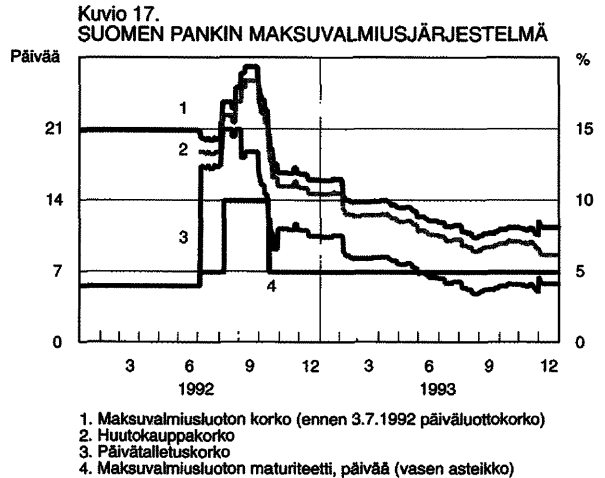
Maksuvalmiusjärjestelmän korkoehdotja muutettiin

Suomen Pankki määrittelee maksuvalmiusjärjestelmän ehdot siten, että pankit turvautuisivat vain harvoin suoraan luotonottoon keskuspankista ja sen sijaan pitäisivät päivätalletuksia Suomen Pankissa. Pankit käyttivätkin vuonna 1993 entistä harvemmin maksuvalmiusluottoa, mutta pyrkivät myös minimoimaan päivätalletusten määrää.

Korkojen alentuessa maksuvalmiusluoton kustannukset koettiin liian mataliksi suhteessa päivätalletuskorkoon ja markkinakorkoihin, jolloin pankit alkoivat käyttää maksuvalmiusluottoa aiempaa useammin. Maksuvalmiusjärjestelmän ehtoja muutettiin joulukuun alusta lähtien siten, että maksuvalmiusluoton korko on kaksi prosenttiyksikköä korkeampi (ennen yksi) ja päivätalletuskorko kaksi prosenttiyksikköä alempi (ennen kolme) kuin kulloinkin voimassa oleva Suomen Pankin huutokauppakorko. Maksuvalmiusluoton maturiteetti oli koko vuoden 7 päivää (kuvio 17).

Valuuttatukisopimukset edelleen voimassa

Vuoden 1992 aikana solmitut Suomen Pankin ja EU-maiden keskuspankkien väliset valuuttatukisopimukset uudistettiin vuoden 1993 kesällä. Sama koski myös Sveitsin ja Itävallan keskuspankkien kanssa tehtyjä vastaavia sopimuksia. Pohjoismaiden keskuspankkien välinen valuuttatukisopimus uudistettiin vuoden 1992 aikana, ja se tuli voimaan 1.1.1993. Tukiluottojärjestelmiä ei käytetty vuoden 1993 aikana.

Rahoitusmarkkinat

Pankkien tappiot pienenevät

Vuoden 1993 aikana korkotaso aleni, mikä paransi olennaisesti pankkien korkokatetta; kate parani edellisestä vuodesta noin kolmanneksen. Korkokate kasvoi ennen kaikkea siksi, että koron aleneminen pienensi järjestämättömien ja muiden nollakorkoisten saamisten rahoituskustannuksia.

Asiakkaiden velanhoito-ongelmat heijastuivat kuitenkin edelleen pankkien toimintaan suurina järjestämättömien saamisten määränä ja luottotappioidena. Järjestämättömien saamisten määrän kasvu kuitenkin hidastui vuoden aikana, ja vuoden lopussa luottotappiokirjausten jälkeen niiden määrä oli noin 52 mrd. markkaa. Luottotappioita pankit kirjasivat vuonna 1993 yhteensä noin 19 mrd. markkaa. Kirjatut luottotappiot vähenivät siten edellisestä vuodesta (kuvio 18). Luottotappioiden vuoksi pankkien yhteenlaskettu liiketoiminnan tulos oli kuitenkin edelleen tappiollinen.

Pankkituen hallinnointia ja valtuuksia muutettiin

Vuoden 1993 tammikuussa hallitus antoi eduskunnalle esityksen valtion vakuusrahastosta annetun

lain muuttamiseksi. Lakiesitykseen sisältyi muun muassa ehdotus siitä, että Valtion vakuusrahasto siirrettäisiin eduskunnan alaisuudesta valtioneuvoston alaisuuteen ja että vakuusrahaston tukivaltuuksia lisättäisiin 20 mrd. markasta 50 mrd. markkaan. Esitykseen sisältyi myös ehdotus siitä, että rahasto voisi omistaa tuettavien pankkien omaisuutta omaisuudenhoitoyhtiöiden välityksellä. Suomen Pankki antoi lakiesityksestä lausunnon. Suomen Pankki piti lausunnossaan vakuusrahaston organisaation uudistamista tarpeellisena. Lakiesitys ei kuitenkaan saanut eduskunnassa vaadittua viiden kuudesosan määränemmistön tukea. Eduskunta vastusti erityisesti omaisuudenhoitoyhtiöiden perustamista, samoin rahaston siirtämistä valtioneuvoston alaisuuteen.

Eduskunnan jätettyä Valtion vakuusrahastoa koskevan lainmuutoksen lepäämään yli seuraavien eduskuntavaalien hallitus antoi eduskunnalle lisätalousarvioesityksen, joka sisälsi 20 mrd. markan lisäyksen pankkitukeen. Eduskunta hyväksyi lisätalousarvion helmikuun 2. päivänä 1993. Tämän lisäksi eduskunta hyväksyi lokakuun 12. päivänä neljännessä lisätalousarviossaan vielä 30 mrd. markan lisävaltuudet pankkien tukemiseksi. Lisätalousarvioiden kautta myönnetyn valtuuden käytöstä päättää kuitenkin valtioneuvosto eikä vakuusrahasto.

Valtion vakuusrahaston hallinto ja asema määriteltiin uudelleen lakiesityksessä, joka hyväksyttiin

eduskunnassa helmikuun 23. päivänä. Lainmuutoksen jälkeen Valtion vakuusrahasto avustaa valtiovarainministeriötä pankkien tukitoimia koskevien valtioneuvoston päätösten valmistelussa sekä suorittaa näiden päätösten mukaisen tuen täytäntönpäön ja valvontaan liittyviä tehtäviä. Vakuusrahasto jäi kuitenkin eduskunnan valvontaan, sillä eduskunnan pankkivaltuusto toimii edelleen vakuusrahaston hallintoneuvostona. Rahastolle voitiin myös valita päätoiminen johtaja ja riittävä muu henkilökunta. Lisäksi rahaston johtokunnan kokoonpanoa muutettiin uudistuksessa. Suomen Pankki osallistuu muutoksen jälkeen rahaston toimintaan lähinnä antamalla Valtion vakuusrahastolle asiantuntija-apua; vakuusrahaston johtokunnassa on Suomen Pankin nimeämä pysyvä asiantuntija. Lisäksi Suomen Pankki antaa lausunnot vakuusrahaston tukiesityksistä.

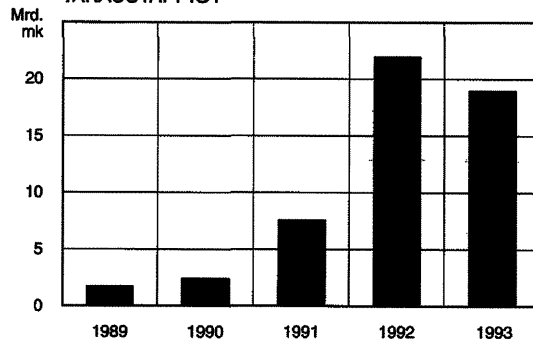
Lokakuussa 1993 eduskunta hyväksyi Valtion vakuusrahastosta annetun lain muutoksen, jolla mm. mahdollistettiin ns. omaisuudenhoitoyhtiöiden perustaminen. Omaisuudenhoitoyhtiön tarkoituksena on valtion tai vakuusrahaston tukeman pankin omaisuuden tai vastuiden ostaminen tai hankkiminen ja hoitaminen sekä myyminen tai luovuttaminen.

Eduskunta vakuutti turvaavansa pankkien toiminnan

Taloutta ja pankkien tilannetta koskeva epävarmuus uhkasi syksyllä 1992 ja alkutalvesta 1993 vaikeuttaa pankkien ulkomaista varainhankintaa. Hallituksen tammikuussa esittämän pankkituen kokonaisuudistuksen kaatuminen eduskunnassa uhkasi samalla edelleen lisätä sijoittajien epäluottamusta pankkeihin. Eduskunta katsoi tällöin tarpeelliseksi vahvistaa ponnella valtion sitoutumista pankkijärjestelmän toimintakyvyn turvaamiseen.

Valtion vakuusrahastoa koskevan lainmuutoksen yhteydessä helmikuun 23. päivänä eduskunta hyväksyikin yksimielisesti ponnin, joka kuului seuraavasti: "Eduskunta edellyttää, että Suomen valtio takaa sen, että suomalaiset pankit pystyvät hoitamaan sitoumuksensa ajallaan kaikissa olosuhteissa. Tarpeen vaatiessa eduskunta tulee myöntämään riittävät määrärahat ja valtuudet hallituksen käyttöön sitoumusten täyttämiseksi." Tämän jälkeen pankkien ulkomaista varainhankintaa koskenut epävarmuus laantui.

Kuvio 18.
TALLETUSPANKKIEN LUOTTO- JA
TAKAUSTAPPIOT

Pankkituki 1991–1993, milj. markkaa

	Suomen Pankki	Valtioneuvosto				Valtion vakuusrahasto					Yhteensä
		Valtion pääoma-sijoitus	Pääoma-todistus	Osake-pääoma	Takaus/takuu	Laina	Vastuudeben-tuurilaina	Pääoma-todistus	Osake-pääoma	Siirto ⁴	
1991 SKOP	4 330 ¹										4 330
1992 SKOP	9 444 ²	580						1 500	1 000		12 524
SSP		1 094					1 400	7 100	2 900		12 494
Muut säästöpankit		160									160
Säästöpankkien Vakuusrahasto						500					500
OKO		422									422
Osuuspankit		1 108									1 108
PSP		903									903
SYP/Unitas		1 749									1 749
KOP		1 726									1 726
STS		170									170
1993 SKOP	-2 722 ³		350					1 200			-1 172
STS/Siltapankki		-170						3 036			2 866
SSP			750	250				950	150		2 100
SSP:n myynti		-1 094	-750					-3 756			-5 600
OHY Arsenal Oy				3 442					1 558		5 000
Säästöpankkien Vakuusrahasto						-345					-345
Siirto ⁴ VVR:lle										-357	-357
Maksettu tuki/31.12.1993	11 052	6 648	350	3 692		155	1 400	10 030	5 608	-357	38 578
1992 Takaukset, josta OH-yhtiöt	600										600
1993 Takaukset/takuut, josta OH-yhtiöt	-100										-100
KOP				1 800 ⁵							1 800
SYP/Unitas				1 000 ⁵							1 000
OVR				900 ⁶							900
OHY Arsenal Oy				38 000 ⁷							38 000
SKOP				300							300
Pankkitukisitoumukset	11 552	6 648	350	3 692	42 000	155	1 400	10 030	5 608	-357	81 078
1993 Muu valtion pankkiriski ⁸											
KOP				1 001							1 001
SYP/Unitas				445							445
Osuuspankit								700			700
Yhteensä	11 552	6 648	350	5 138	42 000	155	1 400	10 730	5 608	-357	83 224

¹ Osakepääoma 2 000 milj. markkaa, akordi 1 900 milj. markkaa, josta SKOP antoi 1 500 milj. markan velan anteeksi Oy Tampella Ab:lle, omaisuudenhoitoyhtiöiden omat pääomat 400 milj. markkaa, muut erät 30 milj. markkaa.

² SKOP:n kiinteistö- ja osakeomistusten siirto omaisuudenhoitoyhtiöihin 9 752 milj. markkaa ja laina SKOP:lle 1 500 milj. markkaa, joista on vähennetty takaisinmaksuina 1 808 milj. markkaa; viimeksi mainitusta SKOP:n osakkeiden ja pääomatodistusten myynnistä saatu kauppahinta 1 500 milj. markkaa.

³ Takaisinmaksut eli omaisuudenhoitoyhtiöiden lainojen lyhennykset ja pääoman palautus.

⁴ Liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahasto siirtänyt Valtion vakuusrahastolle.

⁵ Periaatepäätös.

⁶ Periaatepäätös korkotakauksesta.

⁷ Alustava arvio valtion takaussitoumuksista vuoden 1994 lopussa.

⁸ SSP:n myynnistä maksuksi saadut pankkien osakkeet ja pääomatodistukset.

Julkisen vallan tukitoimet

Vuoden 1993 aikana valtiovalta tuki pankkijärjestelmää Valtion vakuusrahaston esityksestä lisäämällä sitoumuksiaan bruttomääräisesti runsaalla 53 mrd. markalla, josta myyntituloina, takaisinmaksuina ja siirtoina palautui noin 6.5 mrd. markkaa (taulukko). Julkinen valta oli siten vuoden loppuun mennessä ottanut kantaakseen arviolta 81 mrd. markan sitoumukset pankkien tukemiseksi. Noin puolet sitoumuksista, 43 mrd. markkaa, oli takauksia, jotka eivät myöntämisympäristössä aiheuta kassamenoja. Suomen Pankki antoi lausunnot kaikista Valtion vakuusrahaston pankkien tukea koskevista päätösesityksistä.

Suomen Pankin osuus pankkitukeen sitoutu-neista varoista oli vuoden lopussa 11.6 mrd. markkaa, josta lainoja oli 5.8 mrd. markkaa, kirjattuja menetyksiä 5.3 mrd. markkaa ja omaisuudenhoito-yhtiöille myönnettyjä takauksia 0.5 mrd. markkaa. Suomen Pankin myöntämä tuki liittyi sen vuonna 1991 suorittamaan Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin haltuunottoon. Tukimäärä pieneni vuoden aikana 2.8 mrd. markkaa, kun Suomen Pankille palautui rahoitusta haltuunoton yhteydessä saadun omaisuuden myynnistä ja kun Suomen Pankin takausvastuut vähenivät. Kevään aikana Suomen Pankki myönsi Valtion vakuusrahastolle lyhytaikaista markkinakorkoista luottoa, kun pankkituen maksun ja sen rahoittamiseksi otetun luoton ajankohdat eivät täsmänneet. Vuoden loppupuolella tällaisia luottoja ei enää tarvittu.

Merkittävin koko pankkijärjestelmään vaikuttanut tapahtuma vuoden 1993 aikana oli Suomen Säästöpankki-SSP Oy:n terveiden osien myynti neljän muun kotimaisen pankin muodostamalle konsortiolle. Konsortioon kuuluivat Kansallis-Osake-Pankki, Suomen Yhdyspankki Oy, Postipankki Oy sekä osuuspankkiryhmä (OKL). Valtioneuvosto teki päätöksen myynnistä 22.10.1993. Pankin myyntihinta oli 5.6 mrd. markkaa.

Myyntisopimuksessa Suomen Säästöpankin terve liiketoiminta eli noin 50 mrd. markan talletuskanta ja karkeasti vastaava määrä luottoja siirrettiin konsortion pankeille. Ongelmaomaisuus ja kiinteistöomaisuus siirrettiin valtion omistamaan Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy:hyn, jonka rahoittamiseen ostajapankit sitoutuivat. Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin asema ei kaupassa muuttunut. Suomen Pankki piti Suomen Säästöpankin myyntiä

useista näkökulmista perusteltuna. Toisaalta pankin arvon ja kauppahinnan määrittämiseen liittyi Suomen Pankin mielestä ongelmia.

STS-Pankin ja Kansallis-Osake-Pankin välisestä fuusiosopimuksesta jouduttiin osa neuvottelemaan vuoden 1993 alkupuolella uudestaan, kun eduskunta ei tammikuussa 1993 hyväksynyt vakuusrahastolain muuttamista siten, että Valtion vakuusrahasto olisi voinut omistaa omaisuudenhoito-yhtiöitä. Uusien neuvottelujen tuloksena STS-Pankin noin 3.3 mrd. markan ongelmasaamiset jäivät STS-Pankkiin, ja sen muu vielä Kansallis-Osake-Pankkiin siirtämätön liiketoiminta siirrettiin STS-Pankin perustamaan tytäryhtiöön, joka myytiin 1.7.1993 Kansallis-Osake-Pankille. STS-Pankin ongelmasaamisten luottotappioista ja hoitokuluista 90 % jäi Valtion vakuusrahaston ja 10 % Kansallis-Osake-Pankin vastattavaksi. Järjestelyssä STS-Pankin nimi muutettiin Siltapankki Oy:ksi.

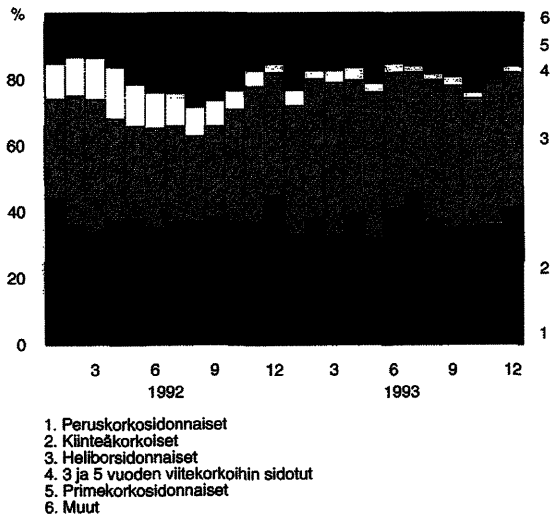
Vuonna 1993 valtioneuvosto teki Valtion vakuusrahaston esityksestä myös periaatepäätökset takausten myöntämisestä Kansallis-Osake-Pankille ja Suomen Yhdyspankille oman pääoman hankkimiseksi sekä Osuuspankkien Vakuusrahastolle sen nostamien luottojen koronmaksuun. Myönnettyjen takausten yhteismäärä oli vajaat 4 mrd. markkaa, mutta ne eivät johtaneet yksittäisten takausso- pimus- ten allekirjoitukseen vuoden 1993 aikana.

Pankkien taseet supistuivat edelleen, ja pankkien toiminnan rationalisointi jatkui

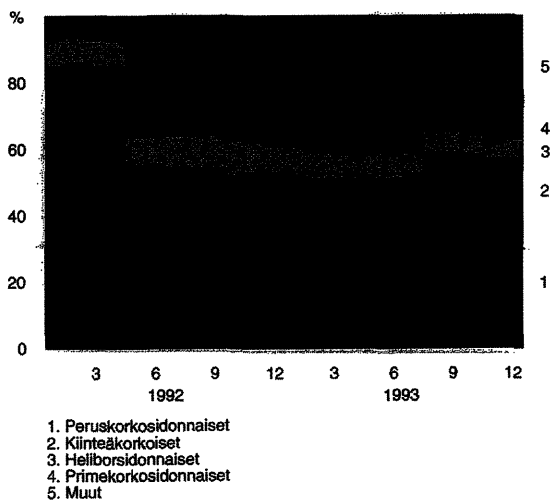
Pankkien yhteenlaskettu tase supistui hieman edellisvuotisesta. Taseen pienenemiseen vaikutti ennen kaikkea pankkien luotonannon supistuminen. Tämä puolestaan oli seurausta sekä luottojen vähäisestä kysynnästä että tarjontapuolella pankkien kiristyneistä vakuusvaatimuksista ja pyrkimyksistä ylläpitää ja parantaa luottotappioiden vuoksi heikenty-nyttä vakavaraisuutta.

Pyrkimys markkinaehtoisuuteen luottojen hinnoittelussa jatkui edelleen. Pankkien myöntämistä uusista luotoista peruskorkoon sidottiin enää lähinnä vain aikaisempiin asuntosäästösopimuksiin perustuvat luotot. Peruskorkosidonnaisten luottojen

Kuvio 19.
PANKKIEN UUSIEN MARKKALUOTTOJEN
KORKOSIDONNAISUUDET

Kuvio 20.
PANKKIEN MARKKATALLETUSKANNAN KORKO-
SIDONNAISUUDET

osuus supistui siten entisestään vuoden 1993 aikana (kuvio 19). Vuoden lopussa peruskorkosidonnaisten luottojen osuus koko lainakannasta oli kuitenkin vielä noin 36 %. Lyhyiden korkojen verrattain nopean laskun myötä heliborsidonnaisten luottojen osuus kasvoi ja pitkiin viitekorkoihin sidotut luotot vähenivät. Osaltaan tähän vaikutti myös pitkiin viitekorkoihin sidottujen vanhojen asuntoluottojen muuttaminen asiakkaille edullisemmiksi heliborsidonnaisiksi luotoiksi.

Korkoriskiään pienentääkseen pankit ovat lisääntyvästi siirtyneet käyttämään omia viitekorkoja sekä talletusten että luottojen hinnoittelussa. Pankkien markkatalletuskannasta omiin viitekorkoihin sidottujen talletusten osuus kasvoi heliborsidonnaisten ja kiinteäkorkoisten talletusten osuuden supistuessa jonkin verran (kuvio 20). Peruskorkosidonnaisten talletusten osuuden kasvu johtui ennen kaikkea 36 kuukauden verottomien määräaikaistalletusten kasvusta. Näitä talletuksia oli mahdollista tehdä enää vuoden 1993 aikana. Elokuussa tapahtunut peruskorkosidonnaisten talletusten selvä kasvu ja tuloverolain mukaisten verottomien käyttelytilien osuuden vastaava supistuminen johtui siitä, että eräät pankit siirsivät verottomat käyttelytilit peruskorkosidonnaisiksi.

Pankkien markkavarainkäytön ja -hankinnan keskikorkojen välinen erotus eli korkomarginaali kasvoi selvästi vuoden aikana (kuvio 21). Pankit eivät siten siirtäneet markkinakorkojen laskua kokonaan uusien luottojen korkoihin, vaan käyttivät osan korkojen laskusta korkomarginaalinsa laajentamiseen.

Kun pankkien kannattavuus on viime vuosina merkittävästi heikentynyt, on niiden toiminnan tehostuminen tullut entistä tärkeämmäksi. Pankit ovatkin viime vuosina selvästi purkaneet kapasiteettiaan. Pankkikonttoreiden lukumäärä on supistunut vuodesta 1989 lähtien noin neljänneksen ja henkilökunnan määrä noin kolmanneksen.

Arvopaperimarkkinoiden merkitys kasvoi ja niiden toimintaedellytyksiä kehitettiin

Rahoitusmarkkinoiden rakennemuutos jatkui vuoden aikana. Arvopaperimarkkinat kasvoivat voi-

makkaasti, ja tämän vuoksi arvopapereiden osuus rahoitusvaateista lisääntyi ja pankkitalletusten suhteellinen merkitys väheni.

Arvopapereiden suosioon sijoituskohteena ovat taloudellisten odotusten muuttumisen lisäksi vaikuttaneet markkinoiden nopea tekninen ja lainsäädännöllinen kehitys sekä kotimaisten arvopaperimarkkinoiden avautuminen ulkomaisille sijoittajille, mikä joukkovelkakirjamarkkinoiden osalta tapahtui jo vuonna 1991. Joukkovelkakirjalainojen tarjontaa puolestaan lisäsi erityisesti valtion suuren budjettialijäämän rahoitustarve.

Joukkovelkakirjamarkkinat kasvoivat nopeasti

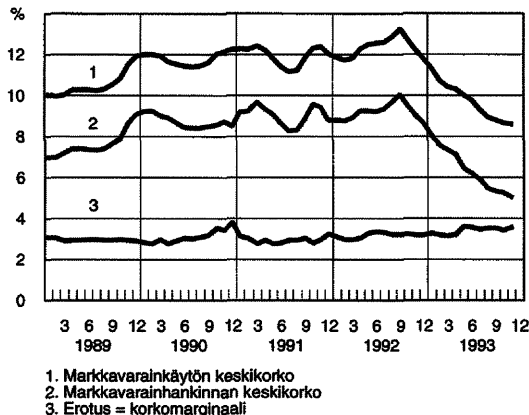
Pörssissä noteerattujen joukkovelkakirjojen kanta kasvoi voimakkaasti vuoden aikana. Kasvu johtui pääosin valtion lainanottotarpeen kasvusta. Vuoden 1993 aikana valtio emitti obligatiomarkkinoille uusia lainoja 36.5 mrd. markan arvosta ja markkamääräisten valtion obligaatioiden kanta kasvoi vajaat 30 mrd. markkaa eli lähes 70%. Obligaatioiden houkuttelevuutta lisäsivät odotukset korkotason laskusta.

Korkojen voimakkaan laskun seurauksena myös yritykset ryhtyivät laskemaan uudelleen liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja. Yritysten pörssi-noteerattujen lainojen kannan kasvu oli kuitenkin varsin hidasta. Rahoitussektorin joukkovelkakirja-emissiot sen sijaan vähenivät vuoden aikana (kuvio 22). Syynä tähän olivat mm. pankkien tappiolliset tulokset, jotka vähensivät sijoittajien mielenkiintoa rahoitussektorin emissioihin.

Kaikkiaan uusia joukkovelkakirjalainoja laskettiin vuoden aikana liikkeeseen noin 62 mrd. markan arvosta.

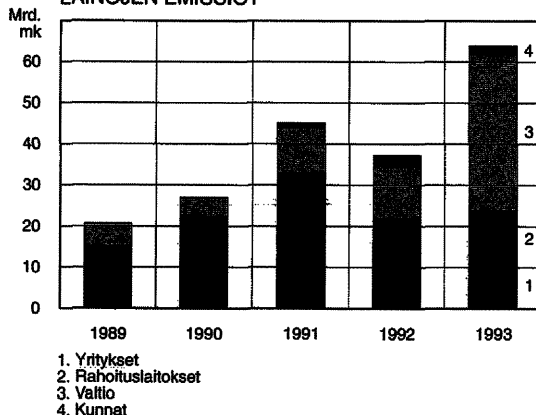
Ulkomaiset sijoittajat ostivat vuoden aikana markkamääräisiä joukkovelkakirjalainoja nettomääräisesti 3.5 mrd. markalla. Näitä lainoja oli ulkomaisten sijoittajien hallussa vuoden lopussa lähes 24 mrd. markkaa vastaava määrä. Ulkomaisten sijoittajien kiinnostus markkamääräisiin joukkovelkakirjalainoihin paransi erityisesti valtion mahdollisuuksia ottaa lainaa markkamarkkinoilta.

Kuvio 21. PANKKIEN MARKKAVARAINKÄYTÖN JA -HANKINNAN KESKIKORKKO SEKÄ NIIDEN EROTUS

1. Markkavarainkäytön keskkorkko
2. Markkavarainhankinnan keskkorkko
3. Erotus = korkomarginaali

Kuvio 22. MARKKAMÄÄRÄISTEN JOUKKOVELKAKIRJALAINOJEN EMISSIOT

1. Yritykset
2. Rahoituslaitokset
3. Valtio
4. Kunnat

Viitelainojen päämarkkinatakaajajärjestelmä lisäsi kaupankäyntiä

Valtio ottaa nykyisin markkamääräistä velkaa pääosin sarjaobligaatioiden avulla. Näiden papereiden jälkimarkkinoiden kehittämiseksi valtiokonttori ja Suomen Pankki aloittivat elokuussa 1992 ns. valtion viitelainojen päämarkkinatakaajajärjestelmän (primary dealer -järjestelmä) viiden heliborpankin (KOP, OKO, PSP, SKOP ja SYP) kanssa. Vuoden 1993 toukokuun alusta valtiokonttori ja Suomen Pankki hyväksyivät uudeksi päämarkkinatakaajaksi arvopaperinvälitysliike Evli Oy:n (1.12.1993 alkaen Evli Rahamarkkinat Oy) ja lokakuun alusta tanskalaisen Unibankin arvopaperinvälitystä harjoittavan tytäryhtiön Unibörs Securitiesin. Järjestelmä on siten avattu sekä pankkijärjestelmän ulkopuolelle että ulkomaille.

Järjestelmä perustuu kahteen eri sopimukseen. Valtiokonttorin kanssa solmimassaan sopimuksessa päämarkkinatakaajat sitoutuvat osallistumaan valtion lainojen emissiohuutokauppoihin ja ylläpitämään jälkimarkkinoita. Suomen Pankin ja päämarkkinatakaajien välillä allekirjoitettu sopimus sisältää markkinatakaajien käyttäytymissäännöt valtion viitelainojen jälkimarkkinoilla. Käyttäytymissäännöt koskevat kaupankäyntiin liittyviä teknisiä yksityiskohtia; Suomen Pankki valvoo sääntöjen noudattamista.

Suomen Pankki on pyrkinyt erityisesti edistämään päämarkkinatakaajien toimintamahdollisuuksia ja kehittänyt markkinoille uusia välineitä päämarkkinatakaajien likviditeetin hallintaan. Kesäkuun 15. päivänä Suomen Pankki ilmoitti kaupankäyntiä edistävästä toimenpiteistä. Suomen Pankki päätti tuolloin aloittaa päämarkkinatakaajien kanssa viikoittaiset repo-huutokaupat, joiden tavoitteena on helpottaa päämarkkinatakaajien kaupintasalkun rahoitusta. Kauppaa käydään valtion liikkeeseen laskemilla viitelainoilla, valtion velkasitoumuksilla sekä Suomen Pankin liikkeeseen laskemilla sijoitustodistuksilla.

Suomen Pankki ilmoitti lisäksi, että se voi harkintansa mukaan myöntää päämarkkinatakaajalle mahdollisuuden päivänsisäiseen luottoon, jolle sen saaja antaa vakuuden. Suomen Pankki ilmoitti myös olevansa harkintansa mukaan valmis poikkeuksellisissa tilanteissa antamaan vakuudellista erityisrahointusta niille arvopaperinvälittäjille, jotka toimivat

päämarkkinatakaajina, mutta eivät ole pankkeja. Edellä mainituilla toimenpiteillä Suomen Pankki pyrki parantamaan kilpailua ja arvopaperinvälittäjien toimintaedellytyksiä joukkovelkakirjamarkkinoilla.

Päämarkkinatakaajajärjestelmä mahdollisti valtion joukkovelkakirjojen kaupankäynnin moninkertaistumisen vuoden aikana. Kaupankäynnin lisääntymisen myötä kauppojen koko suureni, osto- ja myyntinoteerauksien erot pienuivat ja ulkomaisten sijoittajien mielenkiinto lisääntyi. Vuoden 1993 lopussa viitelainoja oli viisi, ja niiden yhteenlaskettu kanta oli 41 mrd. markkaa.

Valtion joukkovelkakirjamarkkinoiden kehittäminen sekä jälkimarkkinoiden nopea kasvu ja hinnoittelun tehostuminen paransivat osaltaan suomalaisten joukkovelkakirjalainojen kansainvälistä markkinoitavuutta.

Osakkeiden hinnat nousivat nopeasti

Suomalaisten osakkeiden kysyntä vilkastui vuoden aikana merkittävästi. Osakemarkkinoiden nousun taustalla olivat korkojen aleneminen ja parantuneet taloudelliset odotukset erityisesti vientiyrityksissä. Muita osakkeiden kysyntää ja markkinoiden likviditeettiä lisääviä tekijöitä olivat mm. pääomatulojen verouudistus, ulkomaisia portfoliosijoituksia koskevien rajoitusten poistaminen vuoden 1993 alusta lähtien sekä leimaveron poistaminen osakekaupoilta vuonna 1992.

Tammikuun alussa voimaan tullut pääomatulojen verotuksen uudistus selkeytti ja kevensi merkittävästi osakesijoittajien verotusta. Pääomatuloihin sovelletaan uudistuksen jälkeen 25 prosentin verokantaa entisen marginaaliverokannan ja omistusaikaan sidottujen veronhuojennusten sijaan. Nämä muutokset lisäsivät erityisesti kotitalouksien kiinnostusta osakesäästämistä kohtaan.

Kotitalouksien sijoitukset kanavoituivat pörssiin entistä enemmän sijoitusrahastojen kautta. Suomalaiset sijoitusrahastot kasvoivatkin vuoden aikana nopeasti. Sijoitukset kasvoivat vuoden 1992 lopun vajaan 600 milj. markasta vuoden 1993 loppuun mennessä 3.5 mrd. markkaan. Sijoitusrahastoista näyttää muodostuvan uusi keskisuuri sijoittajaryhmä sekä osake- että joukkovelkakirjamarkkinoille, mikä parantaa markkinoiden likviditeettiä edelleen.

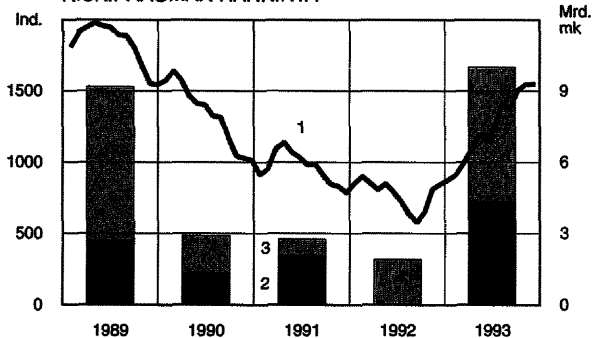
Lisääntyneen kysynnän seurauksena Helsingin Arvopaperipörssin yleisindeksi nousi tammi-joulukuussa 91 % ja osakevaihto nousi runsaaseen 45 mrd. markkaan. Jälkimarkkinoiden voimakkaan kasvun ohella myös osake-emissioita oli runsaasti, noin 10 mrd. markan arvosta. Tästä pankkien osuus oli runsaat 40 % (kuvio 23), mikä johtui siitä, että pankit pyrkivät parantamaan vakavaraisuuttaan kotimaahan ja ulkomaille suunnatuilla anneilla. Myös useat vientiyritykset paransivat rahoitusrakennettaan osakeanneilla, joita suunnattiin sekä kotimaisille että ulkomaisille sijoittajille.

Arvopaperimarkkinoiden edelleen kehittämistä selvitettiin

Vuoden 1993 tammikuussa valtiovarainministeriö asetti arvopaperimarkkinoiden edelleen kehittämistä selvittämään arvopaperimarkkinoiden seuranta- ja kehitystyöryhmän. Työryhmän tehtävä päättyy vuoden 1995 lopussa. Työryhmän tehtävänä on yhteensovittaa rahoitusmarkkinoita valvovien ja läheltä seuraavien viranomaisten näkemyksiä arvopaperimarkkinoiden kehittämiseksi, erityisesti arvo-osuusjärjestelmän ja velkakirjamarkkinoiden toiminnan ja valvonnan kannalta. Työryhmässä on edustajia arvo-osuusyhdistyksestä, oikeusministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, kauppa- ja teollisuusministeriöstä, rahoitustarkastuksesta, valtiokonttorista sekä Suomen Pankista.

Lokakuussa 1993 perustettiin lisäksi Suomen arvopaperimarkkinoille osallistuvien pankkien, pankkiiriliikkeiden ja liikkeeseenlaskijoiden sekä valtiokonttorin ja Suomen Pankin toimesta arvo-osuusjärjestelmän kehittämistyöryhmä. Työn tavoitteeksi asetettiin mm. arvo-osuusjärjestelmän rakenteiden selkeyttäminen ja keskeisten arvopaperien liittäminen arvo-osuusjärjestelmään. Työryhmän tulee laatia ehdotus uuden kansallisen arvopaperikeskuksen toteutustavasta ottaen huomioon valtiovarainministeriön asettaman arvopaperimarkkinoiden seuranta- ja kehittämistyöryhmän kannanotot ja markkinaosapuolten näkemykset. Tavoitteena on siten Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n, Suomen Osakekeskusrekisteri Osuuskunnan sekä Helsingin Arvopaperipörssin selvitystoiminnan toimintojen yhdistäminen. Lisäksi tulee selvittää, mitkä arvo-osuusyhdistyksen tehtävistä olisi tarkoituksenmukaista siirtää toteutettavan keskuksen hoidettaviksi.

Kuvio 23.
OSAKEHINNAT JA PÖRSSIYHTIÖIDEN
RISKIPÄÄOMAN HANKINTA

1. HEX-yleisindeksi, 28.12.1990 = 1000
2. Uusi riskipääoma: rahoituslaitokset, mrd. mk
3. Uusi riskipääoma: muut yritykset, mrd. mk

ETA-sopimus vaikutti rahoitusmarkkinoihin

Euroopan yhteisö (EY) ja sen jäsenmaat ja Euroopan vapaakauppaliiton (Efta) jäsenmaat allekirjoittivat toukokuun 2. päivänä 1992 sopimuksen Euroopan talousalueen (ETA) perustamisesta. Sopimus on tullut voimaan tammikuun 1. päivänä 1994. Euroopan unioniin kuuluvien maiden lisäksi sopimuksessa ovat tällä hetkellä mukana Efta-maista Islanti, Itävalta, Norja, Ruotsi ja Suomi.

Sopimuksen tavoitteena on sellaisen yhdenmukaisen Euroopan talousalueen luominen, joka edistää sopimuspuolten kaupan ja taloudellisten suhteiden jatkuvaa ja tasapainoista vahvistumista yhdenvertaisten kilpailuedellytysten pohjalta. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi sopimus sisältää mm. pääomien sekä rahoituspalveluiden vapaan liikkuvuuden. Samalla Euroopan unionin kilpailu- ja valtiontukisäännökset ulotetaan koko talousalueelle.

ETA-sopimuksen voimaantuloon liittyen Suomessa on tullut vuoden 1994 alusta lähtien voimaan huomattava määrä uutta lainsäädäntöä ja lakimuutoksia, joilla Suomen lainsäädäntö on saatettu vastaamaan ETA-sopimuksen ja sen liitteinä olevien EY:n direktiivien sisältöä.

ETA-sopimuksen vaikutukset rahoituslaitoksia koskevaan lainsäädäntöön

ETA-sopimuksen voimaantulon myötä on tullut voimaan uusi luottolaitosten toimintaa säätelevä laki. Laki korvaa vuoden 1991 alussa voimaan tulleen lain talletuspankkien toiminnasta ja vuoden 1992 alussa voimaan tulleen rahoitustoimintalain. Laki yhdenmukaistaa luottolaitoksia koskevat säännökset ETA-sopimuksen edellyttämällä tavalla EY:n luottolaitosten toimintaa koskevien direktiivien kanssa. Laki koskee soveltamisalansa mukaan liiketoimintaa, jossa ammattimaisesti hankitaan talletuksia tai muita takaisin maksettavia varoja yleisöltä ja jossa tarjotaan omaan lukuun luottoja ja muuta niihin verrattavaa rahoitusta.

Laki luottolaitostoiminnasta sisältää palvelujen vapaan tarjonnan ja yhden toimiluvan periaatteen. Palvelujen vapaan tarjonnan periaatteen mukaan suomalaisilla luottolaitoksilla on oikeus tarjota toimilupansa mukaisia palveluja joko suoraan rajan yli tai perustamalla sivukonttoreita ETA-alueelle.

Yhden toimiluvan periaatteen mukaan sivukonttorin perustaminen toisen ETA-valtion alueelle ei enää vaadi toimilupaa maassa, johon sivukonttori on tarkoitettu perustaa, vaan pelkkä rahoitustarkastuksen ilmoitus perustamisesta vastaanottavan valtion vastaaville viranomaisille riittää.

ETA-sopimuksen voimaantulo merkitsee lisäksi sitä, että päävastuu luottolaitoksen ja sen ulkomaisten sivukonttoreiden valvonnassa on kotimaan valvontaviranomaisilla. Tämä periaate edellyttää tietojen vaihtoa ja tehokasta yhteistyötä eri maiden valvontaviranomaisten välillä.

Toisin kuin aikaisemmat lait uusi laki sisältää asiakasriskejä koskevia rajoituksia ja ns. omistajakontrollijärjestelmää koskevia säännöksiä. Lisäksi se lieventää luottolaitosten omistusta muissa yrityksissä koskevia säännöksiä ja tiukentaa vakavaraisuussäännöksiä sekä uudistaa luottolaitosten tasetta ja tuloslaskelmaa koskevia säännöksiä.

Lain mukaan luottolaitoksen suuret asiakasriskit yhdelle asiakkaalle saavat olla enintään 25 % luottolaitoksen omista varoista. Asiakasriskiä laskeuttaessa mukaan luetaan asiakkaalta olevat saamiset ja asiakkaan arvopapereihin tehdyt sijoitukset samoin kuin asiakkaan kanssa tehdyt taseen ulkopuoliset sitoumukset. Suurella asiakasriskillä tarkoitetaan yhdeltä asiakkaalta olevia saamisia ja sijoituksia, jotka ovat vähintään 10 % luottolaitoksen omista varoista. Suurten asiakasriskien yhteenlaskettu määrä saa lain mukaan lisäksi olla enintään kahdeksan kertaa luottolaitoksen omien varojen määrän suuruinen.

Asiakasriskejä koskevat säännökset merkitsevät suomalaisille luottolaitoksille huomattavaa säännösten kiristymistä. Luottolaitosten sopeutumista varten laissa on siirtymäsäännökset, joiden mukaan luottolaitosten on vuoden 2001 loppuun mennessä täytettävä asetetut vaatimukset. Pienille luottolaitoksille sopeutumisajankaa on annettu aina vuoden 2006 loppuun. Pienellä luottolaitoksella tarkoitetaan luottolaitosta, jonka omat varat ovat enintään 7 milj. ecua eli noin 45 milj. markkaa. Sopeutumissäännöksiin sisältyy siirtymäaikana lievennyksiä.

Toinen lain sisältämä merkittävä uudistus koskee ilmoitusvelvollisuutta hankittaessa luottolaitosten osakkeita ja osuuksia (ns. omistajakontrollisäännös). Kun joku hankkii luottolaitoksesta osuuden, joka on vähintään 10 % sen osake- tai osuus- pääomasta tai 10 % sen osakkeiden tai osuuksien

äänivallasta, on tästä ilmoitettava etukäteen rahoitustarkastukselle. Samoin on ilmoitettava, jos tätä osuutta lisätään siten, että se kasvaa vähintään 20, 33 tai 50 prosenttiin osake- tai osuuspääomasta tai jos luottolaitoksesta tulee tytäryritys. Ilmoitus on tehtävä myös silloin, kun omistusosuus laskee alle mainittujen osuuksien. Rahoitustarkastus voi kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta vastustaa osuuden hankintaa, jos on ilmeistä, että osuuden omistus haittaisi luottolaitoksen varovaisen ja terveiden liikeperiaatteiden mukaista toimintaa. Jos osakkeita kuitenkin hankitaan rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta, se voi kieltää omistukseen liittyvän äänivallan käytön.

Luottolaitosten omistusrajoituksia muissa kuin luotto- ja rahoitustoimintaa harjoittavissa yrityksissä muutettiin uudessa laissa. Aikaisemmassa lainsäädännössä talletuspankkien ja muiden luottolaitosten mahdollisuus sijoittaa elinkeinotoimintaa harjoittavien yhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin rajoitettiin 10 prosenttiin sijoituskohteen osakkeista, osuuksista tai äänivallasta. Luottolaitostoimintalaissa tämä säännös on poistettu. Luottolaitosten sijoituksia elinkeinotoimintaa harjoittaviin yhteisöihin rajoittaa kuitenkin EY:n toisen pankkidirektiivin mukainen säännös, jonka mukaan luottolaitos saa omistaa yli 10 prosentin suuruisia omistusosuuksia yhdessä muuta kuin luottolaitos- ja rahoitustoimintaa harjoittavassa yhteisössä enintään määrän, joka vastaa 15 % luottolaitoksen omista varoista. Yhteensä tällaisten omistusten määrä saa olla enintään 60 % luottolaitoksen omista varoista.

Laki sisältää lisäksi luottolaitosten vakavaraisuutta kiristäviä säännöksiä. Uusien vakavaraisuussäännösten mukaan arvonkorotusrahastot luetaan toisin kuin aikaisemmassa lainsäädännössä toissijaisiin omiin varoihin. Uusissa säännöksissä myös omista varoista tehtävät vähennykset ulotetaan koskemaan aikaisempaa pienempiä omistuksia. Saamisten riskiryhmittelyssä vakavaraisuusastetta kiristävä säännös on luottovakuutettujen saamisten siirtyminen toisesta riskiryhmästä neljanteen riskiryhmään. Säännös lisää erityisesti osuus- ja säästöpankkien oman pääoman tarvetta. Niille pankeille, jotka eivät lain voimaan tullessa täyttäneet siinä asetettua vakavaraisuusvaatimusta, on laissa annettu siirtymäaikaa 1. päivään tammikuuta 1995.

Ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toimintaa Suomessa säätelevä laki tuli myös voimaan vuoden 1994 alussa. Laki sisältää ulkomaisten luot-

tolaitosten sivukonttoreiden perustamista koskevat säännökset. Lain mukaan vain ETA-alueen ulkopuolisesta valtiosta tuleva luottolaitos tarvitsee erillisen luvan perustaessaan sivukonttorin Suomeen. ETA-alueelta tuleva luottolaitos sen sijaan ei lupaa tarvitse, vaan pelkkä ilmoitus perustamisesta riittää. ETA-valtiossa oleva luottolaitos voi lisäksi tarjota palvelujaan Suomessa ilman täällä sijaitsevaa toimipaikkaa.

Vuoden 1993 alussa tuli lisäksi voimaan kirjanpitolain muutos, jota sovelletaan myös luotto- ja rahoituslaitoksiin, vaikka luottolaitoksia koskevat erityissäännökset sisältyvät lakiin luottolaitostoinnasta. Muutoksessa yritysten tilinpäätössäännöksiä yhdenmukaistettiin lähinnä EY:n neljännen ja seitsemännen yhtiöoikeudellisen direktiivin säännösten kanssa. Keskeisiä muutoksia laissa olivat mm. siirtyminen suunnitelman mukaisiin poistoihin, varauksia koskevien käsitteiden selkiinnyttäminen sekä konsernitilinpäätöstä koskevien säännösten lisääminen kirjanpitolakiin. Lisäksi lakiin sisällytettiin säännös, jonka mukaan tilinpäätöksen tulee antaa kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta riittävät ja oikeat tiedot.

Laki ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta ja laki ulkomailla asuvien ja ulkomaisten yhteisöjen kiinteistöhankintojen valvonnasta tulivat voimaan jo vuoden 1993 alussa. Samalla kumottiin vuoden 1939 ns. rajoituslaki. Näihin lainmuutoksiin liittyen kumottiin myös ulkomaalaisomistusta rajoittaneet säännökset laissa ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa.

ETA-sopimuksen vaikutukset arvopaperimarkkinalainsäädäntöön

ETA-sopimuksen voimaantulon myötä on muutettu mm. arvopaperimarkkinalakia ja sijoitusrahastolakia. Arvopaperimarkkinalakia muutettiin vuoden 1994 alusta lähtien siten, että arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden tiedonantovelvollisuutta laajennettiin ja velvollisuus laatia tarjousesite ulotettiin koskemaan myös vieraaseen pääomaan kohdistuvien arvopapereiden liikkeeseenlaskua. Käsite "sisäpiirintieto" laajennettiin muutoksessa koskemaan myös arvopaperia koskevaa tietoa. Lisäksi markkinoilla toimivilla on lainmuutoksen mukaan oikeus saattaa pörssin kielteinen listalleottopäätös ja päätös

listalta poistamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi. Edelleen lakia muutettiin siten, että arvopaperi voi olla usean suomalaisen arvopaperipörssin listalla samanaikaisesti. Edellä mainittujen muutosten yhteydessä laki obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista kumottiin. Joukkovelkakirjalainoja koskevat säännökset sisältyvät uudessa lainsäädännössä ensisijaisesti arvopaperimarkkinalakiin ja velkakirjalakiin.

Sijoitusrahastolaisissa keskeisimpiä muutoksia oli sijoitustoimintaa koskevien rajoitusten väljentäminen siten, että rahasto voi sijoittaa varojaan aikaisempaa vapaammin kotimaisten arvopapereiden lisäksi julkisen kaupankäynnin kohteena oleviin ulkomaisiin arvopapereihin. Sijoitusrahasto voi lainmuutoksen mukaan sijoittaa rahoitustarkastuksen määräämin ehdoin myös johdannaissopimuksiin.

Koska ETA-sopimus velvoittaa Suomen saattamaan myös sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen Euroopan yhteisöissä hyväksyttävän lainsäädännön voimaan, asetti valtiovarainministeriö tähän liittyen vuoden 1993 maaliskuussa työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin valmistella Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen johdosta tarpeelliset ehdotukset arvopaperinvälitystä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Työssä on mm. otettava huomioon Euroopan yhteisön sijoituspalvelujen tarjoamista sekä sijoituspalveluja tarjoavien yritysten ja luottolaitosten pääoman riittävyttä koskevat direktiivit. Työryhmän tulee lisäksi laatia sellaisia lakiehdotuksia, joita kotimaisten arvopaperimarkkinoiden kehittäminen muutoin edellyttää. Työryhmän määräaika päättyy vuoden 1994 toukokuun lopussa.

Pääomatulojen verotus ja yritysverotus uudistuivat

Vuoden 1993 alussa tuli voimaan uusi tuloverolaki, joka korvasi entisen tulo- ja varallisuusverolain tuloverotusta koskevat osat. Pääomatulojen verokanta asetettiin uudistuksessa 25 prosenttiin. Myös yhteisöverokannaksi asetettiin sama 25 %.

Uudistuksessa lähdeveron alaiden korkotulojen verokantaa nostetaan 25 prosenttiin asteittain siten, että vero on 25 % vuoden 1994 alusta. Vuoden 1993 alussa lähdevero nousi 20 prosenttiin. Laki korkotulon lähdeverosta tuli voimaan pysyvänä vuoden 1993 alusta. Käyttelytilit, joiden korko on enin-

tään tuloverolaisissa säädetyn suuruinen, ovat kuitenkin verosta vapaat. Korkojen voimakkaan laskun vuoksi myös tuloverolain mukaista käyttelytilien enimmäiskorkoa alennettiin vuoden aikana. Enimmäiskorko oli vuoden lopussa 2 %, kun se vuoden alussa oli 4.5 %.

Vuoden alussa tuli lisäksi voimaan elinkeinotulon verottamista koskevan lain muutos. Lainmuutoksella mm. supistettiin pankkien ja muiden yhteisöjen mahdollisuuksia tehdä varauksia. Pankit eivät enää vuoden 1992 jälkeen voi tehdä esimerkiksi vaihto- ja sijoitusomaisuuden arvostusvarauksia. Arvostusvaraukset korvaa kuitenkin vuoteen 1997 ulottuva erityinen siirtymävaraus.

Rahoitustarkastuksen uudelleenjärjestely toteutettiin

Usean vuoden valmistelutyön jälkeen rahoitustarkastuksen uudelleenjärjestely toteutettiin lokakuussa. Laki rahoitustarkastuksesta annettiin 11. päivänä kesäkuuta 1993, ja laki tuli voimaan 1. päivänä lokakuuta.

Lakiuudistuksessa pankkitarkastusvirasto lakkautettiin ja samalla perustettiin uusi rahoitusmarkkinoita ja niillä toimivia valvova rahoitustarkastus, jolle pankkitarkastusviraston tehtävät siirrettiin. Rahoitustarkastus toimii Suomen Pankin yhteydessä. Sillä on kuitenkin oma päätöksenteko-organisaatio. Rahoitustarkastuksen johtokuntaan kuuluu rahoitustarkastuksen johtaja ja kaksi muuta jäsentä. Rahoitustarkastuksen johtajan nimittää tasavallan presidentti eduskunnan pankkivaltuutettujen esityksestä. Pankkivaltuutetut nimittävät muut jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Pankkivaltuutetut nimittävät lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön ehdotuksen perusteella johtokuntaan lisäjäsenen ja hänelle henkilökohtaisen varajäsenen käsittelemään johtokunnassa rahoitustarkastuksen ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyötä sellaisen konsernin valvonnassa, johon kuuluvat sekä talletuspankki tai luottolaitos että vakuutusyhtiö. Pankkivaltuutetut määräävät johtokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tehtäviinsä.

Rahoitustarkastuksen johtokunnan tulee mm. vahvistaa rahoitustarkastukselle valvontaa koskevat

ohjeet asioissa, jotka ovat merkittäviä tai periaatteellisia ja laajakantoisia valvonnan kannalta tai joilla muuten on yleistä merkitystä. Ohjeita vahvistaessaan johtokunnan on otettava huomioon yleisohjeet, jotka Suomen Pankin johtokunta on antanut rahoitusmarkkinoille niiden vakauden ylläpitämiseksi. Rahoitustarkastuksen johtokunnan tehtäviin kuuluu lisäksi mm. vahvistaa ne valvottaville annettavat määräykset ja ohjeet, joita se ei ole siirtänyt johtajan vahvistettaviksi, samoin kuin huolehtia rahoitusmarkkinoita valvovien viranomaisten yhteistyön kehittämisestä.

Rahoitustarkastuksen valvonnan piiriin kuuluvia yhteisöjä ovat muun muassa talletuspankit ja muut luottolaitokset, talletuspankkien vakuusrahastot, muut kuin ETA-maista tulevien ulkomaisten luottolaitosten sivukonttorit, rahastoyhtiöt, arvopaperinvälitysliikkeet, arvopaperipörssit, arvopaperinvälittäjien yhteisöt, optioyhteisöt ja johdannaismarkkinoilla toimivat markkinatakaajat, meklarit sekä arvo-osuusyhdystys ja osakekeskusrekisteriä hoitava osuuskunta.

Rahoitustarkastus suorittaa tehtävänsä valvomalla, että valvottavat toimivat lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten ja ohjeiden sekä yhtiöjärjestyksensä ja sääntöjensä mukaisesti. Rahoitustarkastus antaa lisäksi määräyksiä ja tarpeellisia ohjeita valvottaville, niiden yhteenliittymille ja muille rahoitusmarkkinoilla toimiville. Rahoitustarkastuksen tehtäviin kuuluvat lisäksi valvottavien tarkastukset. Rahoitustarkastuksen on lain mukaan myös seurattava rahoitusmarkkinoita ja tehtävä esityksiä kulloinkin vaadittaviksi toimenpiteiksi. Lain mukaan rahoitustarkastuksen päätöksistä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Uudistuksen tavoitteena on rahoitusmarkkinoiden valvonnan tehostaminen ja valvontaviranomaisten välisen yhteistyön tiivistäminen.

Suomen Pankin ohjesääntöä muutettiin ja asetettiin komitea selvittämään Suomen Pankin asemaa

Suomen Pankin ohjesääntöön lisättiin 30.6.1993 voimaan tulleella lainmuutoksella pykälä 1a, jossa annettiin Suomen Pankille oikeus määrätä talletuspankki, luottolaitos ja ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa toimiva sivukonttori pitämään Suomen Pankissa korotonta vähimmäisvarantoa.

Suomen Hallitusmuodon 73. §:n mukaan "Suomen Pankkia hoidetaan niin kuin siitä lailla säädetään". Rahoitustarkastuksen perustamisen yhteydessä tehdyissä lainmuutoksissa poistettiin nimike Suomen Pankin ohjesääntö ja korvattiin se nimikkeellä laki Suomen Pankista. Samalla lakiin Suomen Pankista tehtiin rahoitustarkastuksen uudelleen organisoinnista johtuvat sekä rahoitustarkastuslain edellyttämät muutokset. Laki tuli voimaan 1.10.1993.

Helmikuussa valtioneuvosto asetti komitean, jonka tehtävänä on ehdottaa Suomen Pankin asemaa ja toimintaa koskeviin säädöksiin ne tarkistukset, joita aiheutuu Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen voimaantulosta. Lisäksi komitean tehtävänä on selvittää ETA-sopimuksen jälkeisestä mahdollisesta vaiheittain tapahtuvasta syvemmästä osallistumisesta Euroopan taloudelliseen yhdentymiseen aiheutuvat muutostarpeet. Komitean on toimeksiantonsa mukaan myös tehtävä muita tarpeelliseksi katsomiaan ehdotuksia lakiin Suomen Pankista ja siihen liittyvän säädösrakenteen uudistamisesta ja yksinkertaistamisesta. Komitean määräaika päättyy vuoden 1994 elokuun lopussa.

Valuuttalain voimassaoloa koskeva lainmuutos tuli voimaan 1.1.1994. Muutoksella valuuttalain voimassaoloa jatkettiin kahdella vuodella vuoden 1995 loppuun. Lain voimassaolon jatkamiseen vain kahdella vuodella päädyttiin sen vuoksi, että Suomen Pankin asemaa mm. valuutansäännöstelyviranomaisena selvitetään edellä mainitussa komiteassa.

Maksujärjestelmät ja maksuvälinehuolto

Maksuliikkeen riskien hallintaa kehitettiin

Suomen maksujärjestelmien ytimen muodostaa keskuspankin reaaliaikainen sekkitilijärjestelmä, jossa pankkien välinen maksuliikenne selvitetään ja jonka kautta Suomen Pankin harjoittaman rahapolitiikan vaikutukset välittyvät talouteen. Maksujärjestelmän tehokas ja luotettava toiminta sekä maksujen peruuttamattomuus ovat vakaan taloudellisen toiminnan ja sen jatkuvuutta kohtaan tunnetun luottamuksen perustekijöitä.

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmään kirjaantuvat mm. Suomen Pankin ja pankkien väliset tapahtumat sekä pankkien keskinäisten tapahtumien katteiden siirrot. Näiden lisäksi järjestelmässä hoidetaan pankkien maksuliikenneclearing ja erilaisten nettoutusjärjestelmien, kuten Helsingin Rahamarkkinakeskuksen ja Helsingin Arvopaperipörssin arvopaperikaupan selvitystoimintaan liittyvien katteiden siirrot.

Suomen Pankin pankeille pitämien sekkitilien käyttö pankkien välisten maksujen selvityksessä merkitsee, että yksityisen sektorin luottoriskit siirtyvät keskuspankin kannettaviksi siltä osin kuin maksut toteutetaan Suomen Pankin tilinhaltijalle myöntämän vakuudettoman tilinylitysoikeuden tai maksuvalmiusluoton puitteissa. Maksuja välittävien

pankkien maksuvalmius kaikissa tilanteissa on maksuliikkeen häiriöttömyyden edellytys. Maksuliikenteen aiheuttamien likviditeettivaihteluiden hoitamiseksi Suomen Pankki on myöntänyt keskeisimmille tilinhaltijoille oikeuden päivänsisäiseen luottoon ja lyhytaikaiseen maksuvalmiusluottoon. Turvaamalla maksuliikettä hoitavien pankkien maksuvalmius pyritään eliminoimaan järjestelmäriskit.

Vuoden 1993 aikana on kiinnitetty lisääntyvää huomiota maksujärjestelmäriskien hallintaan. Keskeisenä lähtökohtana on ollut keskuspankkirahoitukseen liittyvän automatiikan vähentäminen rajoittamalla pankkien päivänsisäistä velkaantumismahdollisuutta ja asettamalla velkaantumiselle selkeät vakuusvaatimukset. Myös muut pitkän aikavälin tarpeet, kuten eri maiden maksujärjestelmien yhdenmukaistamistarve ja rahoituspalvelujen tarjonnan vapautuminen sääntelystä Euroopan talousalueella edellyttävät sopeutumista uusiin toimintaoloihin ja valvontaperiaatteisiin.

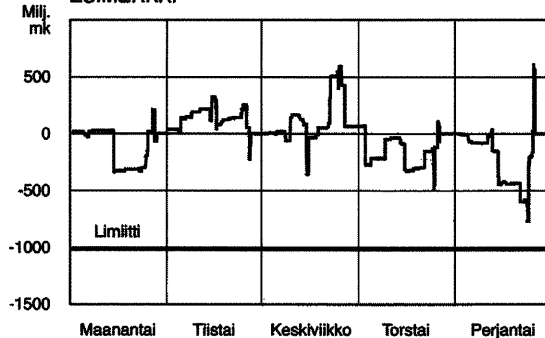
Päivänsisäistä velkaantumista rajoitettiin

Riskienhallinnan tehostamiseksi Suomen Pankki aloitti 1.3.1993 lähtien kokeilun, jossa tilinhaltijoiden velkaantumismahdollisuutta päivän sisällä ra-

joitettiin Suomen Pankin asettamalla tilinhaltijakohtaisella limiitillä. Limiittien asettamisella haluttiin kiinnittää huomiota maksuliikkeen riskeihin, kannustaa pankkeja hallitsemaan oman maksuvalmiutensa vaihteluita mahdollisimman tehokkaasti, vaikuttaa maksujen ajoitukseen päivän aikana sekä rajoittaa keskuspankille syntyvää luottoriskiä.

Mikäli tilinhaltijan suorittama katteensiirto johtaisi limiitin ylittymiseen, sekkitilijärjestelmä estää kirjauksen läpimenon. Tällöin tilinhaltijan on joko otettava yhteys keskuspankkiin ja anottava limiitin tilapäistä nostamista tai odotettava, kunnes tilille saapuu sen verran katetta, että maksu voidaan suorittaa ilman limiitin ylitystä (kuvio 24).

Kuvio 24.
SEKKITILIN PÄIVÄNSISÄINEN SALDOKEHITYS,
ESIMERKKI

Keskuspankkiluoton vakuusvaatimuksia täsmennettiin

Limiittien käyttöönoton yhteydessä päivänsisäiselle sekkitililuotolle asetettiin vakuusvaatimus. Maksuvalmiusluottoon oikeutetun pankin on annettava limiitille 25 prosentin vakuus ja muiden pankkien täysimääräinen vakuus. Limiitit ja niiden vakuusvaatimukset vakiinnutettiin joulukuun 1. päivästä lähtien edeltäneen kokeilujakson periaatteiden mukaisiksi. Limiitin ylitykset ja alivakuudellisuus sanktioitiin kyseisestä ajankohdasta lähtien. Vakuutena käytetään Suomen Pankin kuittausoikeutta pankin vähimmäisvarantotalletukseen tai muuta tilinhaltijan erikseen antamaa vakuutta. Sekkitili voi myös olla luoton.

Suomen Pankki täsmensi myös pankkien maksuvalmiusluoton ehtoja joulukuun 1. päivästä lähtien siten, että maksuvalmiusluotolle vaaditaan aina täysimääräiset vakuudet. Maksuvalmiusluoton vakuutena käytetään pankin vähimmäisvarantotalletusta Suomen Pankissa siltä osin kuin talletus ei ole sitoutunut pankin sekkitilin päivänsisäisen limiitin vakuudeksi (vähimmäisvarantojärjestelmästä lähemmin s. 23). Mikäli tämä ei riitä koko maksuvalmiusluoton vakuudeksi, pankin on annettava Suomen Pankille lisävakuus. Vakuuksiksi hyväksytään valtion velkasitoumukset, Suomen Pankin sijoitustodistukset sekä valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat.

Arvo-osuus- tai arvopaperimuotoisen vakuuden asettaminen edellyttää Suomen Pankille annettua panttaussitoumusta. Pankki voi pantata arvo-

osuuksia Suomen Pankin hyväksi joko Suomen Pankin tai pantinantajan omaan arvo-osuusrekisteriin. Arvopaperimuotoiset vakuudet tulee toimittaa Suomen Pankin säilytykseen. Vaihtoehtoisesti voidaan menetellä niin, että solmitaan maksuvalmiusluoton suuruinen arvopaperien takaisinostosopimus (maksuvalmiusrepo-kauppa) Suomen Pankin kanssa, jolla pankki hankkii tarvitsemansa maksuvalmiusrahoituksen. Sopimuksessa kelpuutetaan käytettäväksi vain edellä lueteltuja instrumentteja.

Siirtyminen uuteen vähimmäisvarantotalletusjärjestelmään teki vakuusvaatimuksen täyttämiseksi käytettävien vaihtoehtojen kehittämisen ajankohtaiseksi. Aikaisemmin vakuutena käytettyjen kassavarantotalletusten määrä oli kaksinkertainen nykyisiin vähimmäisvarantotalletuksiin verrattuna. Vakuusperiaatteita koskevat uudet määräykset ovat askel kohti Euroopan maiden maksujärjestelmien harmonisointia, jossa tavoitteena on turvallinen, mutta samalla avoin ja kilpailutalouteen soveltuva maksujenvälityksen perusrakenne.

Korttirahajärjestelmän laajeneminen alkanut

Pieniin maksuihin liittyvien huomattavien rahan käsittelykustannusten vuoksi on niitä varten pitkään pyritty kehittämään vaihtoehtoisia maksumenetelmiä. Uusien, arvoltaan pienien maksujen maksamiseen tarkoitettujen maksuvälineiden kehittäminen eteni Suomessa vaiheeseen, jossa toimikortteihin perustuvia, uudelleen ladattavia rahakukkarajärjestelmiä ollaan ottamassa käyttöön eräiden muiden maiden tapaan. Aikaisemmin näissä maksuissa on käytetty ns. kertakäyttöisiä ennakkomaksukortteja, mutta vain suljetuissa järjestelmissä, joissa ennakkomaksukortin liikkeeseenlaskija ja kortilla maksettavien palvelujen tai tuotteiden myyjä on yksi ja sama yhteisö.

Ennakkomaksukortissa ja elektronisessa rahakukkarossa olevaan ostovoimaan liittyy periaatteellinen ero: ennakkomaksukortit eivät ole varsinaisesti rahaa, vaan tiedonsiirtovälineitä, sillä ennakkomaksukortin myynyt palveluntarjoaja saa korteilla suoritettujen maksutapahtumien perusteella vain tiedon siitä, mistä arvosta asiakkaat ovat hyödyntäneet ennakkoon maksettuja palveluja. Varsinaiset rahasuoritukset palveluntarjoaja on saanut ennakkoon. Yleiskäyttöiseen rahakukkaroon tallennettua osto-

voimaa voidaan sitä vastoin eräin varauksin verrata rahaan, erityisesti, jos sitä avoimessa järjestelmässä voi käyttää monen eri palvelun ja tuotteen maksamiseen (esim. puhelin, pysäköinti, joukkoliikenne). Yleiskäyttöisen rahakukkaron käyttöönoton myötä käteisrahalle syntyy siten varteenotettava kilpailija.

Toimikortteihin perustuvaa maksupalvelua ja turvallista korttirahajärjestelmää Suomeen toteuttamaan perustetun Toimiraha Oy:n toiminta laajeni vuoden aikana käsittämään yleisöpuhelinmaksujen lisäksi myös eräitä joukkoliikenteen maksuja. Korttirahan käytöstä eräissä pysäköintimaksuissa on myös sovittu. Suomen Pankki katsoo, että uuden maksuvälineen laajamittaisella ja koordinoitulla käyttöönotolla voidaan saavuttaa kansantaloudellisia kustannussäästöjä.

Rahahuolto uudistui merkittävästi

Liikkeessä olevan rahan määrä nousi vuoden lopussa

Liikkeessä olevan rahan määrä oli loppuvuotta lukuun ottamatta samalla tasolla kuin edellisen vuoden aikana. Setelistön määrä kasvoi loppuvuonna erityisesti pankkilakon uhan takia. Tämä vaikutus ei ollut vielä ehtinyt täysin tasaantua vuoden loppuun mennessä (kuvio 25). Lisäksi setelistön määrää nostivat veronpalautukset, joita maksettiin tammikuussa ja joulukuussa. Setelistön määrä kasvoi vuoden 1993 aikana 13 209 milj. markasta 13 442 milj. markkaan.

Pankkilakko tai sen uhka aiheuttaa yleensä myös liikkeessä olevan setelistön rakenteessa merkittäviä muutoksia siten, että nimellisarvoltaan suurten seteleiden kysyntä lisääntyy. Tällä kertaa pankkilakon uhan vuoksi 1000 markan setelien osuus, joka lokakuussa oli 27,6% liikkeessä olevan setelistön markka-arvosta, kasvoi kuitenkin pankkialan työehtosopimuksien hyväksymiseen mennessä vain 28,9 prosenttiin. Lakon uhan väistyttyä setelistön jakauma alkoi palautua normaaliksi. Lakon uhka lisäsi setelistöä enimmillään noin 4 mrd. markalla eli runsaan neljänneksen.

Metallirahojen määrää kasvatti erityisesti metallirahauudistus. Marraskuun 15. päivänä 1993 laskettiin liikkeeseen uudet 10, 5 ja 1 markan rahat.

Niitä oli vuoden lopussa liikkeessä yhteensä 463 milj. markkaa, samalla kun vanhojen 5 ja 1 markan kolikoiden liikkeessä oleva määrä oli vähentynyt 187 milj. markkaa. Pankkilakon uhka vaikutti jonkin verran myös metallirahojen liikkeessä olevaan määrään. Metallirahojen määrä kasvoi vuoden 1993 aikana 1 299 milj. markasta 1 552 milj. markkaan, josta määrästä 255 milj. markkaa oli juhlarahoja. Vuonna 1993 ei laskettu liikkeeseen uusia juhlarahoja.

Suhteessa bruttokansantuotteeseen liikkeessä olevan rahan määrä jatkoi kasvuaan (kuvio 26). Yleisön hallussa olevan rahan määrä kasvoi edelleen selvästi, sen sijaan pankkien hallussa olevan rahan määrä väheni.

Kotitalouksien päivittäisistä maksuista suoritetaan edelleen lukumääräisesti valtaosa käteisellä rahalla. Suomen Pankissa tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että 80 % kotitalouksien suorittamista maksuista tapahtui seteleillä ja metallirahoilla. Vastaavasti käteismaksujen arvo oli 40 % kotitalouksien suorittamista maksuista. Käteisen rahan merkitys vähenee kuitenkin tulevaisuudessa korvaavien maksuvälineiden kehityksen myötä.

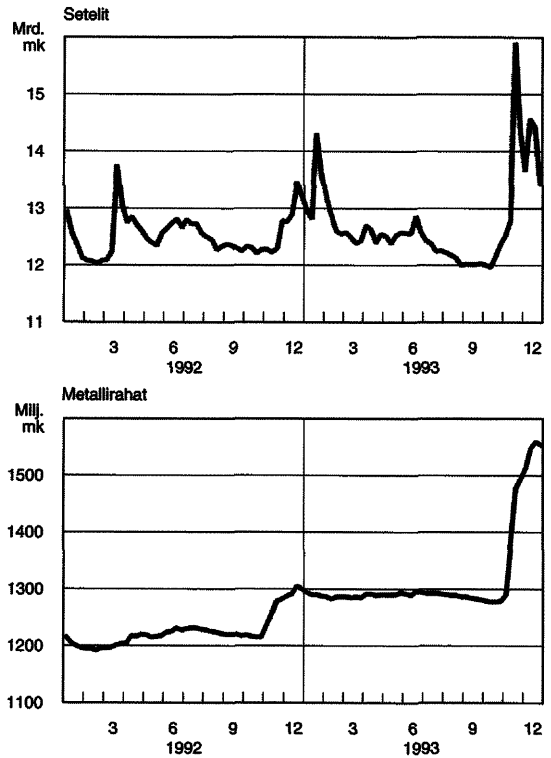
Uusia rahoja laskettiin liikkeeseen

Vuonna 1990 aloitettu metallirahauudistus saatettiin uusien 10, 5 ja 1 markan kolikoiden myötä päätökseen. Uudistuksen tavoitteena on ollut rahasarjan selkiyttäminen siten, että kolikot ja niiden keskinäinen arvojärjestys ovat vaivattomasti tunnistettavissa.

Suomen Pankki laski uusien metallirahojen kanssa samanaikaisesti liikkeeseen 15.11.1993 myös 20 markan setelin. Tätä ennen 20 markan seteli kuului viimeksi vuoden 1945 setelisarjaan. Setelin on suunnitellut graafikko Erik Bruun. Sen kuva-aiheet liittyvät 50 ja 10 markan setelin tavoin Suomen itsenäisyyden aikaan. Seteli vastaa turvatekijöiltään ja muilta ominaisuuksiltaan 100 ja 50 markan seteleitä.

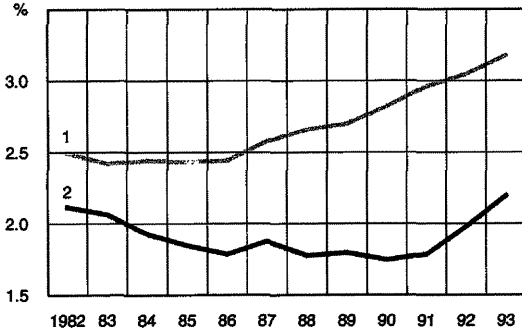
20 markan seteli on tarkoitettu korvaamaan osaltaan käytöstä poistuvaa 10 markan seteliä, jotta pienimmän setelin ja suurimman metallirahan välinen ero ei muodostuisi liian suureksi. Suomen Pankki ei enää marraskuun puolen välin jälkeen laskenut liikkeeseen 10 markan seteliä. Vuoden 1993 lopussa 20 markan seteliä oli liikkeessä 284 milj. markkaa ja 10 markan seteliä 273 milj. markkaa (liitetaulukko 15).

Kuvio 25.
LIIKKEESSÄ OLEVAT RAHAT

Kuvio 26.
LIIKKEESSÄ OLEVA RAHA

% BKT:sta

1. Liikkeessä oleva raha
 2. Yleisön hallussa oleva raha

Rahojen käsittely lisääntyi

Suomen Pankin konttorit toimittavat seteleitä ja metallirahoja ensi sijassa muille rahalaitoksille niiden tarpeiden mukaisesti ja ottavat vastaan rahalaitosten palauttamat rahat.

Suomen Pankki laski vuonna 1993 liikkeeseen seteleitä 46 705 milj. markkaa ja metallirahaa 1 327 milj. markkaa ja otti vastaan palautuksina seteleitä 46 472 milj. markkaa ja metallirahaa 1 074 milj. markkaa.

Sekä markka- että kappalemääräisesti eniten laskettiin liikkeeseen 100 markan seteliä. Sen osuus liikkeeseen lasketusta setelistön markkamäärästä oli 62 % (kuvio 27) ja liikkeeseen lasketusta kappalemäärästä 59 %. 100 markan merkittävä osuus johtuu siitä, että se on suosituin pankkiautomaattiseteli. Metallirahoista eniten laskettiin liikkeeseen markkamääräisesti 5 markan rahaa 756 milj. markkaa eli 57 % liikkeeseen lasketuista metallirahoista ja kappalemääräisesti 1 markan rahaa 311 milj. markkaa eli 40 % liikkeeseen laskettujen metallirahojen kappalemäärästä.

Suomen Pankkiin palautui seteleistä eniten 100 markan seteliä, jota palautettiin 29 282 milj. markkaa eli 63 % kaikista palautetuista seteleistä. Myös kappalemääräisesti 100 markan seteliä palautettiin eniten, 293 milj. kappaletta eli 57 % palautettujen seteleiden kappalemäärästä. Metallirahoista palautettiin eniten 5 markan rahaa 707 milj. markkaa. Kappalemääräisesti palautettiin eniten 1 markan rahaa 308 milj. kappaletta eli 41 % palautettujen metallirahojen kappalemäärästä.

Suomen Pankkiin palautuvat setelit tarkistetaan ja lajitellaan hyväkuntoisiin, jotka lasketaan uudelleen liikkeeseen, ja huonokuntoisiin, jotka hävitetään. Samalla myös seteleiden aitous kontrolloidaan. Vuonna 1993 Suomen Pankin konttorit lajittelevat koneellisesti 491 milj. kappaletta seteleitä, mikä oli 6.3 % enemmän kuin vuonna 1992 (liitetaulukko 16). Käsinlajittelu, joka vielä vuonna 1989 oli määrältään 35 % kaikesta lajittelusta, on käytännöllisesti katsoen loppunut. Tuhottujen huonokuntoisten seteleiden kappalemäärä oli 116 miljoonaa.

Liikkeessä oleva setelistö kiersi Suomen Pankin kautta vuoden aikana keskimäärin 3.5 kertaa. Suurin kiertonopeus eli 5.3 oli 100 markan setelillä. Muiden setelien vastaava luku oli 1000 mk 2.1, 500 mk 2.5, 50 mk 4.0 ja 10 mk 2.3.

Seteleiden keskimääräiset eliniät olivat vuonna 1993 seuraavat: 1000 mk 5.2 vuotta, 500 mk 6.7 vuotta, 100 mk 2.0 vuotta ja 50 mk 2.2 vuotta.

Setelit ovat turvallisia

Suomen Pankki laski marraskuussa 1991 liikkeeseen Litt. A -mallin 1000, 500, 100 ja 50 markan setelit. Niiden turvallisuutta oli edelleen parannettu verrattuna vuoden 1986 mallin seteleihin. Litt. A -mallin seteleistä ei ole tavattu väärennöksiä.

Vuoden 1993 aikana löytyi kuitenkin väärennöksiä 500 ja 100 markan seteleistä vuodelta 1986. Väärennökset olivat pääosin Suomen lähialueilta, ja niitä onnistuttiin levittämään myös Suomessa jonkin verran. Suomen Pankki ja muut pankit tehostivat kaikkien vuoden 1986 seteleiden saamista pois liikkeestä. Niitä oli edelleen vuoden 1993 päättyessä jonkin verran liikkeessä.

Muutoksia rahahuoltopalveluissa

Suomen Pankki ja pankit sopivat pääkaupunkiseudulla maksullisen rahahuoltopalvelun käyttöön otosta 1.5.1993 lukien. Uudelleenjärjestelyn perusteena olivat kustannussäästöt kokonaisuuden kanalta.

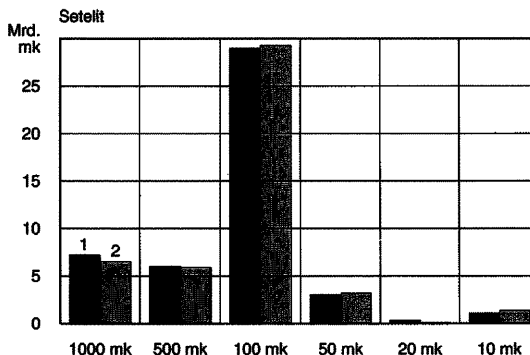
Suomen Pankin Kotkan konttori suljettiin vuoden 1993 aikana, ja sen hoitama rahahuolto siirrettiin Suomen Pankin pääkonttorin ja Kuopion konttorin hoidettavaksi.

Uusi rahalaki tuli voimaan

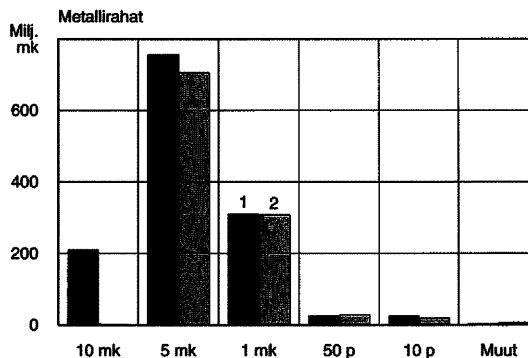
Uusi rahalaki tuli voimaan 1.5.1993. Rahahuollon kannalta tärkein muutos oli Suomen Pankille setelien osalta ja valtiovarainministeriölle metallirahojen osalta tullut oikeus päättää rahojen lakkauttamisesta laillisina maksuvälineinä.

Suomen Pankki päätti lakkauttaa kaikki vuosina 1945–1980 liikkeeseen lasketut setelimallit. Valtiovarainministeriö päätti lakkauttaa kaikki ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut metallirahat ja lisäksi kaikki aikaisemmat kuin vuoden 1990 mallia olevat pennimääräiset metallirahat. Nämä rahat ovat lakanneet olemasta laillisia maksuvälineitä 1.1.1994, josta lähtien maksunsaajalla ei ole enää

Kuvio 27.
RAHAN KIERTO SUOMEN PANKIN KAUTTA 1993

1. Liikkeeseen lasketut
2. Palautuneet

1. Liikkeeseen lasketut
2. Palautuneet

velvollisuutta hyväksyä niitä maksuvälineinä. Suomen Pankki lunastaa kyseisiä rahoja 31.12.2003 saakka.

Käteisvaraluottojärjestelmä purettiin

Lähes 13 vuotta voimassa ollut käteisvaraluottojärjestelmä, jolla Suomen Pankki rahoitti talletuspankkien käteiskassoja, purettiin kertomusvuoden aikana.

Pankit varautuvat yleisön käteisnostoihin talletustileiltä pitämällä käteisvaroja hallussaan. Kassanpitoon liittyy kuitenkin korko- ym. kustannuksia, joita pankit pyrkivät minimoimaan. Rahamarkkinoiden säännöstelykauden aikana pankit olivat yleensä velkaa keskuspankille. Supistamalla käteiskassojaan päivän lopussa pankit saattoivat pienentää keskuspankkivelkaansa ja siitä koituvia korkokustannuksia. Tällöin ne kuljettivat mahdollisimman suuren osan käteiskassoistaan Suomen Pankkiin hyvitettäväksi sekkitulilleen, jonka osoittama velkasaldo päivän päättyessä näin muodoin pienentyi. Seuraavana aamuna käteisvarat sitten noudettiin takaisin pankkiin.

Jotta rahan turha kuljetus pankkien ja Suomen Pankin välillä loppuisi otettiin nk. käteisvaraluottojärjestelmä käyttöön vuoden 1980 marraskuun alus-

ta. Järjestelmä otettiin käyttöön siten, että pankeille myönnettiin niiden käteiskassan suuruinen koroton laina Suomen Pankilta. Kassanpidosta ei siten enää koitunut korkokustannuksia pankeille. Vuoden 1988 elokuun alusta lähtien kassanpidolle määrättiin nk. omavastuuosuus, joka ei ollut luoton piirissä. Tästä alkaen pankit joutuivat jälleen itse rahoittamaan osan kassanpidostaan.

Käteisvaraluottojärjestelmän käyttöönoton jälkeen on rahahuoltojärjestelmää kuitenkin muutettu perusteellisesti siten, että käteiskassojen kuljettaminen päivittäin pankkien ja Suomen Pankin välillä ei enää ole pankkien kannalta kannattavaa eikä muutenkaan tarkoituksenmukaista. Kun lisäksi Suomen Pankin ja pankkien väliset rahoitussuhteet haluttiin muutenkin muuttaa toimintaympäristöön paremmin soveltuviksi, päätti Suomen Pankki lakkauttaa käteisvaraluottojärjestelmän vuoden 1993 kesäkuun lopussa. Käteisvaraluoton lakkauttamisen jälkeen pankkien kassanpitoon liittyy jälleen normaali, kassanpidon minimointiin kannustava marginaalikus-tannus.

Rahapoliittista merkitystä, kertaluonteisia siirtymävaiheiden likviditeettivaikutuksia lukuun ottamatta, käteisvaraluottojärjestelmällä ei ollut, sillä pankeille annettu luotto oli siinä sitoutunut käteiskassoihin eikä näin ollen ollut käytettävissä luotonannon kasvattamiseen.

Muu toiminta

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF)

Valuuttarahasto ja Maailmanpankki tarkastelivat syyskuussa 1993 vuosikokouksessaan maailmantalouden näkymiä. Gattin Uruguayn kierroksen loppuun saattaminen nähtiin keskeiseksi taloudellista aktiviteettia lisääväksi tekijäksi. Myös valuuttakysymykset ja erityisesti Euroopan valuuttakurssi-järjestelmää kohdanneet ongelmat olivat näkyvästi esillä. Muita keskeisiä keskusteluteemoja olivat ns. Enhanced Structural Adjustment Facility -sopeutus-rahoitusjärjestelmän mahdollinen jatkaminen sekä erityisnosto-oikeuksien (SDR) uuden lisäjakamisen tarpeellisuus. Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja Sirkka Hämäläinen käytti vuosikokouksessa Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteisen, valuuttarahastoa koskevan puheenvuoron.

Kansainvälisen valuuttarahaston uusimmat jäsenmaat, Neuvostoliiton hajoamisesta syntyneet itsenäiset valtiot sekä Keski- ja Itä-Euroopan entiset sosialistiset maat, olivat monella tavoin esillä rahaston toiminnassa. Valuuttarahaston johtokunta perusti huhtikuussa näitä ns. siirtymätalouksia varten erityisen keskipitkän aikavälin rahoitusjärjestelyn (Systemic Transformation Facility). Erityisrahoituksen katsotaan olevan tarpeen tilanteessa, jossa maat

ovat siirtyneet ulkomaankaupassaan markkinahintoihin ja kohtaavat tästä syystä maksutasevaikeuksia. Järjestelyllä pyritään edistämään näiden talouksien sopeutumista kohti normaalia IMF-ohjelmaa.

Suomen Pankki oli aktiivisesti mukana toteuttamassa valuuttarahaston koordinoimaa nk. teknistä apua. Tavoitteena oli vahvistaa lähinnä siirtymätalouksiin kuuluvien vastaanottajamaiden teknisiä valmiuksia harjoittaa markkinatalouden edellyttämää keskuspankkitoimintaa. Suomen ja muiden Pohjoismaiden antaman asiantuntija-avun kohteena olivat erityisesti Baltian maat.

Kansainvälisen valuuttarahaston virkamiesryhmä kävi Suomessa toukokuussa säännönmukaisella vierailullaan ja tutustui ns. Artikla IV -konsultaation puitteissa Suomen taloudelliseen tilanteeseen. Lisäksi rahaston edustajien kanssa käytiin vuoden 1993 aikana teknisiä keskusteluja, jotka liittyivät keskuspankkipolitiikan harjoittamiseen valuuttakurssien kellunnan aikana.

Suomi kuuluu valuuttarahastossa Pohjoismaiden ja Baltian maiden muodostamaan yhteiseen vaalipiiriin, minkä ansiosta niillä on rahaston johtokunnassa yhteisedustus. Johtokunnan jäsenen uusi toimikausi alkoi marraskuun alussa ja tätä kaksi-vuotiseen toimikauteen perustuvaa tehtävää hoitaa norjalainen Jarle Bergo. Johtokunnassa esitettävien pohjoismaisten ja balttilaisten kannanottojen valmistelu on Norjan keskuspankin vastuulla.

Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja Sirkka Hämäläinen oli Suomen edustaja valuuttarahaston hallintoneuvostossa. Hänen varajäsenään toimi johtokunnan jäsen Matti Vanhala.

Kansainvälinen järjestelypankki (BIS)

Kansainvälinen järjestelypankki BIS on keskuspankkien pankki ja niiden kansainvälinen yhteistyöjärjestö. Euroopan integraatioon liittyvät rahoitusjärjestelyt ja siirtymätalouksille annettavan teknisen avun tietokannan ylläpitäminen olivat kertomusvuonna BIS:n keskeisiä ja ajankohtaisia toimintamuotoja. Kuukausikokouksissa Baseliin kokoontuneet keskuspankkien pääjohtajat ja asiantuntijat vaihtoivat tietoja markkinoiden kehityksestä sekä keskustelivat raha- ja valuuttamarkkinoiden vakautteen liittyneistä kysymyksistä.

Integraatiokysymykset

Suomen EY-jäsenyysneuvottelujen edistymisen myötä painopiste Suomen Pankin integraatiovalmisteluissa siirtyi raha- ja valuuttapoliittisten kysymysten suuntaan. Maastrichtin sopimuksen tultua voimaan marraskuun 1. päivänä Euroopan yhteisöstä tuli Euroopan unioni. Euroopan unionin toteutuminen merkitsee samalla Euroopan talous- ja rahaliittosuunnitelman (EMU) valmistelujen etenemistä entistä konkreettisemmalla tasolla.

EU-keskuspankkien pääjohtajien komitean puheenjohtaja on informoinut EU-jäsenyyttä hakeneiden Efta-maiden keskuspankkien pääjohtajia EMU-valmisteluista ja tehtyjen päätösten sisällöstä. Pääjohtajat ovat vastaavasti kertoneet jäsenyysneuvottelutilanteesta ja omien valmistelujensa etenemisestä. Suomen Pankki on tehnyt mahdolliseen EU-jäsenyyteen liittyvää valmistelutyötä mm. olemalla yhteydessä pääjohtajien komitean sihteeristöön ja EU-keskuspankkeihin.

Jos Suomi liittyy Euroopan unioniin, lisääntyy talous- ja rahapoliittinen yhteistyö ja Suomen Pankki osallistuu työnsä 1.1.1994 aloittaneen Euroopan rahapoliittisen instituutin (EMI) toimintaan. Vuoden 1994 alusta EU-keskuspankkien pääjohtajien komitea on lakannut toimimasta ja sen tehtävät ovat siirtyneet EMI:lle.

Euroopan vapaakauppaliiton (Efta) ja Euroopan yhteisöjen (EY) Euroopan talousalueesta (ETA) tekemän sopimuksen ratifiointiprosessi saatiin päätökseen vuoden loppupuolella, ja sopimus on tullut voimaan vuoden 1994 tammikuun alusta.

Suomen Pankin edustajat osallistuivat Eftan sekä sen ja EY:n yhteiseen Euroopan talousaluetta koskevaan virkamiestason valmistelutyöhön, jossa käsiteltiin pääomanliikkeiden, rahoituspalveluiden ja omistamisen vapauttamista. Pankin edustajat osallistuivat myös Eftan talouskomitean työhön sekä talouskomitean ja EY:n komission välisiin keskusteluihin.

Ulkoasianministeriön asettamassa integraation seurantatoimikunnassa oli Suomen Pankin edustajana johtokunnan jäsen Esko Ollila. Hänen varajäsenään toimi johtokunnan jäsen Matti Vanhala. Toimikunnan alaisuudessa toimi useita valmistelujaostoja. Integraationeuvottelujen yleislinjaa seuraavaan ns. laajan valmistelujaoston lisäksi Suomen Pankin edustajia oli jaostoissa, joissa käsiteltiin talous- ja rahapoliittista yhteistyötä, rahoituspalveluja, verokysymyksiä, tilastoyhteistyötä sekä hallinnollisia kysymyksiä.

Muu kansainvälinen yhteistyö

Suomen Pankin edustajat osallistuivat Pohjoismaiden keskuspankkien ja valtiovarainministeriöiden välisen yhteistyöelimen, pohjoismaisen finanssivaliokunnan (NFU) toimintaan. Finanssivaliokunta keskusteli suuntaviivoista, joita tulisi noudattaa IMF:n johtokunnassa esiin tulevissa konkreettisissa kysymyksissä. Pohjoismaiden ja Baltian maiden edustajien yhteiskokouksissa keskusteltiin toimista, jotka edesauttavat Baltian maiden osallistumista yhteisen IMF-vaalipiirin toimintaan. Esillä olivat IMF:työn sekä periaatteet että käytännön näkökohdat.

Suomen Pankki osallistui Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) ministerikokoukseen sekä mm. talouspoliittisen komitean, rahoitusmarkkinakomitean, pääomanliikkeiden ja palvelumaksujen komitean sekä näiden alaisten työryhmien toimintaan. Pankin edustajat osallistuivat OECD:n Itä-Euroopan taloudellista tilannetta käsitteleviin asiantuntijakokouksiin.

OECD:n asiantuntijaryhmä vieraili Suomessa ja perehtyi maan taloudelliseen tilanteeseen. Järjestö julkaisi tuloksista sihteeristön laatiman maaraportin.

Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen eli Gattin nk. Uruguayn kierroksen päättämisestä päästiin yhteiseen sopimukseen joulukuussa. Jäsenmaat allekirjoittavat sopimuksen huhtikuussa 1994; tämän jälkeen alkaa ratifiointikierros eri maiden lainsäädäntöelimissä. Sopimuksen on tarkoitus tulla voimaan viimeistään 1. heinäkuuta 1995.

Suomen Pankilla oli edustajansa Gatt-neuvotteluvaltuuskunnassa, minkä lisäksi pankin asiantuntijat osallistuiivat eri työryhmissä Uruguayn kierroksen kotimaiseen valmistelutyöhön.

Valuuttavarannon hoito

Kansainvälisillä valuutta- ja pääomamarkkinoilla jatkui vuoden aikana voimakas korkojen ja valuuttakurssien vaihteluahtaus pääasiassa Euroopan yhdentymisprosessiin liittyvien epävarmuuksien vuoksi. Valuuttavarannon hoidossa ja siihen liittyvässä riskienhallinnassa jouduttiin tämän vuoksi panostamaan entistä enemmän toimintaan Euroopan markkinoilla.

Suomen Pankin valuuttavaranto sijoitettiin suurimmaksi osaksi valtioiden liikkeeseen laske-miin joukkovelkakirjoihin sekä arvopapereiden takaisinmyyntisopimuksiin eli repoihin. Viimeksi mainittujen käyttöä lisättiin huomattavasti aikaisempiin vuosiin verrattuna. Osa varannosta oli sijoitet-tuna myös valuuttatalletuksiin, kultaan ja IMF:n erityisiin nosto-oikeuksiin; kullan määrässä ei tapah-tunut muutoksia vuoden aikana. Keskeisimmät sijoitusvaluutat olivat Saksan marka, Yhdysval-tain dollari, Ison-Britannian punta, Ranskan frangi, Alankomaiden guldeni ja Japanin jeni.

Vaihdeettavan varannon pääerien jakauma ja muutos vuoden 1993 aikana olivat seuraavat:

	Varanto 31.12.1993	Varanto 31.12.1992	Muutos
	milj. mk		
Kulta	2 180	2 180	-
Erytyiset nosto-oikeudet	664	564	+100
Varanto-osuus IMF:ssä	1 747	1 732	+14
Vaihdeettavat valuutat, netto	28 689	24 940	+3 749
Yhteensä	33 279	29 416	+3 862

Taloudellinen analyysi ja tutkimus

Vuonna 1993 lisättiin ja laajennettiin inflaation seuranta Suomen Pankin asetettua numeerisen inflaatiotavoitteensa. Talouden kehityksen seurannassa korostuivat myös kaksijakoiseen kehitykseen liittyvät kysymykset, mm. velkaongelmat, pankkikriisi, kotimarkkinoiden lama ja julkisen talouden rahoitus-alijäämät. Pankin toimintaympäristön tulevaa kehitystä hahmoteltiin ennusteilla ja keskipitkän aikavälin laskelmilla. Pankin kokonaistaloudellisella mallilla tehtiin arvioita talouspoliittisten toimenpiteiden vaikutuksista.

Tutkimus- ja selvitystyön keskeiset aihepiirit vuonna 1993 olivat talouspolitiikka, rahoitusmarkkinat ja maksujärjestelmät. Talouspolitiikan alueella merkittävin hanke oli kolmelta kansainvälisesti arvostetulta asiantuntijalta – professoreilta Christian Bordes, David Currie ja Hans Tson Söderström – tilatut, toisistaan riippumattomat analyysit Suomen talouden tilasta, siihen johtaneista syistä sekä talouden ja talouspolitiikan tulevasta mahdollisuuksista. Pankin omissa projekteissa selvitettiin mm. kansantalouden velkaantumista, rakenteellisia sopeutumisongelmia sekä erityisesti inflaatiotavoitteeseen ja rahapolitiikan indikaattoreihin liittyviä kysymyksiä kelluvan valuuttakurssin oloissa.

Rahoitusmarkkinatutkimuksessa etualalla olivat pankkisektorin rakenteelliset kysymykset, tehokkuus ja sopeutuminen integraatioon. Rahoituslaitosten riskianalyysiin ja valvontakysymyksiin sekä arvopaperimarkkinoiden kehittämiseen kiinnitettiin niin ikään huomiota. Näitä aiheita tarkasteltiin myös Suomen Pankissa lokakuussa järjestetyssä kansainvälisessä pankkitutkimusseminaarissa. Lisäksi jatkettiin Suomen rahoitusmarkkinoiden historiaa koskevaa laajahkoa tilastoprojektia.

Maksujärjestelmiä koskevassa analyysissa selvitettiin mm. maksuvälineiden käyttöä ja käteisrahan kysyntää Suomessa sekä toimikorttien ja elektronisen rahan käyttöönottoon liittyviä kysymyksiä. Viimeksi mainitusta temasta järjestettiin syyskuussa pankissa myös kansainvälinen seminaari.

Vuonna 1993 pankissa jatkettiin Keski- ja Itä-Euroopan siirtymätalouksia koskevaa tutkimustyötä. Tutkimukset ja selvitykset kohdistuivat pääasiassa Venäjän ja Baltian maiden talouskehityksen ja talousjärjestelmän muutoskehitysten seurantaan

ja analysointiin. Tutkimuskohteina olivat mm. Venäjän talouskehitykseen ja järjestelmämuutokseen liittyvät kysymykset kuten vakauttaminen, yksityistäminen, valuuttajärjestelmä, pankkijärjestelmä, suomalaisten yritystoiminta ja suora sijoitustoiminta Venäjälle. Selvityksiä tehtiin myös Suomen lähi-alueista Venäjällä, suoriin sijoituksiin liittyvistä kysymyksistä sekä Baltian maiden raha- ja valuutt uudistuksista. Suomen Pankissa vierailleet venäläiset ja latvialaiset tutkijat tarkastelivat selvityksissään omien maiden talouskehitystä ja yritystoimintaa.

Ajankohtaisen tilanteen seurannan helpottamiseksi siirtymätalouksien tärkeimmistä tapahtumista tehtiin katsausten lisäksi yhteenvetoja sekä viikoittain että neljännesvuosittain.

Tiedotus ja julkaisut

Suomen Pankki alkoi kesäkuussa 1993 julkaista neljännesvuosisjulkaisua *Markka ja talous*. Englanninkielinen kuukausijulkaisu *Bank of Finland Bulletin* ilmestyi 11 kertaa. Vuosikirja ja Suomen joukko-velkakirjalainat -julkaisu ilmestyivät alkuvuonna. Tutkimusjulkaisujen A-sarjassa julkaistiin 3, B-sarjassa 1, C-sarjassa 1 ja D-sarjassa 2 teosta¹. Rahoitusmarkkinat-niminen tilastokatsaus ilmestyi kuukausittain. Keskustelualoitteita eli pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä valmistui 16. Keski- ja Itä-Euroopan siirtymätalouksia koskevia tutkimuksia ja selvityksiä sisältävä julkaisu, *Idäntalouksien yksikön katsauksia*, ilmestyi 10 kertaa. Suomen Pankki julkaisi myös uuden, laajennetun painoksen vuonna 1981 ilmestyneestä teoksesta *Suomen rahat*.

Hallinto ja henkilöstö

Pankkitarkastusvirasto lakkautettiin rahoitustarkastuslailla (503/93) ja viraston toimintaa jatkaa Suomen Pankin yhteydessä toimiva rahoitustarkastus.

¹ Luettelo pankin julkaisuista vuonna 1993 on liitteenä.

Pankkitarkastusviraston henkilökunta (80) siirtyi Suomen Pankin toimenhaltijoiksi lain tullessa voimaan lokakuun alussa.

Pankkiin perustettiin kolmen vuoden määräajaksi kehitysyksikkö, joka toimii johtamisen tukiyksikkönä suoraan pääjohtajan alaisuudessa. Yksikön keskeisenä tavoitteena on pankin kehittäminen ja sopeuttaminen lähivuosien vaatimusten ja uusien tehtävien mukaiseksi sekä kustannustehokkuuden lisääminen.

Suomen Pankin johtokunta hyväksyi marraskuussa yleisperiaatteet henkilöstön sisäisen liikkuvuuden edistämiseksi; johtokunta päätti esimiesten tehtävävaihdosta sekä päätti aloittaa asiantuntijoiden tehtävävaihdon vuoden 1994 alussa. Tehtävävaihdolla pyritään laajentamaan asiantuntemusta ja vahvistamaan asiantuntijaresursseja avainalueilla.

Haarakonttoreista lakkautettiin Kotkan konttori. Lakkautetuista haarakonttoreista myytiin Kotkan, Porin ja Rovaniemen konttorikiinteistöt. Kuopioon valmistui kesäkuussa uusi konttorirakennus.

Suomen Pankin palveluksessa oli vuoden 1993 lopussa kaikkiaan 825 henkeä. Pääkonttorissa heistä työskenteli 685 ja haarakonttoreissa 140. Näistä virkavapaalla oli 42 henkeä ja määräaikaisessa palvelussuhteessa 68. Vuoden aikana pankin henkilöstö väheni 69 hengellä. Rahoitustarkastuksessa työskenteli vuoden lopussa 86 henkeä.

Koulutus

Talouselämäpolitiikan ympäristön muutoksen seurauksena henkilöstön kehittämisessä panostettiin edelleen ekonomistikoulutukseen. Erityisaiheina olivat rahapolitiikka markan kelluessa ja integraatioprosessin etenemiseen liittyvät kysymykset. Myös tietotekniikkakoulutus jatkui edelleenkin varsin laajana. Neljä vuotta aiemmin tehty organisaatioilmasto selvitys uusittiin ja esimiesten valmiuksia arvioitiin ns. voimavara-analyysillä. Pankin toiminnan kehittämiseksi käynnistettiin uuden kehitysyksikön vetämänä johtamisen kehittämisohjelman suunnittelu.

Henkilöstön kehittämistoiminnassa olivat keskeisiä myös kieli- ja kommunikaatiokoulutus, henkilöstön sisäisen liikkuvuuden sekä koko henkilöstön kansainvälistymis- ja ammatillisten valmiuksien edistäminen. Lisäksi huomiota kiinnitettiin kehittä-

mistoiminnan tehostamiseen, kustannustietoisuuden lisäämiseen sekä tuloksellisuuden parantamiseen. Koulutusmenot olivat 2.7 % pankin palkkasummasta.

Vasta valmistuneille ekonomisteille suunniteltu Young Professionals -ohjelma aloitettiin helmikuussa ja se päättyi kesäkuun lopussa 1994. Ohjelman tarkoituksena on antaa valmiudet työskennellä kansainvälisissä järjestöissä, pankkisektorissa ja julkisessa hallinnossa. Ohjelmaan valitut kuusi henkilöä osallistuivat sisäiseen koulutukseen ja työskentelivät eri osastoilla.

Pankissa järjestettiin myös koulutusapua idäntalouksille. Tässä tarkoituksessa pankissa kävi useita kymmeniä vierailijoita idäntalouksista ja Suomen Pankin asiantuntijat kävivät kohdemaissa.

Tietojenkäsittely

Tietotekniikan hyväksikäyttöä tehostettiin vuoden 1993 aikana monin tavoin. Osastojen sähköisiä arkistoja luotiin lisää ja mikrojärjestelmiä muutettiin verkkokäyttöisiksi. Johdon informaatiojärjestelmästä tuotettiin uusi versio, johon lisättiin mm. mahdollisuus ajantasaisen markkinatiedon seurantaan. Ekonomistien käyttöön toteutettiin mikroverkossa toimiva aikasarjatietokanta. Vanhojen työasemien korvaaminen jatkui suunnitellulla tavalla.

ATLAS-järjestelmän käyttöönoton toinen vaihe, lähinnä ulkomaisten ja kotimaisten arvopaperien käsittely siirtyi alkuvuoteen 1994.

Tilinpäätös

Tase, mk

VASTAAVAA

Kulta ja valuuttasaamiset (1)

Kulta	2 179 674 591,49		2 179 877 401,68	
Erityiset nosto-oikeudet	663 868 229,63		563 785 166,54	
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	1 746 569 300,51		1 732 459 645,47	
Vaihdettavat valuutat	28 882 037 570,03	33 472 149 691,66	25 040 927 391,80	29 517 049 605,49

Muut ulkomaiset saamiset (1)

Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	5 058 109 718,67		4 463 666 904,52	
Määräaikainen saaminen	-	5 058 109 718,67	403 766 882,73	4 867 433 787,25

Saamiset rahoituslaitoksilta (2)

Maksuvalmiusluotot	1 100 000,00		1 584 900 000,00	
Sijoitustodistukset	1 844 461 228,60		3 930 010 340,03	
Arvopaperit takaisinmyyntisitoumuksin	5 492 519 450,89		4 407 845 271,56	
Määräaikaiset luotot	-		100 000 000,00	
Käteisvaraluotot	-		2 871 523 000,00	
Joukkovelkakirjat	1 100 800 000,00		1 462 345 000,00	
Muut	237 901 192,00	8 676 781 871,49	237 908 278,82	14 594 531 890,41

Saamiset julkiselta sektorilta (3)

Luotot Valtion vakuusrahastoille	-		1 000 000 000,00	
Valtion metallirahavastuu	1 788 419 354,20	1 788 419 354,20	1 446 494 864,20	2 446 494 864,20

Saamiset yrityksiltä (4)

Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	496 296 726,10		747 285 763,90	
Muut	2 806 719 487,31	3 303 016 213,41	710 864 254,71	1 458 150 018,61

Muut saamiset (5)

Rahamarkkinoiden vakauttamislainat	5 752 000 000,00		9 474 000 000,00	
Siirtosaamiset	907 073 671,39		1 297 963 685,76	
Muut	166 469 505,70	6 825 543 177,09	153 061 567,18	10 925 025 252,94

Aktivoidut menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta (6)

	1 400 000 000,00		1 700 000 000,00	

Yhteensä

60 524 020 026,52

65 508 685 418,90

VASTATTAVAA

Valuuttavelat (1)				
Vaihdettavat valuutat	193 393 855,26	193 393 855,26	100 627 954,24	100 627 954,24
Muut ulkomaiset velat (1)				
Kansainvälisen valuutta- rahaston markkatilit	5 058 138 344,52		4 463 728 887,35	
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	1 130 809 688,60		1 025 905 427,50	
Muut	–	6 188 948 033,12	2 273 950 000,00	7 763 584 314,85
Liikkeessä oleva raha (7)				
Setelit	13 442 206 837,00		13 208 702 865,00	
Metalliraha	1 551 644 284,00	14 993 851 121,00	1 299 284 288,35	14 507 987 153,35
Sijoitustodistukset (8)		14 837 000 000,00		4 880 000 000,00
Velat rahoituslaitoksille (9)				
Päivätalletukset	1 803 387 358,31		2 134 813 756,66	
Vähimmäisvarantotalletukset	6 397 931 300,00		–	
Määräaikaisten talletukset	–		4 700 000 000,00	
Kassavarantotalletukset	–	8 201 318 658,31	13 164 695 506,00	19 999 509 262,66
Velat julkiselle sektorille (10)				
Sekkitilit	7 961 980,21		72 208 426,01	
Valtion vakuusrahaston talletukset	776 039 269,61	784 001 249,82	17 814 366,63	90 022 792,64
Velat yrityksille (11)				
Investointi- ja alushankintatalletukset	2 086 678 759,32	2 086 678 759,32	3 362 354 641,53	3 362 354 641,53
Muut velat (12)				
Siirtovelat	535 641 913,64		4 242 231 865,72	
Muut	91 590 695,52	627 232 609,16	156 302 287,97	4 398 534 153,69
Arvonjärjestelytili ja varaukset (13)		6 847 478 700,97		4 641 948 106,38
Oma pääoma (14)				
Kantarahasto	5 000 000 000,00		5 000 000 000,00	
Vararahasto	764 117 039,56		764 117 039,56	
Tilikauden voitto	–	5 764 117 039,56	–	5 764 117 039,56
Yhteensä		60 524 020 026,52		65 508 685 418,90

Tuloslaskelma, mk

KORKOTUOTOT				
Kotimaiset (1)				
Maksuvalmiusluotoista	40 008 660,32		77 629 344,04	
Sijoitustodistuksista	198 786 240,61		925 608 584,86	
Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumuksista	329 188 459,53		351 323 083,64	
Nettokorot kotimaisista termiinkaupoista	323 975 329,84		911 827 702,84	
KTR-luotoista	49 329 907,61		92 050 871,16	
Joukkovelkakirjoista	265 721 556,24		173 567 026,84	
Valtion vakuusrahaston luotoista	38 773 902,19		282 437 505,69	
Vakuttamislainoista	358 053 945,21		219 097 260,27	
Muista saamisista	42 376 316,13	1 646 214 317,68	42 257 685,92	3 075 799 065,26
Ulkomaiset (2)				
Kansainväliseltä valuuttarahastolta	92 667 371,94		118 066 433,83	
Arvopapereista	1 552 967 786,71		1 648 424 864,03	
Muista valuuttasaamisista	203 825 828,83	1 849 460 987,48	131 095 025,74	1 897 586 323,60
Korkotuotot yhteensä		3 495 675 305,16		4 973 385 388,86
KORKOKULUT				
Kotimaiset (3)				
Päivätalletuksista	- 43 705 960,57		- 239 126 088,23	
Sijoitustodistuksista	- 1 156 188 007,67		- 1 937 470 702,00	
Kassavarantotalletuksista	- 479 607 595,02		- 1 104 769 924,85	
Investointitalletuksista	- 106 884 337,65		- 312 792 072,76	
Muista veloista	- 32 557 283,25	- 1 818 943 184,16	- 30 182 145,99	- 3 624 340 933,83
Ulkomaiset				
Kansainväliselle valuuttarahastolle	- 53 403 307,87		- 57 762 879,76	
Tukiluotoista	- 18 395 298,78		- 190 465 465,02	
Muista veloista	- 1 387 521,76	- 73 186 128,41	- 2 845 174,71	- 251 073 519,49
Korkokulut yhteensä		- 1 892 129 312,57		- 3 875 414 453,32
KORKOKATE (4)		1 603 545 992,59		1 097 970 935,54
MUUT TUOTOT (5)				
Toimitusmaksut ja palkkiot	13 719 877,15		10 175 594,18	
Rahoitustarkastuksen valvotamaksut	7 700 000,00		-	
Muut	99 421 759,28	120 841 636,43	59 666 458,54	69 842 052,72
MUUT KULUT (6)				
Palkat	- 155 443 299,47		- 157 713 693,96	
Sosiaalikulut	- 78 624 199,63		- 72 901 593,80	
Setelien hankintakulut	- 50 254 700,00		- 42 354 900,10	
Poistot	- 60 480 690,36		- 91 070 000,37	
Muut	- 87 836 800,49	- 432 639 689,95	- 104 399 610,55	- 468 439 798,78
KULUT JA TUOTOT RAHAMARKKINOIDEN VAKAUDEN TURVAAMISESTA (7)				
Poistot omaisuudenhoitoyhtiöiden osakkeista	- 1 200 000 000,00		-	
Poistot aktivoituista menoista ja menetyksistä	- 300 000 000,00		-	
Tuotot osakkeiden myynnistä	200 000 000,00	- 1 300 000 000,00	-	-
TULOS ENNEN KURSSIEROJA JA VARAUKSIA				
Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot (8)	-	8 252 060,93		699 373 189,48
Valuuttakurssierot (9)	-	453 317 702,04		127 377 120,42
Eläkevarauksen lisäys (10)	-	2 237 698 766,00		- 1 768 207 012,83
Varauksen (laki Suomen Pankista 30 §) lisäys (-) / purkaminen (+) (10)	-	78 878 531,62		-
	-	2 603 885 875,49		941 456 702,93
TILIKAUDEN TULOS (11)		0,00		0,00

Tilinpäätöksen liitteet

Setelinanto, mk				
Setelinanto-oikeus	33 472 149 691,66		29 517 049 605,49	
Käytössä	14 432 365 767,65		13 418 309 607,85	
Setelinantovara	19 039 783 924,01		16 098 739 997,64	
Markka/valuuttatermiini-				
sopimukset, mk (keskikurssi 31.12.)				
Terminiostosopimukset	-		3 619 050 000,00	
Termiinimyyntisopimukset	2 885 444 614,19		13 964 781 485,27	
Valuutta/valuutta-				
termiinisopimukset, mk				
(ostetun valuutan keskikurssi 31.12.)	787 620 417,00		7 080 504 173,89	
Valuuttamääräiset futuurisopimukset, mk				
(keskikurssi 31.12.)				
Ostosopimukset	146 926 300,00		1 517 638 000,00	
Myyntisopimukset	-		503 517 500,00	
Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo, mk				
(sulkeissa Suomen Pankin omistusosuus)				
Scopulus Oy	2 000 000,00	(100 %)	150 000 000,00	(100 %)
Sponda Oy	300 000 000,00	(100 %)	100 000 000,00	(100 %)
Solidium Oy	-	(100 %)	40 000 000,00	(100 %)
Setec Oy	40 000 000,00	(100 %)	40 000 000,00	(100 %)
Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy	35 300 000,00	(52 %)	35 300 000,00	(52 %)
Bank for International Settlements	64 777 336,95	(1,67 %)	58 767 998,07	(1,67 %)
Asunto-osakkeet	883 243,00		1 284 243,00	
Kiinteistöosakkeet	634 120,00		634 120,00	
Muut osakkeet ja osuudet	1 019 351,00		1 013 433,50	
Yhteensä	444 614 050,95		426 999 794,57	
Takaukset, mk				
SKOP:n riskikeskittymien siirtoon				
liittyvät tilapäiset takausvastuut	233 111 000,00		486 884 000,00	
Omaisuudenhoitoyhtiöiden puolesta				
annetut takaukset	517 378 000,00		642 360 000,00	
Yhteensä	750 489 000,00		1 129 244 000,00	
Eläkesitoumuksista johtuva vastuu, milj. mk				
Suomen Pankin eläkevastuu	1 727		1 611	
-tästä varauksilla katettu	1 234		1 150	
Suomen Pankin kiinteistöt				
Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin rm ³	
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500	
	Unioninkatu 33/Rauhankatu 19	1848/1954	17 500/33 000	
	Snellmaninkatu 23	1896/1988	27 500	
	Liisankatu 14	1928	48 500	
	Ramsinimentie 34	1920/1983	4 500	
Joensuu	Torikatu 34	1984	11 000	
Jyväskylä	Kauppakatu 21	1950	32 000	
Kuopio	Kauppakatu 25-27	1912	7 500	
	Puutarhakatu 4	1993	11 900	
Lahti	Torikatu 3	1929	36 500	
Mikkeli	Päiviönkatu 15	1965	7 500	
Oulu	Kajaaninkatu 8	1973	17 000	
Rovaniemi	Valtakatu 10-12	1988	15 500	
Tampere	Hämeenkatu 13	1942	36 000	
Turku	Linnankatu 20	1914	10 500	
Vaasa	Kirkkopuistikko 22	1952	55 500	
Vantaa	Suometsäntie 1	1979	311 500	
Inari	Saariselkä	1968/1976	2 000	

Helsingissä 8. helmikuuta 1994

SUOMEN PANKIN JOHTOKUNTA

Sirkka Hämäläinen, puheenjohtaja

Harri Holkeri

Esko Ollila

Kalevi Sorsa

Matti Vanhala

Tilinpäätöksen kommentit

Yleiset tilinpäätös- ja kirjausperiaatteet

Suomen Pankin tase noudattaa sektorijakoa, mikä antaa kuvan keskuspankin ja ulkomaiden sekä kotimaan sektoreiden välisestä rahoitussuhteista. Taseessa noudatetut arvostusperiaatteet on selostettu kommentoitavien tase-erien yhteydessä. Käyttöomaisuus, osakeomistukset ja pitkävaikutteiset menot kirjataan kokonaan kuluiksi hankintavuonna Suomen Pankista annetun lain edellyttämällä tavalla, eivätkä ne näin ollen sisälly taseeseen. Tilinpäätöksen liitetiedoissa on lueteltu pankin omistamat osakkeet ja osuudet sekä Suomen Pankin kiinteistöt.

Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat on muutettu markoiksi tilinpäätöspäivänä voimassa olleiden keskipurssien mukaisesti. Kaikki valuuttakurssien muutoksista johtuvat saamisten, velkojen ja taseen ulkopuolisten erien arvonmuutokset on kirjattu tulosvaikutteisesti, ja ne sisältyvät tuloslaskelmassa valuuttakurssieroihin.

Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 17. §:n 1. momentin 2. kohdan mukaisesti tilinpäätöksen laatimisessa noudatettavat perusteet.

Taseen kommentit

1. Kultra ja ulkomaiset erät

Kultra kirjattiin aiempien vuosien tapaan taseessa arvoon 35 mk/g. Kultraa oli vuoden lopussa 62 276 kg, ja sen markkinahintainen arvo oli noin 4 524 milj. markkaa.

Valuuttasaamisissa esiintyviä erityisiä nosto-oikeuksia Kansainvälisessä valuuttarahastossa vastaa velkapuolen erä osoitetut erityiset nosto-oikeudet (SDR). Molemmat erät ovat korollisia ja korkona on SDR:n korko.

SDR-määräinen varanto-osuus sekä markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa muodostavat yhdessä Suomen jäsenosuuden valuuttarahastossa. Markkaosuuden vastaerä sisältyy ulkomaisissa veloissa erään Kansainvälisen valuuttarahaston markkatilit. Markkaosuus ja sitä vastaavat markkatilit on sidottu erityisten nosto-oikeuksien kurssiin Kansainvälisen valuuttarahaston soveltaman käytännön mukaisesti.

Vaihdettavat valuutat koostuvat pääosin ulkomaisista valtioiden liikkeeseen laskemista tai val-

tioiden takaamista arvopapereista sekä pankkitalletuksista. Erään sisältyvät myös ulkomaiset avistatilit sekä pankin hallussa olevat ulkomaiset maksuvälitteet.

Vaihdettavaan valuuttavarantoon kuuluvat arvopaperit on arvostettu nimellisarvoon tai sitä alempaan käypään arvoon Suomen Pankista annetun lain 6. §:n mukaisesti.

Muihin ulkomaisiin saamisiin sisältyi clearingjärjestelyn ajoilta määräaikainen saaminen entisen Neuvostoliiton Vneshekonombankilta. Clearingjärjestely pohjautui valtioiden välisiin sopimuksiin ja saaminen oli Suomen valtion vastuulla. Valtio maksoi saamisen Suomen Pankille joulukuussa 1993.

Vaihdettavat valuuttavelat sisältävät kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten pankkien markkasaamiset Suomen Pankilta.

2. Saamiset rahoituslaitoksilta

Maksuvalmiusluotot ovat keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen rahalaitosten määräaikaista velkoja Suomen Pankille.

Sijoitustodistukset ovat pankkien liikkeeseen laskemia markkinahintaisia arvopapereita. Sijoitustodistukset on arvostettu hankintahintaan. Samaan tase-erään sisältyy sijoitustodistusten kertynyt korko, 4 milj. markkaa.

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumuksia eli ns. repo-kauppoja käytetään rahamarkkinainterventioissa sijoitustodistusten rinnalla.

Käteisvaraluottojärjestely, jolla rahoitettiin rahalaitosten hallussa pitämiä kassoja, lakkautettiin kesäkuun lopussa 1993.

Rahalaitosten joukkovelkakirjalainat ovat luonteeltaan pääasiassa sijoitusomaisuutta. Ne on arvostettu nimellisarvoon.

3. Saamiset julkiselta sektorilta

Valtion vakuusrahastolla oli 31.12.1992 tilapäistä luottoa Suomen Pankista.

Valtion metallirahavastuu osoittaa metallirahan lunastusvelvollisuudesta johtuvan velan määrän Suomen Pankille.

4. Saamiset yrityksiltä

Kotimaisia toimitusluottoja on myönnetty sekä yksittäisvelkakirjalainoina että joukkovelkakirjalainoina. Joukkovelkakirjalainat on arvostettu nimellisarvoon. KTR-luottojen korko vaihtelee pelkästä peruskorosta peruskorkoon lisättyä 2.5 prosenttikokolla.

Erä muut sisältää lähinnä sijoitusomaisuudeksi luokiteltavia arvopapereita, jotka on arvostettu nimellisarvoon.

5. Muut saamiset

Rahamarkkinoiden vakauttamislainojen määrä pieneni vuoden aikana 3 722 milj. markkaa. Pankin omaisuudenhoitoyhtiöt lyhensivät lainojaan 2 522 milj. markkaa, ja 1 200 milj. markkaa konvertoitiin Sponda Oy:n omaksi pääomaksi.

Alun perin Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin haltuunottoon ja riskikeskittymien siirtoon sitoutui 1991–1992 aikana Suomen Pankin rahoitusta yhteensä 15 582 milj. markkaa. Tästä määrästä on vuoden 1993 loppuun mennessä saatu palautuksina takaisin 4 530 milj. markkaa, kirjattu menetyksinä tulokseen 3 900 milj. markkaa ja on edelleen aktiivituksena taseessa 1 400 milj. markkaa. Alkuperäisestä sitoutuneesta määrästä on edelleen taseessa rahamarkkinoiden vakauttamislainoina 5 752 milj. markkaa.

Siirtosaamiset sisältävät pääasiassa korkosaamisia. Muihin saamisiin sisältyy 121 milj. markkaa henkilökunnan asuntolainoja. Asuntolainojen korko on vanhoissa lainoissa peruskoron suuruisen ja 16. helmikuuta 1993 jälkeen myönnettyissä lainoissa peruskorko lisättyä 2 prosenttiyksiköllä.

6. Aktivoidut menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta

Suomen Pankille aiheutuneet menetykset SKOP:n osakkeiden ja pääomatodistusten myynnistä Valtion vakuusrahastolle vuonna 1992 aktivoitiin taseeseen. Vuonna 1993 tästä erästä tehtiin 300 milj. markan poisto. Vielä poistamaton osuus on 1 400 milj. markkaa.

7. Liikkeessä oleva raha

Liikkeessä oleva raha on yleisön ja rahalaitosten hallussa oleva setelistö ja metalliraha.

8. Sijoitustodistukset

Suomen Pankin liikkeeseen laskemat sijoitustodistukset on arvostettu nimellisarvoon. Nimellisarvon ja emissiohinnan erotus on kirjattu siirtosaamisiin ja jaksotetaan korkomenoihin juoksuajan kuluessa.

9. Velat rahoituslaitoksille

Päivätalletukset ovat keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen rahalaitosten sekkitilien saldoja.

Vähimmäisvarantojärjestelmä korvasi kassavarantojärjestelmän 1.7.1993. Vähimmäisvarantotalletuksia kerätään pankkien taseiden velkaerien

perusteella siten, että talletusvelvoite vaihtelee yhdestä kahteen prosenttiin pankin varainhankinnan koostumuksen mukaan. Vähimmäisvarantotalletuksille ei makseta korkoa.

10. Velat julkiselle sektorille

Erään sisältyvät Valtion vakuusrahaston sekkitili ja talletustilit Suomen Pankissa.

11. Velat yrityksille

Investointi- ja alushankintatalletukset ovat investointi- ja alushankintavarauksen tehneiden yritysten lakisääteisiä talletuksia Suomen Pankissa. Talletukset ovat korollisia. Korko määräytyy investointivarauslain mukaan.

12. Muut velat

Siirtovelat ovat pääasiassa korkojen jaksotuksesta aiheutuneita eriä.

Muut velat sisältävät 9 milj. markkaa liikkeessä olevan vanhan rahayksikön määräisiä seteleitä.

13. Arvonjärjestelytili ja varaukset

Pankin varauksia on kartutettu oman pääoman reaaliarvon turvaamiseksi sekä valuuttamääräisiin saamisiin ja velkoihin liittyvien kurssiriskien kattamiseksi.

Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 1 727 milj. markkaa, ja tästä on varauksilla katettu 71.4 %.

Ulkomaiset arvopaperit on sisällytetty valuuttavarantoon nimellisarvoisina, jos nimellisarvo on hankintahintaa tai markkinahintaa alempi. Nimellisarvon ja tuloslaskelmassa laskentaperusteena olevan ns. alimman arvon erotus on taseessa kirjattu arvonnjärjestelytilin vähennykseksi.

14. Oma pääoma

Pankin kantarahasto ja vararahasto säilyivät muuttumattomina.

Tuloslaskelman kommentit

Korkotason laskun johdosta kotimaiset korkotulot ja korkokulut vähenivät merkittävästi edellisvuodesta, mutta korkokate kasvoi yli 500 milj. markkaa.

Tuloslaskelma sisältää Suomen Pankin resurssihallinnon yhteydessä 1.10.1993 toimintansa aloittaneen rahoitustarkastuksen kulut ajalta

1.10.–31.12.1993 sekä tuottoina valvottavilta yhteisöiltä tältä ajalta perittävät valvontamaksut.

1. Kotimaiset korkotuotot

Kotimaiset korkotuotot, 1 646 milj. markkaa, sisältävät korkotuottoja mm. sijoitustodistuksista 199 milj. markkaa, arvopapereiden takaisinmyyntisidonnaisista 329 milj. markkaa, termiinkaupoista 324 milj. markkaa, joukkovelkakirjoista 266 milj. markkaa ja rahamarkkinoiden vakauttamislainoista 358 milj. markkaa.

2. Ulkomaiset korkotuotot

Ulkomaiset korkotuotot vuonna 1993 olivat 1 849 milj. markkaa. Vähennys vuoden 1992 korkotuottoihin verrattuna oli 49 milj. markkaa.

3. Kotimaiset korkokulut

Kotimaiset korkokulut, 1 819 milj. markkaa, sisältävät mm. Suomen Pankin liikkeeseen laskemien sijoitustodistusten korkokuluja 1 156 milj. markkaa. Kassavarantotalletusten korkokuluja maksettiin vuoden 1993 alkupuolella 480 milj. markkaa, ja investointitalletusten korkokulut olivat 107 milj. markkaa.

4. Korkokate

Korkokate oli 1 604 milj. markkaa, joka on 506 milj. markkaa enemmän kuin vuonna 1992.

5. Muut tuotot

Muut tuotot olivat 121 milj. markkaa. Muissa tuotoissa on uutena eränä rahoitustarkastuksen valvontamaksut kolmen kuukauden ajalta. Rahoitustarkastuksen valvontamaksut lasketaan valtion maksuperustelain mukaisesti. Suomen Pankki maksaa rahoitustarkastuksen kulut, ja ne peritään valvottavilta yhteisöiltä jälkikäteen.

Erään muut tuotot sisältyy konttorikiinteistöjen myyntituottoja 35 milj. markkaa ja vuokratuottoja 36 milj. markkaa.

6. Muut kulut

Koko pankin palkkasumma oli 155 milj. markkaa, josta rahoitustarkastuksen osuus kolmelta kuukaudelta oli 4 milj. markkaa.

Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot kirjataan poistoina kuluksi hankintavuonna Suomen Pankista annetun lain mukaisesti. Poistot sisältävät siten tilikauden aikana hankitun käyttöomaisuuden ja muut pitkävaikutteiset menot kokonaisuudessaan. Poistoihin sisältyy 32 milj. markkaa rakennusten ja 27 milj. markkaa koneiden ja kaluston poistoja.

7. Kulut ja tuotot rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta

Kulut ja tuotot rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta aiheutuivat SKOP:n haltuunottoimienpiteistä. Sponda Oy:n omaa pääomaa korotettiin vuoden 1993 lopulla 1 200 milj. markalla. Pääoman korotus tehtiin lainoja konvertoimalla, ja pankki kirjasi oman pääoman sijoituksen välittömästi kuluksi Suomen Pankista annetun lain edellyttämällä tavalla. Solidium Oy irrottautui pääosasta Oy Tampella Ab:n omistuksesta sen jälkeen, kun yhtiö oli myynyt toimialojaan. Solidium Oy:n osakekanta myytiin edellä mainittujen toimenpiteiden jälkeen Sponda Oy:lle ja yhtiö liitettiin osaksi Sponda-konsernia. Pankki kirjasi kaupasta 200 milj. markan myyntituoton, joka vastaa pankin yhtiötä perustettaessa sijoittamaa omaa pääomaa. Edellisenä tilikautena pankin taseeseen aktivoiduista menoista ja menetyksistä tehtiin tilinpäätöksessä 300 milj. markan poisto.

8. Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot

Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot sisältävät arvopapereiden myynnistä realisoituneet kurssivoitot ja -tappiot sekä salkussa olevien arvopapereiden hankintahinnan ja sitä alemman markkinahinnan erotuksen.

9. Valuuttakurssierot

Valuuttakurssieroihin kirjataan valuuttakurssien muutoksista aiheutuneet saamisten, velkojen ja taseen ulkopuolisten erien arvomuutokset sekä valuutanvaihtotuotot nettomääräisinä. Pankki kirjasi 2 238 milj. markan kurssivoitot. Kurssieroihin vaikutti erityisesti tärkeän varantovaluutan, Yhdysvaltain dollarin, kurssin kehitys.

10. Varausten muutos

Eläkevaraukseen siirrettiin vuoden 1993 aikana palloista peritty työntekijäin eläkemaksu. Työntekijäin eläkemaksulle ja edellisinä vuosina tehdyille eläkevarauksille laskettiin peruskoron suuruinen laskennallinen korko ja näin saadulla määrällä lisättiin eläkevarausta.

Suomen Pankista annetun lain 30. §:n mukaista varausta lisättiin 2 604 milj. markkaa edellisinä vuosina alentuneiden omien varojen kartuttamiseksi.

11. Tilikauden tulos

Varausten lisäyksen jälkeen tilikauden tulos on nolla markkaa.

Tilintarkastuskertomus

Eduskunnan valitsemina tilintarkastajina olemme suorittaneet Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 1993 hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.

Pankin tarkastusosasto on tilivuoden aikana tarkastanut pankin kirjanpitoa ja toimintaa. Olemme perehtyneet sisäisestä tarkastuksesta laadittuihin kertomuksiin.

Olemme lukeneet pankin toimintakertomuksen ja saaneet johtokunnalta pankin toimintaa koskevia selostuksia.

Tilinpäätös on laadittu eduskunnan pankkivaltuuston vahvistamien tilinpäätösperusteiden ja voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ja koska tarkastuksemme ei ole antanut aihetta huomautuksiin, esitämme tuloslaskelman ja taseen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä johtokunnalle tarkastamaltamme tilivuodelta.

Helsingissä maaliskuun 17. päivänä 1994

SUOMEN PANKIN TILINTARKASTAJAT

Kauko Heikkinen

Arja Alho

Timo E. Korva

Matti Lahtinen

Paavo Lipponen

./ Kalervo Virtanen KHT

Liitteet

Raha- ja valuuttapolitiikkaa ja rahoitusmarkkinoita koskevia toimenpiteitä 1993

Tammikuu

Peruskorkoa alennettiin

Eduskunnan pankkivaltuusto alensi Suomen Pankin peruskoron 9.5 prosentista 8.5 prosenttiin 1.1.1993 lähtien.

Kassavarantovelvoitetta korotettiin

Suomen Pankki korotti pankkien kassavarantovelvoitteen 5.0 prosentista 5.5 prosenttiin joulukuun 1992 lopun kassavarantopohjasta.

Kassavarantotalletusten korkoa alennettiin

Suomen Pankki päätti 1.1.1993 lukien alentaa kassavarantotalletuksille maksettavan koron voimassa olevan kassavarantosopimuksen mukaiseksi. Uusi korko on 3 prosenttiyksikköä alle kolmen kuukauden heliborkoron, kuitenkin vähintään 8 %.

Pohjoismaiden keskuspankit uudistivat keskinäisen valuuttatukisopimuksensa

Pohjoismaiden keskuspankit päättivät uudistaa ja olennaisesti laajentaa vuoden 1984 alusta voimassa ollutta, lyhytaikaista valuuttatukea koskevaa sopimusta. Uudistettu sopimus tuli voimaan 1.1.1993 ja on voimassa toistaiseksi.

Ulkomaalaisomistus vapautettiin

Ulkomaalaisten omistusoikeutta Suomessa rajoittanut laki kumottiin joulukuun 1992 lopussa, ja suomalaisten yritysten ulkomaalaisomistuksen rajoitukset poistanut uusi lainsäädäntö astui voimaan 1.1.1993. Uusi lainsäädäntö helpottaa myös ulkomaalaisten kiinteistöhankintoja Suomessa.

Helmikuu

Rahapolitiikan linjaa täsmennettiin

Suomen Pankki täsmensi periaatteet, joiden mukaan lähivuosien rahapolitiikka mitoitetaan. Tavoitteena on vakiinnuttaa inflaatiiovauhti pysyvästi kahden prosentin tasolle vuodesta 1995 alkaen. Inflaation mittana on kuluttajahintaindeksi, joka kuitenkin lasketaan siten, että julkisista maksuista ja veroista samoin kuin asuntojen hintojen kehityksestä aiheutuneita muutoksia ei oteta siinä huomioon.

Peruskorkoa alennettiin

Eduskunnan pankkivaltuusto alensi Suomen Pankin peruskoron 8.5 prosentista 7.5 prosenttiin 15.2.1993 lähtien.

Valtiolta päätös taata pankkien toiminta

Eduskunta hyväksyi 23.2. yksimielisesti päätöksen, jonka mukaan valtio takaa suomalaisten pankkien kyvyn vastata sitoumuksistaan kaikissa oloissa. Samalla eduskunta sitoutui myöntämään hallitukselle kaikki tähän tarkoitukseen tarvittavat varat ja valtuudet.

Maaliskuu

Valtion vakuusrahaston organisaatiota uudistettiin

Valtion vakuusrahaston organisaatiota muutettiin lain nojalla 12.3.1993 alkaen. Muutoksilla pyritään parantamaan vakuusrahaston toimintaedellytyksiä pankkien tukemisessa. Keskeiset muutokset ovat seuraavat:

- Vakuusrahaston johtokunnan enintään viidestä jäsenestä yhden tulee edustaa valtiovarainministeriötä. Uusi laki ei siis enää sisällä säännöksiä muiden viranomaisten edustuksesta johtokunnassa. Eduskunnan pankkivaltuusto toimii edelleen vakuusrahaston hallintoneuvostona ja mm. nimittää johtokunnan jäsenet.
- Vakuusrahastolle valitaan päätoiminen johtaja ja riittävä muu päätoiminen henkilöstö. Ennen uudistusta rahastolla ei ollut omaa pysyvää henkilöstöä.
- Vakuusrahasto avustaa valtiovarainministeriötä valtion talousarviossa pankkitukeen varattujen määrärahojen käyttöä koskevien päätösten valmistelussa. Näistä tukitoimista päättää valtioneuvosto.

Huhtikuu

Tukea Suomen Säästöpankille

Valtion vakuusrahasto myönsi 27.4.1993 Suomen Säästöpankki - SSP Oy:lle pääomatukea 1.1 mrd. markkaa. Tästä 150 milj. markkaa käytettiin SSP:n osakepääoman korottamiseen ja 950 milj. markkaa pankin pääomatodistusten merkitsemiseen.

Toukokuu

Peruskorkoa alennettiin

Eduskunnan pankkivaltuusto alensi Suomen Pankin peruskoron 7.5 prosentista 7.0 prosenttiin 17.5.1993 lähtien.

Kassavarantovelvoitetta alennettiin

Suomen Pankki alensi pankkien kassavarantovelvoitteen 5.5 prosentista 4.5 prosenttiin huhtikuun lopun kassavarantopohjasta.

Verottomien käyttelytilien enimmäiskorkoa laskettiin

Tuloverolakiin tehdyn muutoksen mukaan verottoman käyttelytilin vuotuinen enimmäiskorko laskettiin 4.5 prosentista 2.5 prosenttiin toukokuun 6. päivästä alkaen.

SKOP:n tukeminen

Valtion vakuusrahasto myönsi 24.5.1993 Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankille pääomatukea 700 milj. markkaa merkitsemällä pankin pääomatodistuksia.

Kesäkuu

Kassavarantotalletukset maksettiin takaisin pankeille

Suomen Pankki alensi pankkien kassavarantovelvoitteen 4.5 prosentista nolnaan (0) prosenttiin toukokuun kassavarantopohjasta ja maksoi kassavarantotalletukset takaisin pankeille 1.6.1993.

Käteisvaraluottosopimus irtisanottiin

Suomen Pankki irtisanoi pankkien kanssa tekemänsä käteisvaraluottosopimukset. Sopimuksen viimeinen voimassaolopäivä oli 30.6.1993, jolloin pankeille myönnetyt käteisvaraluotot erääntyivät.

Valtion velkakirjamarkkinoita kehitettiin

Suomen Pankki ilmoitti 15.6. toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on edistää valtion velkakirjamarkkinoiden toimintaa parantamalla päämarkkinatakaajien (primary dealers) toimintaedellytyksiä. Suomen Pankki mm. pitää päämarkkinatakaajille viikoittaisia repo-huutokauppoja, joiden materiaalina käytetään valtion ja Suomen Pankin velkapapereita. Suomen Pankki voi myös harkintansa mukaan myöntää päivänsisäistä luottoa päämarkkinatakaajille sekä lyhytaikaista erityisrahoitusta niille arvopaperivälittäjille, jotka toimivat päämarkkinatakaajina mutta eivät ole pankkeja.

Heinäkuu

Vähimmäisvarantojärjestelmä otettiin käyttöön

Suomen Pankki sanoi 30.6. irti pankkien kanssa solmimansa kassavarantosopimuksen ja korvasi sen vähimmäisvarantojärjestelmällä. Järjestelmässä talletuspankkien ja ulkomaisten luottolaitosten konttoreiden edellytetään pitävän 2.0 % avistalletuksistaan, 1.5 % muista talletuksistaan ja 1.0 % muusta kotimaisesta varainhankinnastaan korottomana vähimmäisvarantona Suomen Pankissa. Järjestelmää sovellettiin ensimmäisen kerran kesäkuun varantopohjaan, ja vastaavat talletukset tuli tehdä viimeistään heinäkuun lopussa.

Peruskorkoa alennettiin

Eduskunnan pankkivaltuusto alensi Suomen Pankin peruskoron 7.0 prosentista 6.5 prosenttiin 15.7.1993 lähtien.

Elokuu

Peruskorkoa alennettiin

Eduskunnan pankkivaltuusto alensi Suomen Pankin peruskoron 6.5 prosentista 6.0 prosenttiin 16.8.1993 lähtien.

Valtion takaus SYP:lle ja KOP:lle

Valtioneuvosto teki 19.8.1993 periaatepäätöksen taata Suomen Yhdyspankin ja Kansallis-Osake-Pankin oman pääoman hankintaa. Lopullisen päätöksen edellytyksenä oli, että eduskunta hyväksyy tarvittavat tarkistukset budjettivaltuuksissa. SYP:lle annettava takaus koskee pääomatodistusten liikkeeseenlaskua enintään 1 miljardiin markkaan saakka. KOP:n pääomatodistuksia ja vastuudebentuurilainoja valtio takaa enintään 1.8 miljardiin markkaan saakka. Pääomatodistuksille annettava takaus koskee sekä korkoa että pääomaa ja on voimassa enintään 10 vuotta.

SSP:lle lisää tukea

Valtioneuvosto myönsi 19.8.1993 Suomen Säästöpankki – SSP Oy:lle pääomatueta miljardi markkaa. Tästä 250 mmk käytettiin SSP:n osakepääoman korottamiseen ja 750 mmk pankin pääomatodistusten merkitsemiseen. Samalla valtion omistus SSP:sta nousi 99 prosenttiin.

Lokakuu

Omaisuu denhoito yhtiöiden perustaminen sallittiin

Valtion vakuusrahastosta annettua lakia muutettiin 15.10.1993 siten, että rahasto voi omistaa ja hallinnoida osakkeita yhtiössä, jonka tarkoituksena on rahaston tai valtion tukitoimien kohteena olevan pankin omaisuuden tai vastuiden hankkiminen ja hoitaminen (omaisuudenhoitoyhtiö).

Suomen Säästöpankki – SSP Oy:n myynti muille pankeille

Valtioneuvosto hyväksyi 22.10.1993 Valtion vakuusrahaston esityksestä järjestyksen, jolla Suomen Säästöpankki – SSP Oy myydään neljälle ostajalle. Kansallis-Osake-Pankki, Postipankki Oy, Suomen Yhdyspankki Oy ja Osuuspankkien Keskusliiton osoittamat osuuspankit ostivat kukin neljänneksen Suomen Säästöpankin liiketoiminnasta.

Marraskuu

Omaisuu denhoitoyhtiö Arsenal Oy:n perustaminen

Valtioneuvosto perusti 18.11.1993 omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n omistamaan ja hallinnoimaan Suomen Säästöpankki - SSP Oy:stä siirrettäviä epävarmoja ja riskipitoisia saamisia. Näiden saamisten siirto omaisuudenhoitoyhtiöön kuului lokakuussa solmittuun kauppaan, jolla Suomen Säästöpankki myytiin neljälle ostajalle.

Osuuspankkien Vakuusrahaston tukeminen

Valtioneuvosto takasi 18.11.1993 Osuuspankkien Vakuusrahaston (OVR) ottamien lainojen koronmaksun 900 milj. markkaan asti. Jos valtio joutuu takauksensa perusteella maksamaan OVR:n ottamien lainojen korkoja, OVR maksaa valtion saamisen korkoineen takaisin vuodesta 1997 alkaen.

Joulukuu

Peruskorkoa alennettiin

Eduskunnan pankkivaltuusto alensi Suomen Pankin peruskoron 6.0 prosentista 5.5 prosenttiin 1.12.1993 lähtien.

Keskuspankkirahoituksen vakuusvaatimuksia täsmennettiin

Suomen Pankki täsmensi keskuspankkirahoituksen vakuusvaatimuksia pankkien maksuvalmiusluotolle ja päivänsisäiselle sekkitililuotolle 1.12.1993 alkaen. Pankkien sekkitileille 1.3.1993 asetetut päivänsisäiset limiitit muuttuivat pysyviksi, ja maksuvalmiusluotoille vaaditaan aina täysimääräinen vakuus. Maksuvalmiusluoton ehdot täyttävän pankin on annettava päivänsisäiselle sekkitililimiitille 25 prosentin vakuus ja muiden pankkien täysimääräinen vakuus.

SKOP:n tukeminen

Valtioneuvosto päätti 22.12.1993 tukea Säästöpankkien-Keskus-Osake-Pankkia ostamalla sen liikkeeseen laskemia pääomatodistuksia 350 milj. markalla.

Suomen Pankin antamia lausuntoja 1993

Rahoitusmarkkinoiden kehittämistä koskevia lausuntoja

- Lausunto oikeusministeriölle osakeyhtiölakitoimikunnan mietinnöstä 11.3.
- Lausunto valtiovarainministeriölle leimaverolain muuttamisesta 25.3.
- Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä rahoitus-tarkastuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi 6.4. ja 27.4.
- Lausunto oikeusministeriölle kulutusluottolainsäädännön tarkistamis-toimikunnan loppumietinnöstä 28.4.
- Lausunto ympäristöministeriölle arvopaperistamistyöryhmän mietinnöstä 17.8.
- Lausunto pankkitarkastusvirastolle luottolaitoslain mukaisista uusista ohje- ja määräysluonnoksista 6.9.
- Lausunto oikeusministeriölle rikoslakiprojektin arvopaperimarkkinarikoksia koskevasta ehdotuksesta 8.9.
- Lausunto valtiovarainministeriölle Helsingin Arvopaperipörssi Osuuskunnan ohjesäännön, osakkeiden ja velkakirjojen kaupankäyntisääntöjen sekä arvopaperien ja arvo-osuuksien sääntöjen muutoksista 20.12.

Pankkijärjestelmän tukemiseen liittyviä lausuntoja

- Lausunto Valtion vakuusrahastolle STS-Pankista ongelmaluottoja hoitavana pankkina 8.4.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Suomen Säästöpankki – SSP Oy:n ja Säästö-pankkien Keskus-Osake-Pankin tukemisesta 27.4.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin tukemisesta 18.5.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Kansallis-Osake-Pankin ja Suomen Yhdys-pankin oman pääoman hankinnan valtiontakauksista 11.8.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Suomen Säästöpankki – SSP Oy:n tukemisesta 16.8.
- Lausunnot Valtion vakuusrahastolle säästöpankkiratkaisusta 11.10 ja 20.10.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle osuuspankkiryhmän takausjärjestelystä 9.11.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle omaisuudenhoitoyhtiön perustamisesta 11.11.
- Lausunto Valtion vakuusrahastolle Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin tukemisesta 16.12.

Korkotukea koskevia lausuntoja

- Lausunto opetusministeriölle opintolainan enimmäiskorosta 15.3. ja 9.12.

Muita lausuntoja

- Lausunto pankkitarkastusvirastolle luottolaitosten kirjanpitomääräyksistä 5.1.
- Lausunto pankkitarkastusvirastolle talletuspankkien ja luottolaitosten vaka-varaisuuden ilmoittamista koskevan määräyksen muutoksesta 10.2.
- Lausunto valtiovarainministeriölle tilastolakityöryhmän ehdotuksesta tilasto-laiksi 19.2.
- Lausunto valtiovarainministeriölle kansanedustaja Sulo Aittoniemen tekemän, teol-lisuuden vientitulojen kotiuttamista koskeneen kysymyksen johdosta 6.4.
- Lausunto valtiontalouden tarkastusvirastolle valtion lainanoton tarkastuksesta 8.4.
- Lausunto työministeriölle raportista "Integraatio ja työmarkkinat" 10.6.

- Lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle hallituksen esityksestä arvonnäverolaiksi 19.8.
- Lausunto pankkitarkastusvirastolle talletuspankkien kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevista määräyksistä 30.9.
- Lausunto valtiovarainministeriölle päätösluonnoksesta eräiden tilastotietojen salassapitamisesta ennen niiden julkistamista 14.12.

Pyörityksistä johtuen yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

- 0 havainto on vähemmän kuin puolet käytetystä yksiköstä
- loogisesti mahdoton
- .. tietoa ei ole saatu
- nolla
- sarjan sisältö muuttunut

Taulukko 1.

Suomen Pankin tase kuukausittain 1993, milj. mk

VASTAAVAA

Kulta ja valuuttasaamiset	32 026	28 776	27 534
Kulta	2 180	2 180	2 180
Erityiset nosto-oikeudet	595	655	655
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	1 829	1 972	1 974
Vaihdettavat valuutat	27 421	23 969	22 725
Muut ulkomaiset saamiset	4 886	4 922	4 916
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	4 464	4 464	4 464
Määräaikainen saaminen	423	458	452
Saamiset rahoituslaitoksilta	11 944	12 598	12 861
Maksuvalmiusluotot	450	–	171
Sijoitustodistukset	4 043	2 393	898
Arvopaperit takaisinmyyntisitoumuksin	2 761	5 055	6 671
Määräaikaiset luotot	–	–	500
Käteisvaraluotot	3 023	3 511	2 994
Joukkovelkakirjat	1 428	1 402	1 389
Muut	238	238	238
Saamiset julkiselta sektorilta	2 449	2 121	1 954
Valtion velkasitoumuslainat	–	–	–
Luotot Valtion vakuusrahastolle	1 000	668	500
Valtion metallirahavastuu	1 449	1 453	1 454
Saamiset yrityksiltä	1 438	1 421	1 397
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	728	710	686
Muut	711	711	711
Muut saamiset	9 622	9 621	9 618
Rahamarkkinoiden vakauttamislainat	9 474	9 474	9 474
Siirtosaamiset	–	–	–
Muut	148	147	144
Aktivoidut menot ja menetykset rahamarkkinoiden vakauden turvaamisesta	1 700	1 700	1 700
Yhteensä	64 065	61 159	59 979

34 900	34 608	37 027	35 083	31 801	27 083	29 465	31 087	33 472
2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180	2 180
615	634	650	661	680	675	668	678	664
1 842	1 819	1 866	1 899	1 927	1 869	1 850	1 854	1 747
30 262	29 976	32 332	30 342	27 014	22 359	24 766	26 375	28 882
4 895	5 277	5 298	5 337	5 328	5 364	5 363	5 370	5 058
4 476	4 862	4 862	4 862	4 862	4 904	4 904	4 904	5 058
419	415	436	475	466	460	459	465	-
7 348	9 700	7 823	6 671	9 541	9 723	9 392	8 356	8 677
305	-	1 992	418	1 129	1 779	1 203	-	1
1 543	2 836	347	778	2 758	925	1 709	1 566	1 844
1 145	2 523	3 928	3 985	4 195	5 549	5 050	5 385	5 493
-	-	-	-	-	-	-	-	-
2 747	2 750	-	-	-	-	-	-	-
1 371	1 353	1 318	1 252	1 221	1 233	1 192	1 167	1 101
238	238	238	238	238	238	238	238	238
2 639	2 416	1 396	1 396	1 412	1 444	1 652	1 801	1 788
-	20	-	-	-	-	-	-	-
1 200	957	-	-	-	-	-	-	-
1 439	1 440	1 396	1 396	1 412	1 444	1 652	1 801	1 788
1 384	3 451	3 416	3 399	3 382	3 363	3 342	3 324	3 303
662	643	608	592	575	555	535	517	496
722	2 807	2 807	2 807	2 807	2 807	2 807	2 807	2 807
9 618	7 951	7 731	7 733	7 554	7 576	7 475	7 475	6 826
9 474	7 806	7 587	7 587	7 407	7 407	7 307	7 307	5 752
-	-	-	-	-	-	-	-	907
144	145	144	146	147	169	168	168	166
1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 400
62 483	65 103	64 390	61 319	60 717	56 253	58 389	59 113	60 524

Taulukko 1. (jatkoa)

VASTATTAVAA

Valuuttavelat	174	191	204
Vaihdeettavat valuutat	174	191	204
Muut ulkomaiset velat	5 547	5 632	5 632
Kansainvälisen valuuttarahaston markkatilit	4 464	4 464	4 464
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	1 083	1 168	1 169
Liikkeessä oleva raha	14 906	13 840	13 720
Setelit	13 619	12 555	12 436
Metalliraha	1 287	1 285	1 284
Sijoitustodistukset	6 710	7 220	10 270
Velat rahoituslaitoksille	18 916	15 496	14 728
Päivätalletukset	4 182	690	29
Määräaikaist talletukset	–	–	–
Vähimmäisvarantotalletukset ¹	14 734	14 806	14 698
Muut	1	1	1
Velat julkiselle sektorille	92	90	102
Sekkitilit	5	4	1
Valtion vakuusrahaston talletukset	87	87	101
Velat yrityksille	2 783	2 626	2 519
Investointi- ja alushankintatalletukset	2 783	2 626	2 519
Muut velat	157	157	157
Siirtovelat	–	–	–
Muut	157	157	157
Arvonjärjestelytili ja varaukset	9 016	10 143	6 883
Oma pääoma	5 764	5 764	5 764
Kantarahasto	5 000	5 000	5 000
Vararahasto	764	764	764
Tulostili	–	–	–
Yhteensä	64 065	61 159	59 979

¹ Ennen 1.7.1993 kassavarantotalletukset.

276	198	176	185	180	225	214	216	193
276	198	176	185	180	225	214	216	193
5 573	5 969	5 997	6 018	6 035	6 068	6 056	6 059	6 189
4 476	4 862	4 862	4 862	4 862	4 904	4 904	4 904	5 058
1 098	1 108	1 136	1 156	1 173	1 164	1 152	1 155	1 131
13 834	13 870	13 864	13 553	13 297	13 317	13 653	15 836	14 994
12 545	12 576	12 571	12 262	12 011	12 036	12 375	14 343	13 442
1 289	1 293	1 293	1 291	1 285	1 281	1 278	1 493	1 552
13 490	16 190	28 367	18 956	18 259	13 615	14 480	12 259	14 837
15 719	15 185	1 047	6 607	7 032	6 354	7 911	7 849	8 201
1 120	3 395	1 047	343	721	15	1 589	1 373	1 803
-	-	-	-	-	-	-	-	-
14 599	11 790	-	6 262	6 310	6 338	6 320	6 476	6 398
1	0	0	2	0	1	1	0	-
59	64	591	150	149	149	149	649	784
1	9	536	3	2	2	2	1	8
58	55	55	147	147	147	147	649	776
2 466	2 415	2 379	2 332	2 283	2 210	2 193	2 165	2 087
2 466	2 415	2 379	2 332	2 283	2 210	2 193	2 165	2 087
153	153	158	154	154	204	150	155	627
-	-	-	-	-	-	-	-	536
153	153	158	154	154	204	150	155	92
5 150	5 296	6 048	7 599	7 564	8 346	7 819	8 160	6 847
5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764	5 764
5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
764	764	764	764	764	764	764	764	764
-	-	-	-	-	-	-	-	-
62 483	65 103	64 390	61 319	60 717	56 253	58 389	59 113	60 524

Taulukko 2.

Vaihdettava ja sidottu valuuttavaranto, milj. mk

	1989	1990	1991	1992	1993
Kulta	2 179	2 180	2 180	2 180	2 180
Erityiset nosto-oikeudet	966	791	932	564	664
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	950	783	1 136	1 732	1 747
Vaihdettavat valuutat					
Saamiset	18 822	33 478	29 381	25 041	28 882
Velat	-42	-27	-45	-101	-193
Vaihdettava varanto	22 875	37 205	33 584	29 416	33 280
Sidotut valuutat					
Saamiset	92	75	34	-	.
Velat	-656	-957	-1	-	.
Sidottu varanto	-564	-882	33	-	.

Taulukko 3.

Econ markkakurssi ja
ulkomaankauppapainoinen
valuuttaindeksi^{1,2}

	Econ markka-kurssi	Ulkomaankauppapainoinen valuuttaindeksi, 1982=100
1989	4.73670	98.4
1990	4.85697	97.3
1991	5.00580	101.4
1992	5.80140	116.4
1993	6.69420	132.4
1993		
Tammikuu	6.57212	128.9
Helmikuu	6.89952	135.6
Maaliskuu	7.03656	138.2
Huhtikuu	6.83031	134.0
Toukokuu	6.67350	131.7
Kesäkuu	6.58470	130.9
Heinäkuu	6.57241	131.0
Elokuu	6.60127	131.9
Syyskuu	6.81414	134.5
Lokakuu	6.69596	132.6
Marraskuu	6.55386	130.4
Joulukuu	6.49606	128.9

¹ Ennen 7.6.1991 toteutettua markan ecu-kytkentää markan ulkoinen arvo ilmaistaan valuuttaindeksilukuna.

² Päiväkeskiarvoja.

Taulukko 4.

Suomen Pankin korkoja, %

Alkaen	Peruskorko	Suomen Pankin päiväkortot			Päivätalletuskorko
		Alkaen	Päiväluottokorko	Sakko-korko	
		Varsinainen korko			
1.11.1979	8.50	9.12.1986	12.0	.	9.0
1.2.1980	9.25	26.1.1987	11.9	.	9.0
1.6.1982	8.50	2.2.1987	11.8	.	9.0
1.7.1983	9.50	13.2.1987	11.7	.	8.5
1.2.1985	9.00	20.2.1987	11.6	.	8.0
1.1.1986	8.50	24.2.1987	11.6	19.0	8.0
1.3.1986	8.00	5.3.1987	11.5	19.0	7.5
19.5.1986	7.00	17.3.1987	11.4	19.0	7.5
16.5.1988	8.00	2.4.1987	11.2	19.0	7.5
1.1.1989	7.50	29.4.1987	11.0	19.0	7.5
1.11.1989	8.50	6.10.1988	13.0	<u>19.0</u>	4.0
1.5.1992	9.50	16.6.1989	15.0	.	4.0
1.1.1993	8.50	6.11.1989	15.0	30.0	4.0
15.2.1993	7.50	23.10.1991	15.0	-	4.0
17.5.1993	7.00	12.11.1991	15.0	30.0	4.0
15.7.1993	6.50	14.11.1991	20.0	40.0	4.0
16.8.1993	6.00	21.11.1991			
1.12.1993	5.50	-2.7.1992	15.0	30.0	4.0

Taulukko 5.

Suomen Pankin vähimmäisvarantojärjestelmä¹

	Talletusvelvollisuus, %			Kassavaranto- velvoite, %	Talletukset ajanjakson lopussa milj. mk
	Likvideistä talletuksista	Muista talletuksista	Muusta kotimaisesta vieraasta pääomasta		
1989 ²	.	.	.	9.1	25 506
1990	.	.	.	7.0	17 401
1991	.	.	.	4.0	10 361
1992	.	.	.	5.0	13 165
1993	2.0	1.5	1.0	.	6 398
1993					
Tammikuu	.	.	.	5.5	14 734
Helmikuu	.	.	.	5.5	14 806
Maaliskuu	.	.	.	5.5	14 698
Huhtikuu	.	.	.	5.5	14 599
Toukokuu	.	.	.	4.5	11 790
Kesäkuu	.	.	.	-	-
Heinäkuu	2.0	1.5	1.0	.	6 262
Elokuu	2.0	1.5	1.0	.	6 310
Syyskuu	2.0	1.5	1.0	.	6 338
Lokakuu	2.0	1.5	1.0	.	6 320
Marraskuu	2.0	1.5	1.0	.	6 476
Joulukuu	2.0	1.5	1.0	.	6 398

¹ Ennen 1.7.1993 kassavarantojärjestelmä.² Vuoden 1989 luvuissa ovat mukana tuolloin voimassa olleet lisätalletusvelvollisuus, 1.1 prosenttiyksikköä, ja korottomat lisätalletukset, 3 159 milj. markkaa.

Taulukko 6.

Pankkien maksuvalmiusasema^{1,2}
Suomen Pankissa, milj. mk

	Päivä- talletukset	Maksu- valmius- luotot	Maksu- valmius- asema
1989	416	369	47
1990	806	132	674
1991	881	985	-103
1992	2103	437	1666
1993	831	425	407
1993			
Tammikuu	1511	594	917
Helmikuu	1305	23	1282
Maaliskuu	416	1008	-592
Huhtikuu	629	390	239
Toukokuu	763	186	577
Kesäkuu	1032	387	645
Heinäkuu	981	518	462
Elokuu	581	311	270
Syyskuu	482	480	2
Lokakuu	605	759	-154
Marraskuu	714	336	378
Joulukuu	955	103	852

¹ Ennen 3.7.1992 pankkien päiväasema ja päiväluotot.² Päiväkeskiarvoja.

Taulukko 7.

Suomen Pankin maksuvalmius-
järjestelmä¹

	Suomen Pankin huutokauppa- korko	Maksu- valmius- luoton korko- marginaali, prosentti- yksikköä	Maksu- valmius- luoton maturiteetti, päivää	Päivä- talletuksen korko- marginaali, prosentti- yksikköä
1992 ²	13.85	+1.00	7	-3.00
1993	7.87	+2.00	7	-2.00
1993				
Tammikuu	10.49	+1.00	7	-3.00
Helmikuu	9.34	+1.00	7	-3.00
Maaliskuu	8.96	+1.00	7	-3.00
Huhtikuu	8.85	+1.00	7	-3.00
Toukokuu	8.42	+1.00	7	-3.00
Kesäkuu	7.72	+1.00	7	-3.00
Heinäkuu	7.31	+1.00	7	-3.00
Elokuu	6.74	+1.00	7	-3.00
Syyskuu	6.76	+1.00	7	-3.00
Lokakuu	7.08	+1.00	7	-3.00
Marraskuu	6.97	+1.00	7	-3.00
Joulukuu	6.21	+2.00	7	-2.00

¹ Huutokauppakorko on päivähavaintojen kalenteripäivittäin laskettu aritmeettinen keskiarvo. Korkomarginaaleja ja maturiteettia koskeva havainto on kunkin kuukauden tai vuoden viimeinen havainto.² 1992 heinäkuu-joulukuu.

Taulukko 8.

Kotimaisia korkoja¹, %

	Helibor						Pitkäaikainen markkinakorko		Valtion obligaatioiden korkoja ²	
	1 kk	2kk	3 kk	6 kk	9 kk	12 kk	3 v	5 v	5 v	10 v
1989	12.32	12.45	12.53	12.61	12.67	12.72	12.2	12.0	.	.
1990	13.63	13.82	13.99	14.16	14.28	14.39	13.7	13.5	.	.
1991	13.64	13.25	13.07	12.69	12.57	12.53	12.3	12.2	.	.
1992	13.49	13.30	13.27	13.08	13.00	12.96	13.1	13.0	.	.
1993	7.85	7.77	7.73	7.59	7.51	7.47	8.5	8.9	8.19	8.72
Tammikuu	10.53	10.59	10.64	10.63	10.60	10.57	11.4	11.6	10.71	10.92
Helmikuu	9.16	9.17	9.19	9.22	9.27	9.30	10.5	10.7	9.92	10.27
Maaliskuu	8.99	8.90	8.90	8.69	8.63	8.62	9.7	10.0	9.42	9.87
Huhtikuu	8.85	8.78	8.73	8.57	8.49	8.44	9.6	10.0	9.27	9.77
Toukokuu	8.41	8.31	8.25	8.14	8.04	7.97	9.2	9.6	8.89	9.46
Kesäkuu	7.70	7.65	7.62	7.57	7.55	7.55	8.8	9.2	8.42	9.00
Heinäkuu	7.31	7.28	7.27	7.22	7.15	7.12	8.2	8.7	7.98	8.51
Elokuu	6.70	6.66	6.65	6.56	6.53	6.52	7.4	7.9	7.20	7.75
Syyskuu	6.81	6.75	6.68	6.49	6.36	6.29	7.2	7.8	7.26	7.86
Lokakuu	7.13	6.96	6.87	6.60	6.42	6.29	7.1	7.6	6.90	7.56
Marraskuu	6.95	6.71	6.58	6.23	6.03	5.93	6.8	7.2	6.53	7.22
Joulukuu	6.16	5.99	5.90	5.68	5.58	5.52	6.5	7.0	6.24	6.89

¹ Päiväkeskiarvoja.

² Viiden vuoden korko perustuu obligaatiolainan 1/92 (15.1.1992–1999) ja kymmenen vuoden korko asunto- obligaatiolainan 1/92 (15.3.1992–2002) noteerauksiin.

Taulukko 9.

Suomen Pankin rahamarkkinainterventiot, milj. mk

	Rahamarkkina- instrumenttien ostot	Rahamarkkina- instrumenttien myynnit	Erääntyneet, netto	Rahamarkkina- interventiot, netto
1989	+ 131 110	- 3 855	- 99 245	+ 28 010
1990	+ 163 326	- 26 379	- 160 797	- 23 850
1991	+ 109 568	- 30 380	- 81 969	- 2 781
1992	+ 76 230	-137 940	+ 60 417	- 1 293
1993	+ 86 521	-146 899	+ 50 486	- 9 892
Tammikuu	+ 5 490	- 5 400	- 3 890	- 3 800
Helmikuu	+ 6 500	- 8 340	+ 260	- 1 580
Maaliskuu	+ 10 470	- 12 750	- 660	- 2 940
Huhtikuu	+ 5 870	- 11 310	- 1 450	- 6 890
Toukokuu	+ 4 250	- 21 140	+ 775	- 16 115
Kesäkuu	+ 4 041	- 22 169	+ 19 911	+ 1 783
Heinäkuu	+ 7 070	- 12 260	+ 18 300	+ 13 110
Elokuu	+ 7 240	- 14 950	+ 10 660	+ 2 950
Syyskuu	+ 7 920	- 7 720	+ 6 920	+ 7 120
Lokakuu	+ 10 110	- 11 970	- 1 180	- 3 040
Marraskuu	+ 8 310	- 9 200	+ 2 090	+ 1 200
Joulukuu	+ 9 250	- 9 690	- 1 250	- 1 690

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä

- kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä

Taulukko 10.

Suomen Pankin avistainterventiot¹, milj. mk

	Valuutan ostot (+)	Valuutan myynnit (-)	Avista- interventiot, netto
1989	+ 4 825	- 7 473	- 2 648
1990	+ 13 460	- 3 540	+ 9 920
1991	+ 35 120	- 69 940	- 34 820
1992	+ 20 050	- 70 640	- 50 590
1993	+ 25 120	- 45 080	- 19 960
Tammikuu	-	- 9 390	- 9 390
Helmikuu	-	- 8 830	- 8 830
Maaliskuu	-	- 7 470	- 7 470
Huhtikuu	+ 3 610	- 3 010	+ 600
Toukokuu	+ 5 220	- 2 090	+ 3 130
Kesäkuu	+ 6 040	- 1 010	+ 5 030
Heinäkuu	+ 960	- 8 360	- 7 400
Elokuu	+ 510	- 3 580	- 3 070
Syyskuu	-	- 1 170	- 1 170
Lokakuu	+ 2 790	- 100	+ 2 690
Marraskuu	+ 2 270	- 70	+ 2 200
Joulukuu	+ 3 720	-	+ 3 720

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä

- kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä

¹ Vuoden 1989 loppuun asti arvopäivän mukaan, sen jälkeen kaupantekopäivän mukaan.

Taulukko 11.

Suomen Pankin termiini-interventiot^{1,2}, milj. mk

	Valuutan termiini-myynnit (+)	Erääntyneet valuutan termiini-myynnit	Valuutan termiini-ostot (-)	Erääntyneet valuutan termiini-ostot	Termiini- interventiot, netto
1989	-	- 337	- 394	+ 1 509	+ 778
1990	-	- 200	- 29 900	+ 23 950	- 6 150
1991	+ 15 060	- 6 280	- 7 560	+ 13 710	+ 14 930
1992	+ 38 710	- 35 650	- 5 800	+ 4 600	+ 1 860
1993	+ 18 590	- 28 110	- 11 660	+ 15 190	- 5 990
Tammikuu	+ 450	- 600	- 3 680	+ 3 700	- 130
Helmikuu	-	- 1 530	- 4 040	+ 1 320	- 4 250
Maaliskuu	+ 10 220	- 10 340	-	+ 4 150	+ 4 030
Huhtikuu	+ 460	- 2 110	- 2 060	+ 2 060	- 1 650
Toukokuu	-	- 1 030	- 1 270	-	- 2 300
Kesäkuu	+ 100	- 3 540	- 610	+ 2 450	- 1 600
Heinäkuu	+ 3 650	-	-	+ 870	+ 4 520
Elokuu	+ 700	- 1 510	-	-	- 810
Syyskuu	+ 1 340	- 3 930	-	+ 640	- 1 950
Lokakuu	+ 460	- 1 970	-	-	- 1 510
Marraskuu	+ 1 210	- 1 210	-	-	-
Joulukuu	-	- 340	-	-	- 340

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä

- kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä

¹ Vuoden 1989 loppuun asti arvopäivän mukaan, sen jälkeen kaupantekopäivän mukaan.² Sisältävät myös outright-kaupat; näillä kaupoilla ei ole suoraa vaikutusta likviditeettiin.

Taulukko 12.

Valuuttojen avistakeskikurssit vuosittain, mk

Valuutta	1988			1989			1990		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.520	4.187	3.922	4.552	4.290	4.012	4.089	3.823	3.532
1 Kanadan dollari	3.717	3.405	3.020	3.796	3.624	3.466	3.523	3.277	3.034
1 Englannin punta	7.647	7.446	7.207	7.584	7.032	6.503	7.200	6.808	6.431
1 Irlannin punta	6.569	6.377	6.259	6.302	6.082	5.938	6.454	6.325	6.201
1 Ruotsin kruunu	0.6921	0.6829	0.6732	0.6819	0.6654	0.6510	0.6545	0.6459	0.6369
1 Norjan kruunu	0.6571	0.6424	0.6264	0.6408	0.6213	0.6128	0.6174	0.6110	0.6079
1 Tanskan kruunu	0.6428	0.6220	0.6057	0.6143	0.5869	0.5701	0.6298	0.6181	0.6066
1 Islannin kruunu	0.1131	0.0980	0.0899	0.0898	0.0758	0.0661	0.0669	0.0656	0.0646
1 D-markka	2.4795	2.3842	2.3391	2.3919	2.2818	2.2202	2.4282	2.3664	2.3343
1 Alankomaiden guldeni	2.2028	2.1185	2.0723	2.1174	2.0226	1.9700	2.1524	2.1002	2.0705
1 Belgian frangi	0.11840	0.11390	0.11160	0.11380	0.10890	0.10610	0.11730	0.11447	0.11210
1 Sveitsin frangi	3.0581	2.8631	2.7628	2.7686	2.6243	2.4783	2.8950	2.7576	2.5965
1 Ranskan frangi	0.7324	0.7029	0.6852	0.6999	0.6725	0.6557	0.7135	0.7024	0.6912
1 Italian liira	0.00335	0.00322	0.00316	0.00320	0.00313	0.00305	0.00324	0.00319	0.00314
1 Itävallan šillinki	0.3519	0.3391	0.3328	0.3401	0.3242	0.3153	0.3452	0.3363	0.3316
1 Portugalin escudo	0.0300	0.0291	0.0283	0.0284	0.0273	0.0267	0.0274	0.0268	0.0265
1 Espanjan peseta	0.0367	0.0359	0.0354	0.0375	0.0362	0.0344	0.0385	0.0375	0.0362
1 Kreikan drakhma	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1 Viron kruunu	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1 Japanin jeni	0.03385	0.03266	0.03119	0.03395	0.03116	0.02824	0.02872	0.02647	0.02466
1 Australian dollari	3.678	3.288	2.826	3.854	3.398	3.165	3.207	2.988	2.697
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.120	6.881	6.722	6.976	6.806	6.644	6.694	6.542	6.414
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	5.79563	5.61974	5.50705	5.68080	5.49536	5.30888	5.34498	5.18322	5.07250
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	5.106	4.944	4.858	4.869	4.719	4.615	4.964	4.864	4.779

Valuutta	1991			1992			1993		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.555	4.046	3.539	5.275	4.483	3.840	6.061	5.719	5.294
1 Kanadan dollari	4.030	3.533	3.059	4.171	3.706	3.210	4.865	4.434	4.163
1 Englannin punta	8.073	7.131	6.863	9.023	7.875	7.572	8.963	8.582	8.039
1 Irlannin punta	7.456	6.511	6.214	8.733	7.636	7.201	9.101	8.371	7.996
1 Ruotsin kruunu	0.7623	0.6684	0.6430	0.8845	0.7714	0.7369	0.8106	0.7350	0.6826
1 Norjan kruunu	0.7107	0.6236	0.5966	0.8170	0.7222	0.6888	0.8585	0.8059	0.7648
1 Tanskan kruunu	0.7182	0.6322	0.6074	0.8580	0.7444	0.6968	0.9527	0.8822	0.8296
1 Islannin kruunu	0.0778	0.0684	0.0652	0.0873	0.0778	0.0725	0.0924	0.0846	0.0788
1 D-markka	2.7905	2.4380	2.3237	3.3097	2.8769	2.7122	3.6450	3.4584	3.2704
1 Alankomaiden guldeni	2.4766	2.1634	2.0620	2.9440	2.5552	2.4079	3.2395	3.0787	2.9102
1 Belgian frangi	0.13540	0.11841	0.11290	0.16080	0.13973	0.13100	0.17670	0.16545	0.15800
1 Sveitsin frangi	3.1458	2.8208	2.7407	3.6828	3.2000	2.9228	4.1700	3.8706	3.6253
1 Ranskan frangi	0.8162	0.7169	0.6863	0.9682	0.8486	0.7947	1.0756	1.0096	0.9581
1 Italian liira	0.00370	0.00326	0.00314	0.00423	0.00364	0.00332	0.00394	0.00364	0.00337
1 Itävallan šillinki	0.3964	0.3464	0.3301	0.4704	0.4088	0.3854	0.5182	0.4916	0.4653
1 Portugalin escudo	0.0321	0.0280	0.0266	0.0370	0.0332	0.0309	0.0402	0.0356	0.0326
1 Espanjan peseta	0.0443	0.0389	0.0376	0.0498	0.0438	0.0424	0.0512	0.0451	0.0405
1 Kreikan drakhma	0.0250 ¹	0.0224 ¹	0.0220 ¹	0.0260	0.0235	0.0220	0.0270	0.0250	0.0230
1 Viron kruunu	.	.	.	.	.	.	0.4556	0.4323	0.4088
1 Japanin jeni	0.03508	0.03008	0.02677	0.04234	0.03546	0.03098	0.05827	0.05168	0.04263
1 Australian dollari	3.580	3.152	2.758	3.632	3.289	2.757	4.306	3.885	3.569
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	..	..	..	.	.	.	.	.	.
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	6.29360	5.52733	5.13880	7.25239	6.31546	5.70934	8.33894	7.98641	7.31083
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	5.698	5.003	4.777	6.553	5.798	5.526	7.101	6.685	6.380

¹ Seitsemältä kuukaudelta.

Taulukko 13.

Valuuttojen avistakeskikurssit kuukausittain 1993, mk

Valuutta	Tammikuu			Helmikuu			Maaliskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.500	5.419	5.294	6.012	5.830	5.557	6.061	5.972	5.871
1 Kanadan dollari	4.321	4.242	4.163	4.760	4.622	4.394	4.865	4.790	4.689
1 Englannin punta	8.442	8.304	8.039	8.613	8.387	8.125	8.833	8.716	8.571
1 Irlannin punta	9.101	8.863	8.597	8.859	8.641	8.301	8.837	8.810	8.769
1 Ruotsin kruunu	0.7667	0.7475	0.7268	0.8106	0.7747	0.7517	0.7946	0.7720	0.7572
1 Norjan kruunu	0.8156	0.7885	0.7648	0.8585	0.8352	0.8011	0.8545	0.8527	0.8486
1 Tanskan kruunu	0.8984	0.8699	0.8437	0.9527	0.9247	0.8836	0.9469	0.9441	0.9403
1 Islannin kruunu	0.0870	0.0849	0.0832	0.0924	0.0898	0.0861	0.0923	0.0918	0.0910
1 D-markka	3.4700	3.3561	3.2704	3.6450	3.5526	3.4050	3.6350	3.6258	3.6100
1 Alankomaiden guldeni	3.0831	2.9850	2.9102	3.2395	3.1565	3.0266	3.2337	3.2254	3.2125
1 Belgian frangi	0.16860	0.16307	0.15910	0.17670	0.17228	0.16530	0.17660	0.17604	0.17540
1 Sveitsin frangi	3.7721	3.6685	3.6253	3.9426	3.8416	3.6720	3.9682	3.9274	3.9053
1 Ranskan frangi	1.0240	0.9899	0.9581	1.0756	1.0488	1.0071	1.0711	1.0673	1.0628
1 Italian liira	0.00372	0.00364	0.00351	0.00394	0.00377	0.00368	0.00382	0.00375	0.00364
1 Itävallan šillinki	0.4933	0.4771	0.4653	0.5182	0.5049	0.4840	0.5168	0.5153	0.5130
1 Portugalin escudo	0.0383	0.0373	0.0362	0.0402	0.0390	0.0377	0.0396	0.0392	0.0388
1 Espanjan peseta	0.0487	0.0473	0.0461	0.0512	0.0497	0.0480	0.0510	0.0507	0.0505
1 Kreikan drakhma	0.0260	0.0251	0.0250	0.0270	0.0267	0.0250	0.0270	0.0270	0.0270
1 Viron kruunu	0.4338	0.4195	0.4088	0.4556	0.4441	0.4256	0.4544	0.4532	0.4512
1 Japanin jeni	0.04411	0.04333	0.04263	0.05047	0.04824	0.04454	0.05149	0.05103	0.05025
1 Australian dollari	3.727	3.652	3.569	4.128	3.970	3.759	4.306	4.225	4.141
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	7.59141	7.46369	7.31083	8.24516	7.99191	7.60620	8.30685	8.24353	8.17021
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	6.769	6.576	6.380	7.101	6.904	6.662	7.057	7.034	7.010

Valuutta	Huhtikuu			Toukokuu			Kesäkuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.869	5.597	5.360	5.564	5.479	5.386	5.755	5.549	5.398
1 Kanadan dollari	4.653	4.435	4.239	4.377	4.317	4.229	4.477	4.339	4.240
1 Englannin punta	8.884	8.646	8.457	8.563	8.493	8.405	8.533	8.394	8.320
1 Irlannin punta	8.851	8.551	8.307	8.391	8.321	8.248	8.301	8.212	8.129
1 Ruotsin kruunu	0.7679	0.7519	0.7434	0.7562	0.7484	0.7391	0.7590	0.7489	0.7305
1 Norjan kruunu	0.8547	0.8268	0.8056	0.8135	0.8067	0.7988	0.8020	0.7961	0.7888
1 Tanskan kruunu	0.9462	0.9131	0.8851	0.8966	0.8888	0.8813	0.8889	0.8793	0.8697
1 Islannin kruunu	0.0918	0.0886	0.0854	0.0883	0.0868	0.0854	0.0874	0.0858	0.0797
1 D-markka	3.6380	3.5076	3.4050	3.4500	3.4137	3.3750	3.4050	3.3664	3.3300
1 Alankomaiden guldeni	3.2358	3.1212	3.0303	3.0745	3.0432	3.0128	3.0356	3.0017	2.9693
1 Belgian frangi	0.17660	0.17038	0.16550	0.16770	0.16604	0.16420	0.16570	0.16381	0.16210
1 Sveitsin frangi	3.9314	3.8346	3.7438	3.8204	3.7865	3.7291	3.8103	3.7713	3.7418
1 Ranskan frangi	1.0729	1.0371	1.0075	1.0221	1.0126	1.0021	1.0086	1.0001	0.9899
1 Italian liira	0.00370	0.00364	0.00359	0.00377	0.00371	0.00367	0.00372	0.00370	0.00367
1 Itävallan šillinki	0.5172	0.4985	0.4838	0.4904	0.4851	0.4795	0.4842	0.4784	0.4731
1 Portugalin escudo	0.0394	0.0378	0.0366	0.0372	0.0362	0.0352	0.0357	0.0354	0.0352
1 Espanjan peseta	0.0509	0.0484	0.0461	0.0471	0.0453	0.0427	0.0442	0.0438	0.0430
1 Kreikan drakhma	0.0270	0.0256	0.0250	0.0250	0.0250	0.0250	0.0250	0.0249	0.0240
1 Viron kruunu	0.4547	0.4384	0.4256	0.4312	0.4267	0.4219	0.4256	0.4208	0.4162
1 Japanin jeni	0.05120	0.04982	0.04842	0.05077	0.04970	0.04891	0.05425	0.05172	0.05043
1 Australian dollari	4.122	3.985	3.852	3.911	3.826	3.659	3.859	3.747	3.646
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	8.21766	7.90687	7.65578	7.82663	7.76351	7.68408	8.03937	7.82674	7.72175
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	7.054	6.830	6.651	6.725	6.672	6.601	6.637	6.582	6.523

Taulukko 13. (jatkoa)

Valuutta	Heinäkuu			Elokuu			Syyskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.957	5.778	5.651	5.956	5.831	5.775	5.909	5.783	5.679
1 Kanadan dollari	4.629	4.506	4.389	4.637	4.462	4.375	4.472	4.379	4.320
1 Englannin punta	8.802	8.638	8.492	8.824	8.699	8.617	8.963	8.813	8.682
1 Irlannin punta	8.235	8.150	8.080	8.247	8.110	7.996	8.462	8.295	8.208
1 Ruotsin kruunu	0.7362	0.7262	0.7184	0.7320	0.7237	0.7179	0.7288	0.7219	0.7164
1 Norjan kruunu	0.7977	0.7906	0.7848	0.8061	0.7915	0.7826	0.8312	0.8168	0.8100
1 Tanskan kruunu	0.8780	0.8698	0.8606	0.8540	0.8429	0.8296	0.8897	0.8707	0.8564
1 Islannin kruunu	0.0828	0.0806	0.0791	0.0826	0.0813	0.0802	0.0859	0.0833	0.0817
1 D-markka	3.4150	3.3682	3.3350	3.5080	3.4363	3.3850	3.6275	3.5637	3.5275
1 Alankomaiden guldeni	3.0341	2.9954	2.9683	3.1209	3.0540	3.0067	3.2296	3.1734	3.1391
1 Belgian frangi	0.16500	0.16313	0.16210	0.16450	0.16183	0.15890	0.17010	0.16601	0.16320
1 Sveitsin frangi	3.8950	3.8123	3.7456	3.9811	3.8905	3.8312	4.1700	4.0737	3.9895
1 Ranskan frangi	1.0004	0.9897	0.9804	1.0023	0.9818	0.9694	1.0420	1.0188	1.0065
1 Italian liira	0.00369	0.00365	0.00361	0.00368	0.00363	0.00358	0.00375	0.00369	0.00363
1 Itävallan šillinki	0.4859	0.4786	0.4738	0.4984	0.4884	0.4811	0.5146	0.5064	0.5013
1 Portugalin escudo	0.0352	0.0345	0.0332	0.0343	0.0336	0.0327	0.0355	0.0348	0.0345
1 Espanjan peseta	0.0438	0.0430	0.0412	0.0433	0.0420	0.0406	0.0454	0.0442	0.0434
1 Kreikan drakhma	0.0250	0.0248	0.0240	0.0250	0.0245	0.0240	0.0250	0.0250	0.0250
1 Viron kruunu	0.4269	0.4210	0.4169	0.4385	0.4295	0.4231	0.4534	0.4455	0.4409
1 Japanin jeni	0.05686	0.05365	0.05215	0.05827	0.05621	0.05522	0.05601	0.05485	0.05338
1 Australian dollari	4.085	3.913	3.779	4.120	3.957	3.882	3.946	3.772	3.683
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	8.28508	8.03185	7.89713	8.28069	8.17177	8.07471	8.33894	8.20308	8.06185
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	6.621	6.564	6.530	6.667	6.555	6.470	6.909	6.771	6.702

Valuutta	Lokakuu			Marraskuu			Joulukuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.871	5.750	5.656	5.854	5.805	5.752	5.843	5.755	5.662
1 Kanadan dollari	4.414	4.335	4.255	4.461	4.411	4.360	4.373	4.320	4.241
1 Englannin punta	8.824	8.647	8.435	8.678	8.598	8.506	8.663	8.578	8.479
1 Irlannin punta	8.415	8.250	8.074	8.230	8.147	8.068	8.241	8.159	8.096
1 Ruotsin kruunu	0.7215	0.7172	0.7080	0.7104	0.7026	0.6884	0.6945	0.6887	0.6826
1 Norjan kruunu	0.8209	0.8030	0.7871	0.7940	0.7856	0.7800	0.7830	0.7753	0.7688
1 Tanskan kruunu	0.8846	0.8682	0.8506	0.8656	0.8578	0.8513	0.8668	0.8585	0.8525
1 Islannin kruunu	0.0845	0.0823	0.0806	0.0820	0.0811	0.0804	0.0811	0.0800	0.0788
1 D-markka	3.5850	3.5126	3.4375	3.4550	3.4148	3.3900	3.4050	3.3645	3.3350
1 Alankomaiden guldeni	3.1926	3.1255	3.0603	3.0780	3.0428	3.0225	3.0366	3.0038	2.9773
1 Belgian frangi	0.16560	0.16140	0.15800	0.16200	0.16018	0.15830	0.16260	0.16112	0.15990
1 Sveitsin frangi	4.1112	3.9946	3.8923	3.9115	3.8777	3.8363	3.9739	3.9282	3.8737
1 Ranskan frangi	1.0288	1.0012	0.9765	0.9916	0.9825	0.9755	0.9930	0.9840	0.9786
1 Italian liira	0.00367	0.00359	0.00353	0.00353	0.00348	0.00341	0.00344	0.00341	0.00337
1 Itävallan šillinki	0.5104	0.4994	0.4885	0.4912	0.4856	0.4820	0.4842	0.4785	0.4743
1 Portugalin escudo	0.0348	0.0340	0.0333	0.0338	0.0334	0.0331	0.0333	0.0330	0.0326
1 Espanjan peseta	0.0445	0.0435	0.0429	0.0430	0.0423	0.0416	0.0415	0.0410	0.0405
1 Kreikan drakhma	0.0250	0.0242	0.0240	0.0240	0.0240	0.0240	0.0240	0.0234	0.0230
1 Viron kruunu	0.4481	0.4391	0.4297	0.4319	0.4268	0.4237	0.4256	0.4206	0.4169
1 Japanin jeni	0.05552	0.05378	0.05261	0.05495	0.05383	0.05321	0.05377	0.05237	0.05116
1 Australian dollari	3.875	3.797	3.739	3.913	3.861	3.808	3.937	3.874	3.816
1 erityinen nosto-oikeus (SDR)	8.29022	8.09230	7.92527	8.14288	8.06368	7.99638	8.07330	7.96460	7.84872
1 Euroopan valuuttayksikkö (ECU), kaupallinen	6.806	6.671	6.553	6.614	6.550	6.505	6.551	6.494	6.445

Taulukko 14.

Setelien ja metallirahojen toimitukset, milj. mk

Setellen toimitus					
Setec Oy:stä,					
1000 mk	–	–	9 000.0	4 600.0	2 100.0
500 "	–	–	4 500.0	1 225.0	2 150.0
100 "	2 800.0	6 380.0	3 107.0	4 030.0	5 000.0
50 "	1 745.0	588.5	925.0	1 500.0	1 000.0
20 "	–	–	–	–	400.0
10 "	780.0	859.0	607.5	–	–
Yhteensä	5 325.0	7 827.5	18 139.5	11 355.0	10 650.0
milj. kpl	140.9	161.5	128.3	77.4	96.4
Setelinpoisto, milj. kpl	158.1	98.8	82.3	156.2	116.1
Metallirahojen toimitus					
Rahapajasta					
Käyttörahat					
10 mk	–	–	–	–	300.0
5 "	41.4	59.1	49.6	6.7	234.7
1 "	34.5	55.8	15.0	5.0	92.6
50 p	5.3	37.9	40.2	25.0	9.9
20 "	7.4	2.6	–	–	–
10 "	2.2	20.2	35.0	15.0	12.0
5 "	0.1	0.1	–	–	–
Juhlarahat					
1000 mk	–	–	–	35.0	–
100 "	20.0	25.0	25.0	30.0	–
Yhteensä	111.0	200.7	164.8	116.8	649.2
Metallirahojen poisto,					
milj. kpl					
Käyttörahat	10.2	75.5	474.3	141.4	221.6
Juhlarahat	0.03	–	0.08	0.03	0.05

Taulukko 15.

Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat, vuoden lopussa, milj. mk

Setelit					
1000 mk	3 016.3	3 473.8	3 240.6	3 375.8	4 053.0
500 "	2 701.1	2 785.2	2 600.9	2 547.2	2 593.0
100 "	4 893.4	5 599.6	5 921.2	5 806.7	5 489.7
50 "	899.9	950.6	939.2	867.0	721.3
20 "	.	.	.	.	283.8
10 "	533.9	561.1	575.4	583.2	272.6
5 "	21.0	20.9	20.8	20.8	20.5
1 "	7.4	7.6	7.7	8.0	8.2
Yhteensä	12 073.0	13 398.8	13 305.9	13 208.7	13 442.1
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut	9.4	9.4	9.4	9.4	9.4
Metallirahat					
Käyttörahat					
10 mk	.	.	.	.	208.2
5 "	324.1	352.8	374.2	384.9	433.9
1 "	354.3	374.0	386.7	384.6	387.0
50 p	83.3	102.1	112.5	117.6	113.6
20 "	71.9	70.5	45.6	36.4	30.7
10 "	35.8	45.7	76.9	90.8	96.3
5 "	27.4	26.8	22.1	20.5	19.2
1 "	7.7	7.7	7.6	7.6	7.5
Yhteensä	904.5	979.6	1 025.6	1 042.4	1 296.4
Juhlarahat					
1000 mk	.	.	.	35.0	35.0
100 "	19.5	44.0	65.9	92.6	90.4
50 "	74.2	74.0	72.8	71.1	71.8
25 "	19.9	19.9	19.9	19.8	19.8
10 "	38.4	38.4	38.3	38.3	38.2
Yhteensä	152.0	176.3	196.9	256.8	255.2
Yhteensä metallirahat	1 056.3	1 155.9	1 222.5	1 299.3	1 551.6
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut	15.7	15.7	15.7	15.7	15.7

Taulukko 16.

Setelien lajittelu Suomen Pankissa, milj. kpl

1000 mk	3.6	10.5	4.0	4.2	5.6
500 "	9.4	12.7	9.4	9.4	11.1
100 "	197.0	209.2	246.7	255.1	296.3
50 "	76.2	62.8	72.0	62.0	64.8
20 "	.	.	.	.	0.6
10 "	95.1	92.8	139.8	142.0	116.5
Yhteensä					
käsini	98.8	61.1	31.3	10.7	4.0
koneellisesti	282.5	326.9	440.6	462.0	490.9

Taulukko 17.

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat

	Tilin- haltijat, lukumäärä	Tapahtumat					
		Pankkien väliset, lukumäärä	Arvo, milj. mk	Suomen Pankin ja pankkien väliset, lukumäärä	Arvo, milj. mk	Lukumäärä, yhteensä	Arvo, yhteensä milj. mk
1991 ¹	23	72 337	4 753 208	66 733	612 617	139 070	5 365 825
1992	21	81 127	5 465 954	70 825	883 871	151 952	6 349 825
1993	19	66 375	5 941 650	48 831	712 137	115 207	6 653 787
Tammikuu	21	5 619	522 582	3 956	96 862	9 575	619 444
Helmikuu	21	5 385	432 900	3 873	63 626	9 258	496 526
Maaliskuu	21	6 459	525 252	4 513	111 077	10 972	636 329
Huhtikuu	21	5 825	526 084	3 830	64 014	9 655	590 098
Toukokuu	21	5 510	472 097	3 777	52 096	9 287	524 193
Kesäkuu	21	5 592	470 478	4 438	72 808	10 030	543 286
Heinäkuu	21	5 151	453 088	4 321	49 398	9 472	502 486
Elokuu	21	5 491	430 507	4 061	27 262	9 552	457 769
Syyskuu	20	5 653	422 571	4 087	41 018	9 741	463 589
Lokakuu	20	5 210	485 853	3 731	51 309	8 941	537 162
Marraskuu	20	5 546	693 734	4 024	47 169	9 570	740 903
Joulukuu	19	4 934	506 504	4 220	35 499	9 154	542 003

¹ 18.3.1991 lähtien.

Taulukko 18.

Kotimainen clearingliike

	Veloitukset		Hyvitykset		Tapahtumat yhteensä	
	Lukumäärä, 1000 kpl	Arvo, milj. mk	Lukumäärä, 1000 kpl	Arvo, milj. mk	Lukumäärä, 1000 kpl	Arvo, milj. mk
1989	..	..	..	..	241 956	920 019
1990	..	..	..	..	266 476	818 593
1991	..	..	..	..	336 899	1 436 690
1992	200 792	949 717	152 096	610 147	352 888	1 559 864
1993	206 509	1 021 592	150 291	650 571	356 800	1 672 163
Tammikuu	15 192	88 288	12 213	52 730	27 405	141 018
Helmikuu	15 293	77 648	12 869	49 838	28 162	127 486
Maaliskuu	17 781	83 633	13 172	49 274	30 953	132 907
Huhtikuu	16 723	82 768	12 525	48 370	29 248	131 138
Toukokuu	17 733	79 286	12 423	59 463	30 156	138 749
Kesäkuu	17 600	86 420	12 816	55 886	30 416	142 306
Heinäkuu	18 271	75 813	11 339	48 522	29 610	124 335
Elokuu	18 677	80 487	11 732	49 892	30 409	130 379
Syyskuu	17 281	82 735	12 281	51 124	29 562	133 859
Lokakuu	16 683	87 242	12 605	52 732	29 288	139 974
Marraskuu	16 985	106 366	12 962	63 423	29 947	169 789
Joulukuu	18 290	90 906	13 354	69 317	31 644	160 223

Suomen Pankin julkaisuja 1993

Markka & talous		Uusi, neljännesvuosittain ilmestyvä aikakauslehti.
Bank of Finland Bulletin		11 kuukausinumeroa (kesä-heinäkuussa yhteisnumero).
Vuotuisjulkaisut 1993		Vuosikirja 1992 (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Suomen joukkovelkakirjalainat 1992 (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Valuuttamääräykset-kansio		Erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
Tutkimusjulkaisut 1993		
Sarja A, yleistajuiset selvitykset	A:86	PEKKA SUTELA (toim.) The Russian Economy in Crisis and Transition
	A:87	MATTI VIRÉN Maksuvälineiden käyttö ja käteisrahan kysyntä Suomessa
	A:88	Payment and Settlement Systems in Finland; kokoomateos
Sarja B, väitöskirjat	B:48	MARKKU MALKAMÄKI Essays on Conditional Pricing of Finnish Stocks
Sarja C, ulkopuolisten asiantuntijoiden erityistutkimukset	C:9	CHRISTIAN BORDES – DAVID CURRIE – HANS TSON SÖDERSTRÖM Kolme arviota Suomen talouskriisistä ja talouspolitiikasta Three Assessments of Finland's Economic Crisis and Economic Policy
Sarja D, analyttiset tutkimukset	D:77	JUKKA VESALA Retail Banking in European Financial Integration
	D:78	HELVI KINNUNEN Kansainvälistymispäätös ja ulkomaisen tuotannon suuntautuminen
Erityisjulkaisu		TUUKKA TALVIO Suomen rahat
Keskustelualoitteet		Sarjassa julkaistiin 16 kpl pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä.
Idäntalouksien katsaukset		Sarjassa julkaistiin 10 kpl idäntalouksien yksikössä laadittuja katsauksia.
Tilastomonisteet		Rahoitusmarkkinat, ilmestyy kerran kuussa (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Maksutasetilasto, ilmestyy neljännesvuosittain (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi). Investointikysely, ilmestyy puolivuositain (erikseen suomeksi ja ruotsiksi). Suorat sijoitukset, ilmestyy kerran vuodessa (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Tilaukset		Suomen Pankin vuotuis- ja tutkimusjulkaisuja on saatavissa kirjakaupoista. Viralliseen käyttöön ja tutkimustarkoituksiin voidaan pyynnöstä toimittaa julkaisuja suoraan Suomen Pankista, osoite Suomen Pankki, julkaisupalvelut, PL 160, 00101 Helsinki, puh. (90)1831. Samasta osoitteesta on myös saatavissa luettelo Suomen Pankin julkaisuista. Bulletinin, Markka & talous -lehden, keskustelualoitteita, idäntalouksien katsauksia ja tilastomonisteita voi tilata Suomen Pankin julkaisupalvelut-osastolta.

Suomen Pankin johto ja organisaatio vuoden 1993 lopussa*

Eduskunnan pankkivaltuusto

Suppea pankkivaltuusto

Pentti Mäki-Hakola, puheenjohtaja
Jussi Ranta, varapuheenjohtaja
Anneli Jätteenmäki

Mauri Miettinen
Tuulikki Hämäläinen
Olavi Ala-Nissilä

Jörn Donner
Esko Seppänen
Tellervo Renko

Johtokunta

Sirkka Hämäläinen, johtokunnan puheenjohtaja
Pankin toiminnan yleinen johto ja valvonta
Keskuspankkipolitiikan yleisperiaatteet
Johtokunnan edustus
Sisäinen tarkastus
Kehitysyksikkö
Tiedotus

Harri Holkeri, johtokunnan jäsen
Hallinto-osasto
Lakiasiat
Laskentaosasto
Maksuvälinehuolto
(maksuvälineosasto ja haarakonttorit)
Tietojenkäsittelyosasto
Turvallisuus

Esko Ollila, johtokunnan jäsen
Henkilöstöosasto
Laskentaosasto: budjetointi
Maksuliikeosasto
Rahoitusmarkkinaosasto
Rahoitustarkastus, johtokunnan puheenjohtaja

Kalevi Sorsa, johtokunnan jäsen
Idäntalouksien yksikkö
Julkaisupalvelut
Kansantalouden osasto
Tilasto-osasto
Tutkimusosasto

Matti Vanhala, johtokunnan jäsen
Keskuspankkipolitiikan osasto
Markkinaoperaatioiden osasto

Johtokunnan ja pankkivaltuuston
sihteeri Heikki T. Hämäläinen

Pentti Koivikko, johtaja
Raportointi pankinjohtaja Holkerille
Hallinto-osasto
Maksuvälinehuolto
*Maksuvälineosasto
*Haarakonttorit
*Setec Oy, hallituksen puheenjohtaja
Raportointi pankinjohtaja Ollilalle
Henkilöstöosasto: henkilöstömäärät, palvelussuhteen ehdot
ja henkilöstöhallinnon peruspalvelut

*Suomen Pankin yhteydessä toimii 1.10.1993 lähtien rahoitustarkastus.

Pääkonttori

Osastot	Toimistot			
Hallinto-osasto Urpo Levo	Taloustoimisto Iris Kolehmäinen	Tekninen toimisto Harri Brandt	Vantaan kiinteistötoimisto Taisto Lehtinen	
Rakennuspäällikkö Bengt Palmroos				
Henkilöstöosasto Anton Mäkelä	Henkilöstöasiain toimisto Sirpa Ahrenberg			
Idäntalouksien yksikkö Kari Pekonen	Projektiohjaaja Juhani Laurila			
Julkaisupalvelut Antero Arimo vt., oto.	Erityisjulkaisut Heikki Elonen	Julkaisu-toimisto Antero Arimo	Kirjasto Merja Alakulppi vt.	Käännös-toimisto Pirjo Kivelä
Kansantalouden osasto Kari Puumanen	Toimistopäällikkö Marti Lehtonen			
Keskuspankkipolitiikan os. Johnny Åkerholm	Kansainvälinen toimisto Kjell Peter Söderlund	Seurantatoimisto Tapio Korhonen	Suunnittelutoimisto Harri Lahdenperä vs.	
Laskentaosasto Ossi Leppänen	Kirjanpito-toimisto Tuula Colliander			
Maksuliikeosasto Raimo Hyvärinen	Asiamiespankkitoimisto Jyrki Varstala	Järjestelmätoimisto Hannu Wiksten	Rahoituspalvelutoimisto Mauri Lehtinen	
Maksuvälineosasto Antti Heinonen	Holvipäällikkö Kenneth Sainio	Järjestelmäpäällikkö Seppo Eriksson	Kehityspäällikkö Kyösti Norhomaa	
Helsinki—Vantaan aluetoimisto Kari Lottanen				
Markkinaoperaatioiden os. Markus Fogelholm	Interventio-toimisto Olli-Pekka Lehmuusaari	Sijoitustoimisto Oili Wuolle vs.	Suunnittelutoimisto Anneli Isopuro	
Rahoitusmarkkinaosasto Kaarlo Jännäri	Arvopaperimarkkina-toimisto Markku Malkamäki vs.	Maksujärjestelmä-toimisto Veikko Saarinen	Rakennetoimisto Vesa Vihriälä	
Asiantuntija Peter Nyberg Asiantuntija Ralf Pauli				
Tarkastusosasto Timo Männistö	Toimistopäällikkö Anna-Maija Tikkanen			
Tietojenkäsittelyosasto Riitta Jokinen	Käyttötoimisto Kari Helander	Suunnittelutoimisto Matti Ahrenberg	Tukitoimisto Juhani Rapeli	
Tilasto-osasto Esa Ojanen	Suunnittelutoimisto Jorma Hilpinen	Tilastotuotantotoimisto Jarmo Nurminen		
Tutkimusosasto Heikki Koskenkylä	Toimistopäällikkö Juhani Hirvonen	Projektiohjaaja Esko Aurikko	Tutkimusohjaaja Jouko Vilmunen vs.	
Erityisyksiköt				
Johdon sihteeristö Heikki T. Hämäläinen	Kehitysyksikkö Pirkko Pohjoisaho-Aarti	Lakiasiat Arno Lindgren	Tiedotus Antti Juusela	Turvallisuus Jyrki Ahvonen

Haarakonttorit

Konttorit	Konttorinjohtajat
Jyväskylä	Reino Ylönen (oto.)
Kuopio	Pekka Konttinen
Lahti	Hilkka-Liisa Pitkänen (vt.)
Oulu	Renne Kurth
Tampere	Reino Ylönen
Turku	Martti Hagman
Vaasa	Tapani Kulanko

SETEC OY

Hallitus: Pentti Koivikko, Urpo Levo, Veli Tarvainen
Toimitusjohtaja: Veli Tarvainen
Johtoryhmä: Tom Ahlers, Pekka Kariola, Juhani Salovaara, Veli Tarvainen,
Tapio Yrjönen, Kristian Silfverberg

SUOMEN PANKKI

Perustettu 1811
Käyntiosoite: Snellmaninaukio, Helsinki
Postiosoite: PL 160, 00101 Helsinki
Puhelinnumero: kansallinen (90) 1831
kansainvälinen +358 0 1831
Teleksi: 121224 spfb sf
Telekopio: 174 872
Sähkeosoite: SUOMENPANKKI

Haarakonttorit

Jyväskylä: Kauppakatu 21, PL 165, 40101 Jyväskylä, puh. (941) 211 433
Kuopio: Puutarhakatu 4, PL 123, 70101 Kuopio, puh. (971) 305 111
Lahti: Torikatu 3, PL 170, 15111 Lahti, puh. (918) 7829 831
Oulu: Kajaaninkatu 8, PL 103, 90101 Oulu, puh. (981) 374 366
Tampere: Hämeenkatu 13, PL 325, 33101 Tampere, puh. (931) 225 420
Turku: Linnankatu 20, PL 373, 20101 Turku, puh. (921) 232 6066
Vaasa: Kirkkopuistikko 22, PL 44, 65101 Vaasa, puh. (961) 3178 322